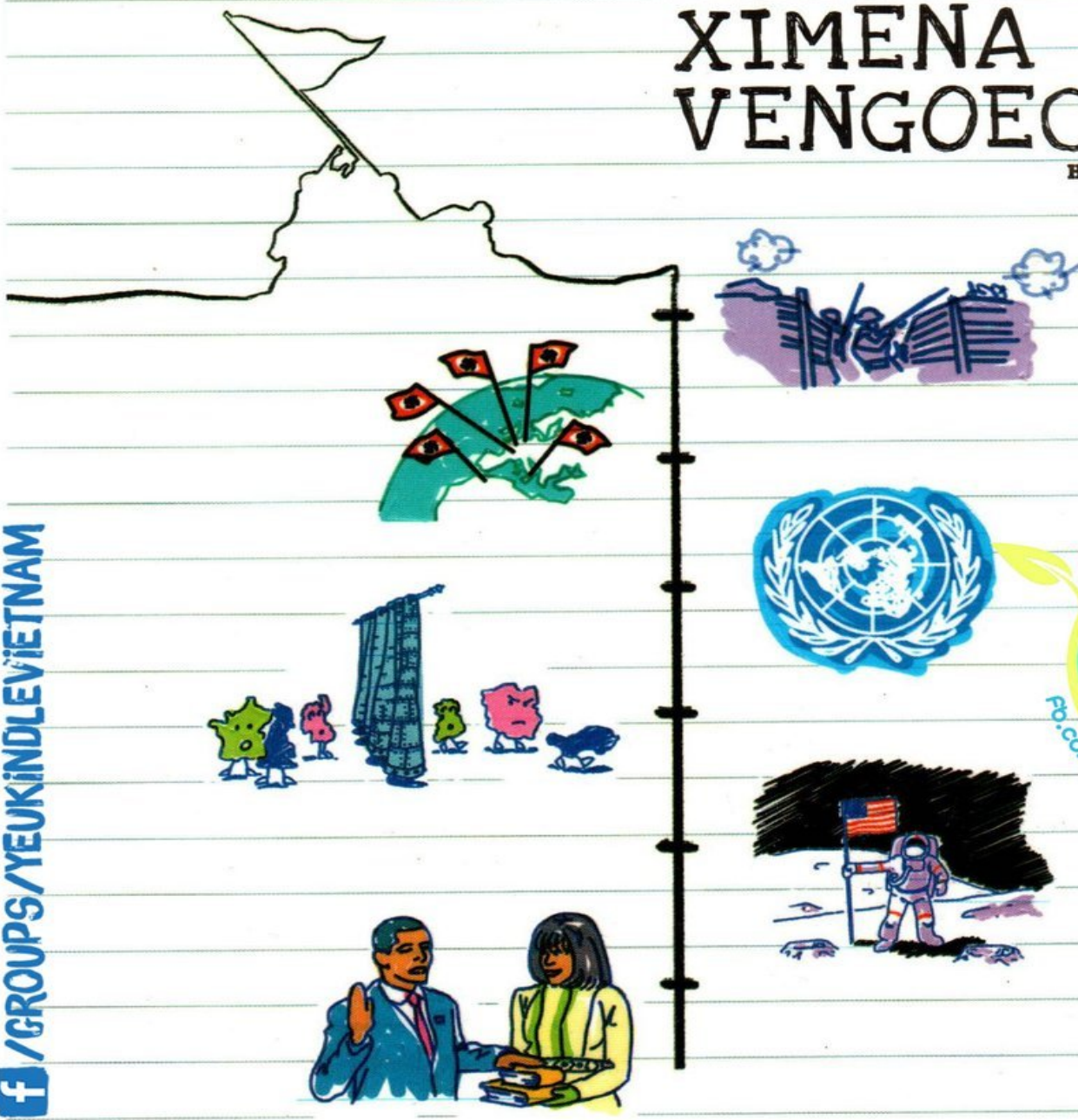

XIMENA VENGOECHEA

Huyền Phạm dịch

MUỐN HỌC GIỎI **LỊCH SỬ** KHÔNG?
Tổ cho cậu mượn vở

Tập 3

◆ **CẬN HIỆN ĐẠI** ◆

NHÀ XUẤT BẢN
THẾ GIỚI

THS-BOOKS
Phụng sự để dân đầu

XIMENA
VENGOECHEA

Huyền Phạm dịch

f /GROUPS/YEUKINDLEVIETNAM

MUỐN HỌC GIỎI **LỊCH SỬ** KHÔNG?
Tớ cho cậu mượn vở

Tập 3

◆ **CẬN HIỆN ĐẠI** ◆

NHÀ XUẤT BẢN
THẾ GIỚI

THPHBOOKS
Phụng sự để dân đầu

MUỐN HỌC GIỎI **LỊCH SỬ** KHÔNG?
Tớ cho cậu mượn vở

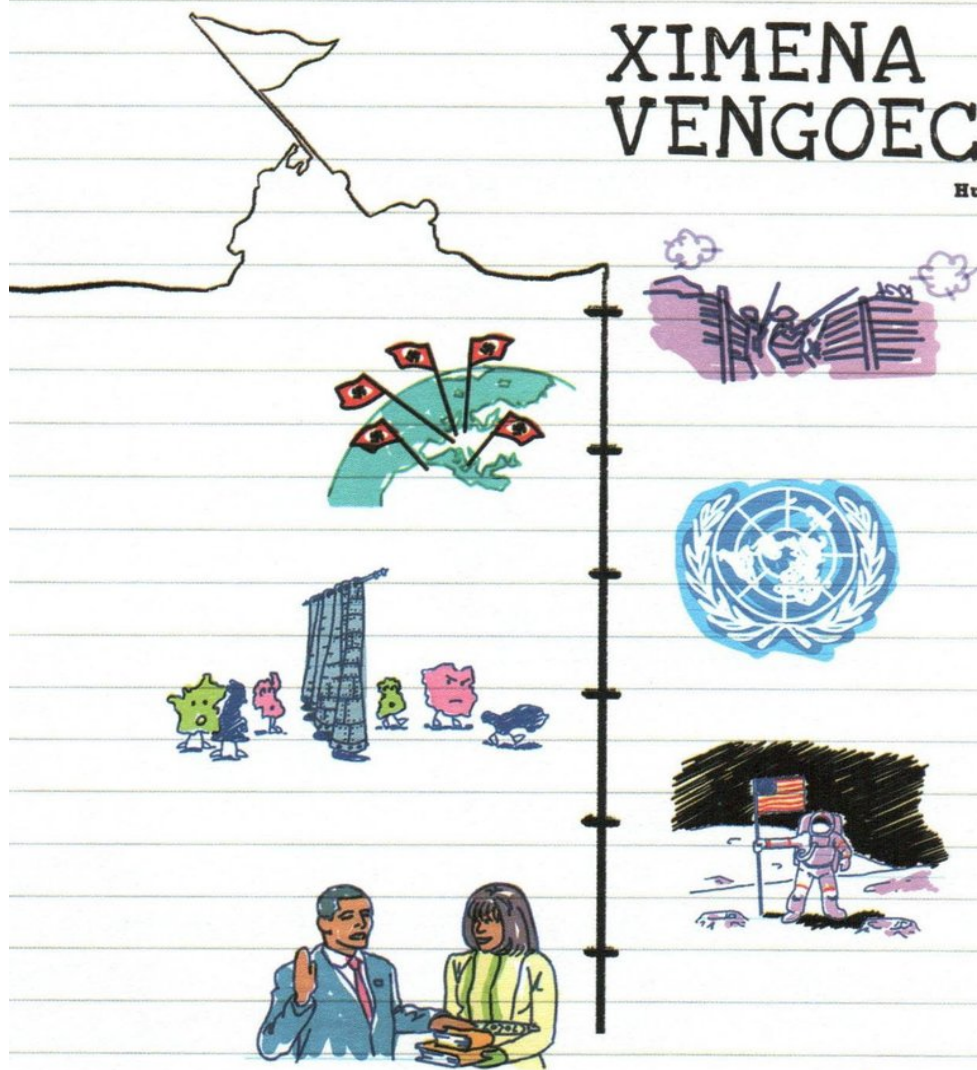
Tập 3

CẬN HIỆN ĐẠI

XIMENA VENGOECHEA

Huyền Phạm dịch

MUỐN HỌC GIỎI **LỊCH SỬ** KHÔNG? **Tớ cho cậu mượn vở**

Tập 3

◆ **CẬN HIỆN ĐẠI** ◆

Tái bản lần 2

NHÀ XUẤT BẢN
THẾ GIỚI

THE e-BOOKS
Phụng sự để dân giàu

[f /GROUPS/YEUKINDLEVIETNAM](https://www.facebook.com/groups/yeukindlevietnam)

TẤT TẦN TẬT NHỮNG ĐIỀU CẬU CẦN BIẾT ĐỂ GIỎI NHẤT LỚP

MÔN LỊCH SỬ THẾ GIỚI

CHÀO CẬU!

Đây là những ghi chép của tớ ở lớp học lịch sử thế giới
Ồ, tớ là ai nhỉ? Thế này nhé, vài người nói tớ là đứa trẻ
thông minh nhất lớp đấy!

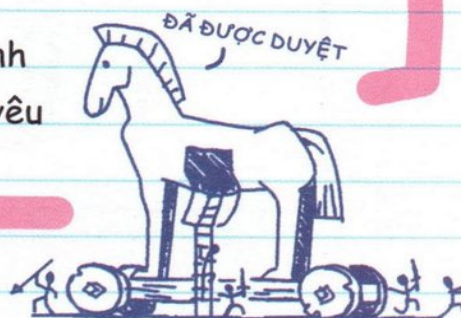
Tớ đã viết ra tất cả những điều cậu cần biết
để thấm nhuần **LỊCH SỬ THẾ GIỚI**,
từ những giống người đầu tiên cho
đến thời đại kỹ thuật số, →

và chỉ những điều thực sự quan trọng thôi nhé - cậu biết
đấy, những thứ thường được hỏi trong bài kiểm tra ấy!

Tớ đã cố gắng viết mọi thứ thật hệ thống. Vì thế tớ luôn:

- In đậm các từ khóa bằng **MÀU VÀNG**
- Tô màu các định nghĩa bằng bút dấu **màu xanh lá cây.**
- Dùng **BÚT MÀU XANH DA TRỜI** để ghi lại những nhân vật, địa điểm, ngày tháng và từ quan trọng.
- Làm nổi bật những điểm chính bằng hình một chú ngựa Trojan ngọt ngào, đáng yêu hay những thứ tương tự.

Nếu cậu không thích cuốn sách giáo khoa và không giỏi ghi chép trên lớp, cuốn vở nhỏ này sẽ giúp cậu. Nó đề cập đến tất cả những điểm chính yếu. (Nhưng nếu giáo viên của cậu dành cả buổi để nói về vấn đề không có trong này thì nhớ tự ghi chúng lại nhé!)

ZZZ...GÌ VẬY?

Giờ tớ đã giỏi nhất lớp môn lịch sử thế giới rồi, nên cuốn vở này là **CỦA CẬU**. Tớ học xong ngon lành rồi, vì thế cuốn vở này là để giúp **CẬU** học và nhớ những gì **CẬU** cần để đứng nhất môn lịch sử thế giới.

MỤC LỤC

BÀI 7: Thời kỳ của Chủ nghĩa Thực dân 1800-1914 1

- 31. Chủ nghĩa Thực dân châu Âu 2
- 32. Tranh giành châu Phi 11
- 33. Nhật Bản canh tân 19
- 34. Chiến tranh Tây Ban Nha - Mỹ 27
- 35. Phản kháng chống lại thực dân hóa 35

BÀI 8: Những xung đột thế giới vào đầu thế kỷ 20: 1914-1915 45

- 36. Chiến tranh Thế giới thứ nhất 46
- 37. Cuộc đại suy thoái 67
- 38. Những chuyển biến chính trị sau chiến tranh 73
- 39. Chiến tranh Thế giới thứ hai 85

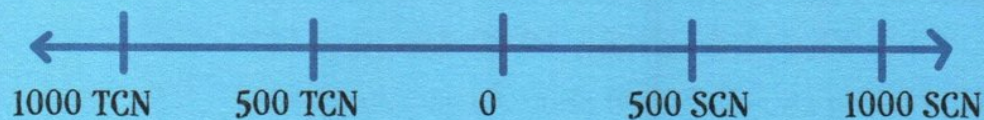
BÀI 9: Hậu Chiến tranh Thế giới thứ hai: Thế giới từ năm 1945 đến nay 107

- 40. Những chuyển biến ở châu Âu và Trung Đông sau Chiến tranh Thế giới thứ hai 108
- 41. Chiến tranh Lạnh 119
- 42. Phong trào dân tộc và độc lập sau Chiến tranh Thế giới thứ hai 133
- 43. Những chuyển biến toàn cầu thời hiện đại 143
- 44. An ninh toàn cầu và những sự kiện thế giới lớn ngày nay 153

TCN = Trước Công nguyên,
là những năm trước số 0

SCN = Sau Công nguyên,
là những năm sau số 0

Những năm TCN được tính như các số nguyên âm. Ví dụ, năm 1000 TCN là rất lâu trong quá khứ so với năm 500 TCN.

BÀI

Thời kỳ của Chủ nghĩa Thực dân 1800-1914

Thời kỳ của **CHỦ NGHĨA THỰC DÂN** là khoảng thời gian diễn ra sự cạnh tranh mạnh mẽ giữa nhiều quốc gia trên toàn thế giới và gây ra những tổn thất ghê gớm cho các quốc gia thuộc địa. Đối với một số người, chủ nghĩa thực dân nghĩa là mở rộng đế chế và chiếm thêm những vùng đất mới. Còn với những người khác, nó đồng nghĩa với việc mất đi bản sắc và nguồn lực rơi vào tay những kẻ cai trị mới đến từ những nơi xa xôi. Vậy chủ nghĩa thực dân vận hành ra sao - hoặc lý do không thể vận hành trong nhiều trường hợp là gì?

CHỦ NGHĨA THỰC DÂN

là hành động mở rộng quyền cai trị đối với một quốc gia hay một lãnh thổ khác, và nắm giữ các thuộc địa

Chương

31

CHỦ NGHĨA THỰC DÂN CHÂU ÂU

NGUYÊN NHÂN NGƯỜI CHÂU ÂU TÌM KIẾM CÁC THUỘC ĐỊA VÀ VÙNG LÃNH THỔ

Những nhà phát kiến châu Âu đã tìm kiếm "vàng, vinh quang và Chúa" trong những chuyến hành trình vượt biển đầu tiên tới phương Đông và châu Mỹ. Vào thời kỳ của chủ nghĩa thực dân, tức đầu thế kỷ 19, các quốc gia châu Âu đã cố gắng chinh phục và khẳng định chủ quyền đối với các vùng đất nước ngoài. Những vùng đất này được coi là nguồn cung cấp nguyên liệu thô, mà các nước châu Âu cần có để công nghiệp hóa.

Đó là thời kỳ của sự cạnh tranh khốc liệt. Nếu một nước khẳng định chủ quyền đối với một vùng đất có nguồn tài nguyên nhất định nào đó (như mía hay cao su), thì nước đó có thể thống trị thị trường và thu được tất cả lợi nhuận. Nước đó còn trở nên mạnh hơn nếu có thể tìm thấy những thị trường mới tiêu thụ những sản phẩm của mình ở những vùng đất khác.

Được biết đến với tên gọi "vàng trắng"

Nếu một nước châu Âu bị quá tải dân số, nước đó có thể chuyển một số công dân của mình bằng đường biển tới những thuộc địa ở châu Á, châu Phi hoặc bất kỳ thuộc địa nào của mình. Những người châu Âu cho rằng nếu muốn có lợi nhuận và cạnh tranh được trong một thế giới đang vận động, chủ nghĩa thực dân chính là con đường cần phải đi.

Nhiều quốc gia đã rơi vào gọng kìm cai trị của thực dân vào thế kỷ 19 và nửa đầu thế kỷ 20, khiến người **BẢN ĐỊA** bị đẩy ra khỏi đất đai của họ, giống như người Maya, Inca, Aztec, Iroquois và châu Mỹ khác cũng đã phải chịu đựng sự cai trị của người nước ngoài. Chủ nghĩa thực dân quả thực đã phá hủy rất nhiều nền văn hóa.

Trong lúc đó ở Hợp chúng quốc Hoa Kỳ, CÁC ĐOÀN TRUYỀN GIÁO đã đi khắp các vùng khác thuộc lục địa Bắc Mỹ trên tuyến đường mòn Oregon. Những bản ghi chép của họ về vùng đất xinh đẹp phía Tây đã truyền cảm hứng cho những người khác đi theo. Họ tin rằng châu Mỹ mở rộng đến tận bờ biển Thái Bình Dương chính là VẬN MỆNH HIỂN NHIÊN: tức nước Mỹ đã được Chúa lựa chọn để mở rộng khắp các châu lục.

NGƯỜI TRUYỀN GIÁO

là người đi truyền bá tôn giáo của mình ở một nơi xa lạ

NƯỚC ANH THIẾT LẬP BUÔN BÁN với ẤN ĐỘ

Vào năm 1600, người Anh thiết lập chế độ độc quyền buôn bán với Ấn Độ bằng cách thành lập và mở rộng **CÔNG TY ĐÔNG ẤN**. Thuộc phiên từ Ấn Độ được gửi tới Trung Quốc thông qua công ty Đông Ấn. Người Anh đổi bạc để mua gia vị, chè, bông và nhiều thứ khác từ Ấn Độ trong gần 200 năm. Người Pháp và người Hà Lan cũng buôn bán với Ấn Độ nhưng cuối cùng quyền kiểm soát rơi hoàn toàn vào tay người Anh và Công ty Đông Ấn.

CHIẾN TRANH THUỐC PHIÊN và HẬU QUẢ KÉO THEO

Ban đầu, Trung Quốc không chào đón người nước ngoài, và khắt khe đối với cả người lẫn hàng hóa được phép vào trong nước.

Vào những năm 1840, nước Anh thiết lập tuyến đường buôn bán với Trung Quốc, xuất khẩu thuốc phiện được trồng ở Ấn Độ để đổi lấy chè.

Chính quyền Trung Quốc biết được sự nguy hại ghê gớm của thuốc phiện nên đã cấm nhập khẩu trái phép mặt hàng này. Vị tướng nhà Thanh là **LÂM TẮC TỬ** đã viết thư ngỏ cho **NỮ HOÀNG VICTORIA** của nước Anh để yêu cầu bà dừng việc buôn bán bất hợp pháp này, nhưng bức thư đã bị ngó lơ, và những chuyến tàu chở thuốc phiện của Anh tiếp tục cập cảng Trung Quốc. Người Trung Quốc tức giận, và năm 1839, họ đã ném 20.000 bao thuốc xuống biển, bắt đầu **CHIẾN TRANH THUỐC PHIỆN** (1839-1842). Người Trung Quốc đã đóng cửa khu vực buôn bán Canton (Quảng Châu ngày nay) và buộc các thương nhân phải giao nộp thuốc phiện. Người Anh cũng đáp trả đầy giận dữ bằng những thuyền chiến uy lực, phá hủy bờ biển và các thành lũy trên sông của người Trung Quốc, rồi đánh bại họ.

Trong **HIỆP ƯỚC NAM KINH** năm 1842, Trung Quốc đã trả chi phí chiến tranh (hay chiến phí) và buộc phải mở năm cảng

biển, bao gồm Hồng Kông để người Anh buôn bán. Các thương nhân Anh sống ở đó không phải theo luật lệ của Trung Quốc, mà có **QUYỀN MIỄN TRỪ**.

QUYỀN MIỄN TRỪ

miễn chịu trách nhiệm đối với các luật của địa phương

Người Trung Quốc cũng bị buộc phải hạn chế thuế đối với các sản phẩm nhập khẩu từ Anh và phải trao vùng lãnh thổ Hồng Kông cho Anh. Đây quả thực là một sự trừng phạt quá lớn cho nỗ lực bảo vệ người dân của mình cậu nh! Và buôn bán thuốc phiện vẫn tiếp diễn.

CÁC NƯỚC CHÂU ÂU KHÁC BUÔN BÁN với TRUNG QUỐC

Các nước châu Âu khác cũng buôn bán với Trung Quốc. Người Trung Quốc đã trao cho người Mỹ những đặc quyền buôn bán mà họ từng trao cho người Anh. Rất nhanh chóng, tất cả các hải cảng của Trung Quốc xuất hiện đầy thương nhân, họ thiết lập những PHẠM VI ẢNH HƯỞNG RIÊNG - để độc quyền buôn bán, khai mỏ và xây dựng đường sắt. Người Trung Quốc trao những đặc quyền này cho các nước khác để đổi lấy tiền. Vì thế, Anh, Mỹ, Pháp, Đức, Nga và Nhật đã tận dụng điều đó.

Do những chính sách mới này, triều đình nhà THANH dần yếu đi và trở nên vô dụng. Vào năm 1850, một nhóm những người nổi dậy đã châm ngòi cuộc KHỞI NGHĨA THÁI BÌNH, kêu gọi những cải cách xã hội như trao đất đai cho nông dân và đối xử với phụ nữ công bằng như với đàn ông. Những người nổi dậy đã chiếm Nam Kinh, giết hàng nghìn người và tiếp tục những cuộc tàn sát trong nhiều năm. Các quốc gia bên ngoài đã tận dụng tình trạng bất ổn để xâm lấn vào Trung Quốc. Cuối cùng người châu Âu đã đề nghị trợ giúp triều đình nhà Thanh để đưa mọi thứ trở lại trật tự. Vào năm 1864, các lực lượng Trung Quốc đã giành lại Nam Kinh và chấm dứt cuộc khởi nghĩa.

Cuộc khởi nghĩa Thái Bình đã làm 20 triệu người chết - đây là một trong những cuộc đụng độ vũ trang có con số thương vong cao nhất trong lịch sử. Một năm sau đó, người Anh và người Pháp đã thuyết phục Trung Quốc dành cho họ nhiều quyền buôn bán hơn. Thế là Trung Quốc đã đồng ý hợp pháp hóa việc buôn bán thuốc phiện (!!!) và mở cửa những cảng mới. Trung Quốc cũng dâng nhiều đất đai hơn cho Anh (Bán đảo Cửu Long), còn những vùng khác thì bị người Anh chiếm khi Trung Quốc chống lại những điều khoản trong Hiệp ước. Nỗ lực của Trung Quốc ngăn người nước ngoài không được bước qua cửa nhà mình đã thất bại rồi.

GIỜ HÃY KIỂM TRA NHỮNG KIẾN THỨC CẬU NẮM ĐƯỢC NHÉ!

1. Cậu hãy định nghĩa "Chủ nghĩa thực dân"!
2. Làm thế nào để các quốc gia châu Âu thống trị một thị trường nguyên liệu? Điều này có ảnh hưởng như thế nào đến các đối thủ của họ?
3. Điều gì đã châm ngòi cho Chiến tranh Thuốc phiện?
4. Hãy giải thích những kết quả của Hiệp ước Nam Kinh?
5. Các thương nhân ở một vùng ngoài lãnh thổ thường:
 - A. Theo luật được đặt ra bởi chính phủ Trung Quốc
 - B. Phớt lờ luật Trung Quốc và thiết lập những điều luật của riêng mình
 - C. Không sống theo luật nào hết
6. Thành phố nào chứng kiến sự khởi đầu của Khởi nghĩa Thái Bình vào năm 1850?
 - A. Bắc Kinh
 - B. Nam Kinh
 - C. Nagasaki
 - D. Hồng Kông
7. Công ty Đông Ấn là gì?

ĐÁP ÁN

f /GROUPS/YEUKINDLEVIETNAM

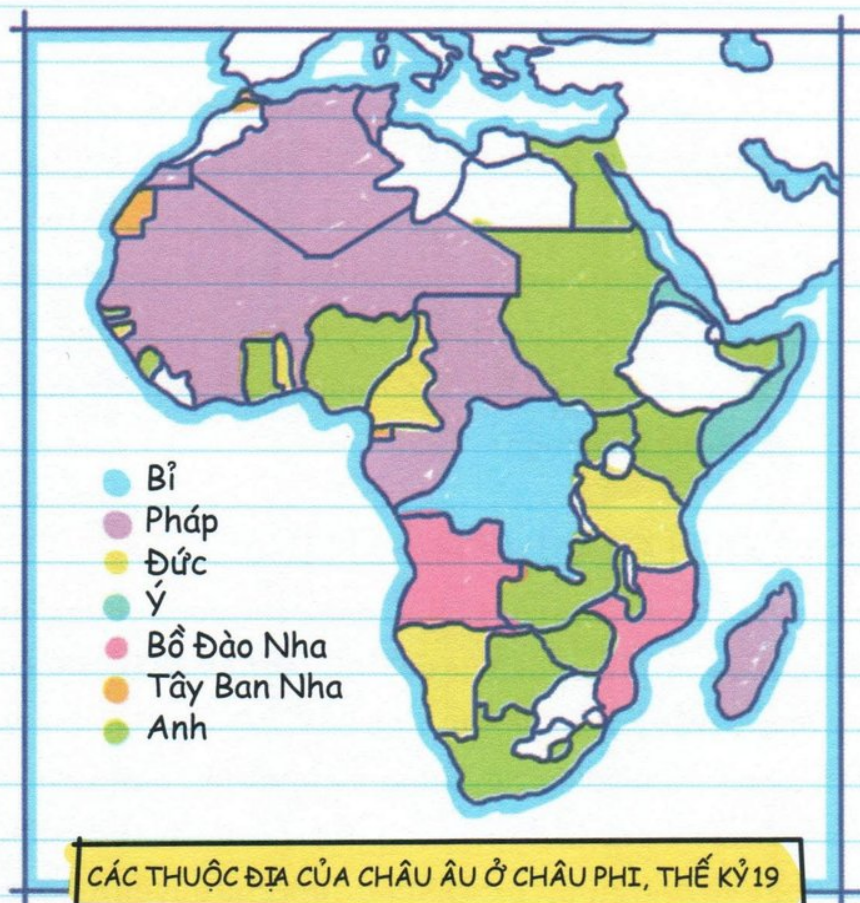
ĐÁP ÁN

1. Chủ nghĩa thực dân là hành động mở rộng sự cai trị đối với một quốc gia hay một lãnh thổ khác, và nắm giữ các thuộc địa.
2. Nếu một nước châu Âu tuyên bố chủ quyền với vùng đất có một tài nguyên nào đó (như mía hay cao su), thì có thể thu được lợi nhuận nhờ bán loại tài nguyên này. Khi nước đó trở nên hùng mạnh ở thị trường như vậy, các nước khác sẽ khó có cơ hội thâm nhập thị trường.
3. Người Anh tiếp tục chuyển thuốc phiện bằng đường biển tới Trung Quốc, ngay cả khi Trung Quốc đã yêu cầu họ dừng lại, nên Chiến tranh Thuốc phiện mới bắt đầu. Vào năm 1839, người Trung Quốc đã ném khoảng 20.000 bao thuốc phiện xuống biển, và châm ngòi cho cuộc Chiến tranh Thuốc phiện.
4. Trong Hiệp ước Nam Kinh, Trung Quốc phải chịu khoản chi phí cho Chiến tranh Thuốc phiện và buộc phải mở cửa năm cảng biển để người Anh buôn bán. Người Trung Quốc cũng phải hạn chế thuế đối với những mặt hàng nhập khẩu của Anh, cho phép các thương nhân Anh được miễn chịu trách nhiệm đối với các luật của Trung Quốc và trao Hồng Kông cho Anh.
5. B. Phớt lờ luật của Trung Quốc và thiết lập luật của riêng mình
6. B. Nam Kinh
7. Công ty Đông Ấn là một công ty của Anh được thành lập năm 1600 và nắm giữ độc quyền buôn bán với Ấn Độ.

★ Chương 32 ★

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ TRANH GIÀNH CHÂU PHI

Những năm 1870 - 1941

NGƯỜI CHÂU ÂU Ở CHÂU PHI

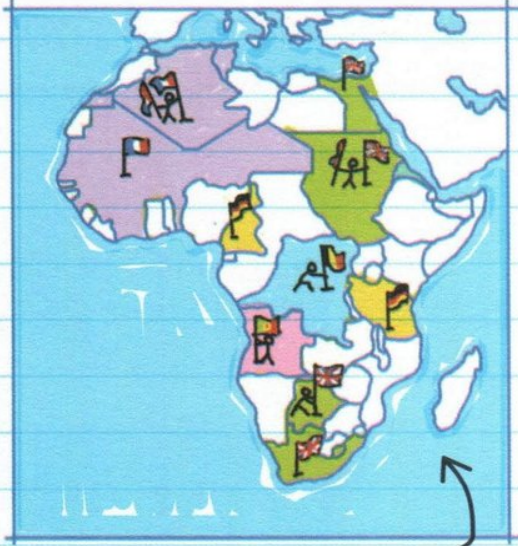
Người châu Âu vốn có truyền thống buôn bán với các vương quốc ven biển và chưa bao giờ tiến sâu hơn vào bên trong châu Phi. Nhưng vào giữa thế kỷ 19, những người châu Âu bắt đầu gửi các nhà thám hiểm và các nhà truyền giáo vào sâu bên trong châu Phi. **DAVID LIVINGSTONE** là một nhà truyền giáo người Scotland, từ London đã đến châu Phi vào năm 1841 và đi khắp châu lục này trong 30 năm. Livingstone đã tìm kiếm một tuyến đường sông để thương mại của châu Âu và Thiên chúa giáo có thể "chảy vào" châu Phi. Những bức thư của Livingstone đầy đủ và chi tiết đến nỗi những người châu Âu quay trở lại Anh dựa vào đó mà vẽ được bản đồ.

Khi Livingstone mất tích, một tờ báo của Mỹ đã cử nhà báo trẻ tuổi **SIR HENRY MORTON STANLEY** đi tìm ông. Năm 1871, sau khi tìm thấy Livingstone, Stanley quyết định sống ở châu Phi vài năm. Stanley đã tìm ra sông Congo và bảo người Anh nên lập doanh trại ở đó. Người Anh không quan tâm đến ý tưởng này, nhưng **VUA BỈ LÀ LEOPOLD** lại tỏ ra hứng thú. Ông muốn mở mang văn minh cho châu Phi - và thu về lợi nhuận.

CUỘC TRANH GIÀNH CHÂU PHI

Vua Leopold II đóng vai trò chính trong công cuộc thực dân hóa (hay thuộc địa hóa) châu Phi. Vào cuối những năm 1870, thông qua Stanley, ông đã xây dựng các khu định cư Bỉ ở Congo. Những tuyến đường thương mại mới được xây dựng, cùng với những đối thủ cạnh tranh mới. Người Pháp cũng vội vàng cắm cờ của mình ở miền bắc châu Phi. Đức và Anh cũng cố để khẳng định chủ quyền ở Đông Phi.

Tây Ban Nha chiếm tây Sahara và một phần của Ma Rốc, Ý chiếm Libya và hầu hết Somalia, và Bồ Đào Nha muốn có Angola và Mozambique. Cuộc chạy đua thực hiện các hành động thực dân này, cùng nỗ lực của người châu Âu để giành lấy một miếng bánh trên lục địa châu Phi được gọi là **CUỘC TRANH GIÀNH CHÂU PHI**.

NHỮNG BẤT ĐỒNG GIỮA CÁC NƯỚC THỰC DÂN XUẤT HIỆN

Vào năm 1884-1885, những quốc gia châu Âu lớn này đã họp tại **HỘI NGHỊ BERLIN** để giải quyết mâu thuẫn và hợp thức hóa chính sách thực dân ở châu Phi mà không cần đến chiến tranh. Nhóm đã đồng ý **PHÂN CHIA LỤC ĐỊA**. Tất cả những điều này đã diễn ra, nhưng những người sinh sống ở châu Phi không hề hay biết gì và sau cuộc họp đó Lục địa có thể ngẫu nhiên bị chia rẽ (đôi khi nằm trên chiến tuyến của các quốc gia là đối thủ của nhau), rồi phải làm theo ý thích của người châu Âu. (Không có một nhà lãnh đạo châu Phi nào được mời đến hội nghị). Những biên giới được chỉ định đã xếp người châu Phi thành những nhóm tùy tiện, mà không đại diện cho văn hóa hay di sản của họ, đồng thời quyền làm chủ những tài nguyên địa phương trở nên

PHÂN CHIA LỤC ĐỊA

là chia lục địa thành các quốc gia khác nhau, với những hình thức cai trị khác nhau

CHÂU PHI NGÀY NAY (VỚI NHỮNG LÃNH THỔ THUỘC CHÂU ÂU THẾ KỶ 19)

CÓ VẼ NHƯ NHỮNG BIÊN GIỚI TÙY TIỆN, GƯƠNG ÉP VẪN CÒN ẢNH HƯỞNG TỚI NGƯỜI DÂN ĐẾN TẬN NGÀY NAY

- BỈ
- PHÁP
- ĐỨC
- Ý
- BỒ ĐÀO NHA
- TÂY BAN NHA
- ANH

Cậu hãy tưởng tượng nếu ai đó nói rằng cậu không còn sống ở quốc gia của mình nữa! Thật điên rồ nhỉ!

lộn xộn. (Nhiều biên giới thực dân này vẫn còn tồn tại tới ngày nay, kéo theo nhiều ảnh hưởng tiêu cực). Bỉ, Tây Ban Nha, Bồ Đào Nha, Pháp, Anh, Ý và Đức bắt đầu tổ chức các khu định cư riêng, **BỐC LỘT** những người vốn đã sống ở đó. Người dân phải chịu đựng những điều

kiện làm việc gian khổ đến mức vào đầu thế kỷ 20, đã có tám đến mười sáu triệu người châu Phi bỏ mạng.

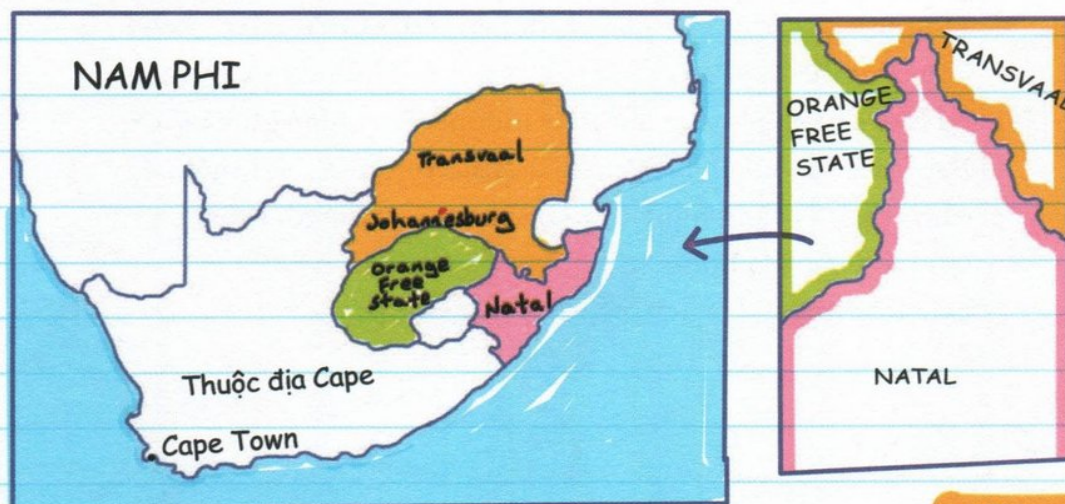
BÓC LỘT

lợi dụng theo một cách không công bằng

CECIL RHODES và CHIẾN TRANH BOER

Người Hà Lan là những thực dân đầu tiên ở Nam Phi. Từ thế kỷ 17, họ đã xây dựng Capetown. Năm 1806, khi người Anh làm chủ khu vực (nơi họ đặt tên là **THUỘC ĐỊA CAPE**), những cư dân người Hà Lan (còn được gọi là **NHỮNG NGƯỜI BOER**) đã quyết định ra đi. Người Hà Lan thành lập hai nước cộng hòa mới là **TRANSVAAL** và **ORANGE FREE STATE**. Cùng lúc đó, người Anh đã thêm vào cho mình một thuộc địa mới, **NATAL**, ở phía đông các quốc gia của người Boer. Những người định cư Hà Lan và Anh rất khác nhau: ở những thuộc địa của Anh, bất kỳ đàn ông giàu có nào cũng đều có quyền bầu cử không phân biệt chủng tộc, nhưng ở các nước cộng hòa của người Boer, chỉ có đàn ông da trắng mới có quyền bầu cử.

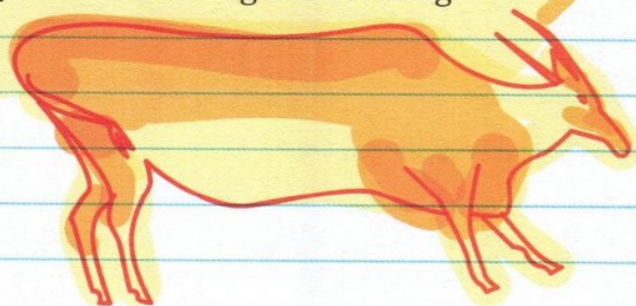
Những người Boer muốn duy trì chế độ nô lệ, nhưng những người Anh thì không. Vì thế, người Boer đã bỏ đi.

Khi người Anh phát hiện ra kim cương và vàng ở các nước cộng hòa của người Boer, họ đã lấn sang lãnh thổ của người Boer ở Transvaal để mong nhanh chóng giàu lên. Năm 1859, thủ tướng của thuộc địa Cape, **CECIL RHODES**, cũng là chủ của các công ty kim cương và vàng, đồng thời là một ngọn cờ của công cuộc mở rộng đế chế Anh ở châu Phi, đã bí mật ủng hộ cho một cuộc tấn công của người Anh vào Transvaal, **CUỘC TẤN CÔNG JAMESON**. Cuộc tấn công này là một thảm họa và Rhodes đã bị buộc từ chức.

Nhưng đổ nát thì cũng xảy ra rồi, và vào năm 1899, **CHIẾN TRANH BOER LẦN HAI** (họ cũng đã đánh nhau khoảng 20 năm trước để giành quyền kiểm soát lãnh thổ và thuế- và những người Boer giành chiến thắng) đã nổ ra giữa những người Anh và người Hà Lan định cư ở Nam Phi. Năm 1902, quân đội hùng mạnh của Anh đánh bại những người Boer, và xây dựng một đất nước mới, **LIÊN HIỆP NAM PHI**, sáp nhập các nước cộng hòa của người Boer với Thuộc địa Cape của Anh.

Những bức vẽ trên đá ở châu Phi có niên đại từ thời tiền sử cho đến cuối thế kỷ 19. Ví dụ, các bức vẽ từ dãy núi Drakensberg ở Nam Phi cho bọn mình thấy những trận chiến giữa người San bản địa với thực dân châu Âu. Họ đang cưỡi ngựa và cầm súng. Những nghệ sĩ ở Drakensberg còn nổi tiếng với kỹ thuật tạo bóng ba chiều nữa.

GIỜ HÃY KIỂM TRA NHỮNG KIẾN THỨC CẬU NẮM ĐƯỢC NHÉ!

1. Buôn bán của người châu Âu và người châu Phi trước thế kỷ 19 ra sao nhỉ?
2. _____ đã thuyết phục vua Leopold II của Bỉ đầu tư vào châu Phi.
3. Điều gì đã dẫn đến "cuộc tranh giành châu Phi"?
4. Chuyện gì đã xảy ra với các quốc gia và các nhóm ở châu Phi sau Hội nghị Berlin?
5. Người Hà Lan đã tạo ra hai nước cộng hòa ở Nam Phi vào năm 1806 đó là _____ và _____.
6. Chiến tranh Boer lần hai chủ yếu diễn ra vì hai nguồn tài nguyên, đó là:
 - A. Bạc và vàng
 - B. Kim cương và vàng
 - C. Ngọc lục bảo và vàng
 - D. Bạc và hợp kim của đồng - thiếc

ĐÁP ÁN

1. Các quốc gia châu Âu chủ yếu buôn bán với các vương quốc ở bờ biển châu Phi.
2. Sir Henry Morton Stanley
3. "Cuộc tranh giành châu Phi" được bắt đầu với những khu định cư mới ở Congo và những tuyến đường buôn bán mới qua châu Phi mà vua Leopold II của Bỉ đã xây dựng. Sau khi Bỉ bắt đầu khẳng định chủ quyền của mình, các nước khác như Pháp, Đức, Anh, Tây Ban Nha, Ý và Bồ Đào Nha cũng muốn có được miếng bánh của riêng mình ở châu Phi.
4. Sau Hội nghị Berlin, các quốc gia châu Âu đã xâm chiếm và chia cắt các quốc gia châu Phi. Các nhóm bộ tộc và quốc gia châu Phi vốn tồn tại trước đó đều bị chia tách một cách hỗn tạp, thậm chí những phân chia này còn không hề phù hợp nếu dựa theo lịch sử của người dân bản địa.
5. Transvaal; Orange Free State
6. B. Kim cương và vàng

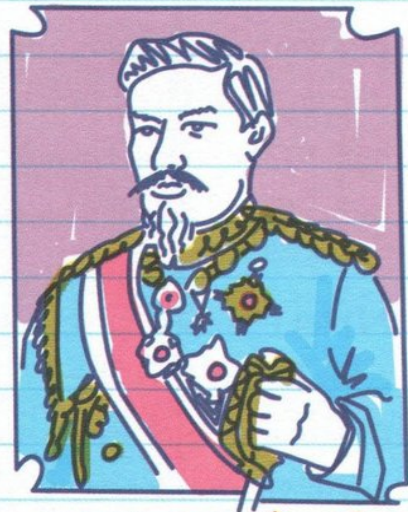
★ Chương 33 ★

NHẬT BẢN

CANH TÂN

Giống như Trung Quốc, Nhật Bản vốn có thái độ hà khắc trong việc buôn bán với ai và cho phép ai vào đất nước mình. Năm 1853, một sĩ quan hải quân Mỹ tên là **MATTHEW PERRY** đã được **TỔNG THỐNG MILLARD FILLMORE** cử đến để yêu cầu Nhật Bản mở cửa các cảng biển và buôn bán với người Mỹ. Sau đó, người Nhật đã mở cửa hai cảng biển để buôn bán quốc tế và chấm dứt giai đoạn cô lập của mình. Nhật Bản cũng bước vào giai đoạn hiện đại hóa.

MUTSUHITO, THIÊN HOÀNG
CỦA VƯƠNG TRIỀU MEIJI
(MINH TRỊ)

MINH TRỊ DUY TÂN

Năm 1868, Mạc phủ Tokugawa, vốn từng cấm việc buôn bán với người nước ngoài, đã bị một nhóm gồm các lãnh đạo quân sự và quan lại Nhật Bản lật đổ, bắt đầu thời kỳ **MINH TRỊ DUY TÂN (CẢI CÁCH MINH TRỊ)** (1868-1912). Đây là giai đoạn phát triển rực rỡ đối với người Nhật, khi họ đã xây dựng và chế tạo:

TÀU

ĐƯỜNG SẮT

HỆ THỐNG NGÂN HÀNG

HẦM MỎ

MÁY MÓC

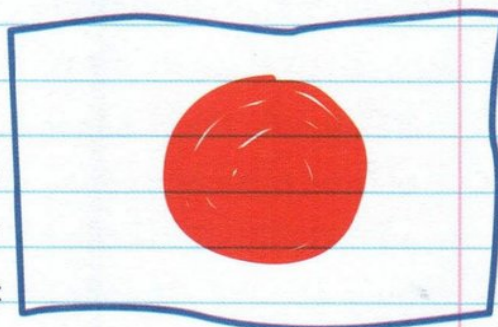
NHÀ MÁY

HỆ THỐNG LIÊN LẠC

Thiên hoàng (vua Nhật) Minh Trị đã nhận thấy tầm quan trọng của giáo dục và một ngôn ngữ chung. Giáo dục đã được cải cách dựa trên mô hình các trường học và trường đại học của Mỹ. Sinh viên Nhật Bản bắt đầu đi học ở nước ngoài, và chuyên gia nước ngoài cũng được đưa vào Nhật để giảng dạy. Thêm vào đó, Nhật đã có những thay đổi đối với quân đội của mình: Quân đội hoàng gia đã được thành lập vào năm 1871 cùng vũ khí mới, hiện đại, và quy định nghĩa vụ quân sự bắt buộc đối với đàn ông Nhật trong vòng ba năm.

NHẬT BẢN THỰC HÀNH CHỦ NGHĨA THỰC DÂN

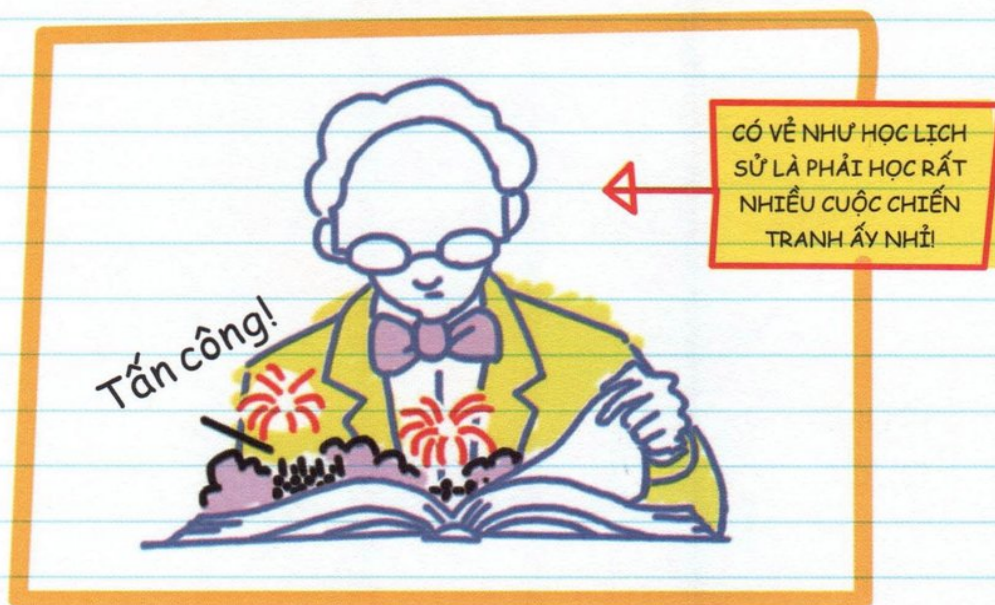
Giống như người châu Âu, người Nhật quyết tâm bành trướng. Họ buộc người Triều Tiên mở cửa các cảng biển phục vụ buôn bán cho mình. Trung Quốc cũng

chẳng vui vẻ gì với ảnh hưởng ngày càng gia tăng của Nhật Bản, và vào năm 1894 hai nước đã bước vào **CHIẾN TRANH TRUNG-NHẬT LẦN THỨ NHẤT** nhưng lần này Nhật chiến thắng. Trung Quốc buộc phải cắt **ĐÀI LOAN** và những vùng đất khác cho Nhật kiểm soát và thừa nhận nền độc lập của Triều Tiên.

Nga cũng muốn mở rộng ảnh hưởng của mình ở Triều Tiên, nhưng Nhật lại xem Triều Tiên như vùng nằm giữa mình với Trung Quốc, nên muốn duy trì vai trò thống trị ở đó. Điều này đã dẫn đến căng thẳng lớn giữa Nga và Nhật, gây ra một cuộc chiến khác.

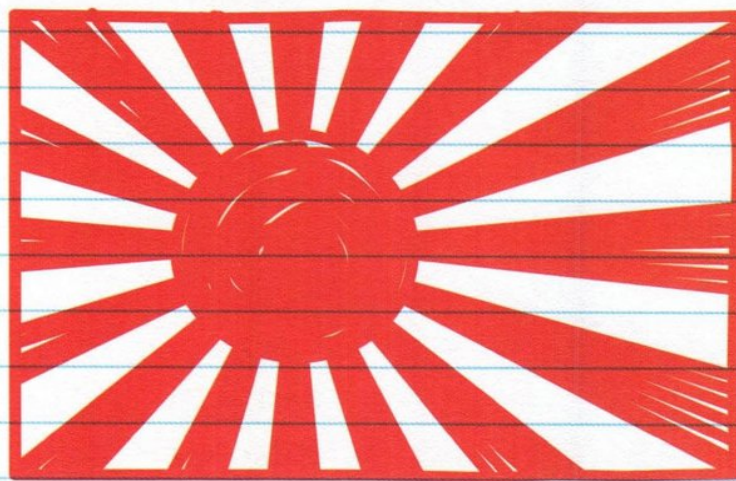

CHIẾN TRANH NGA-NHẬT bắt đầu năm 1904 khi người Nhật bé nhỏ đánh nhau với những người Nga vốn đã được chứng minh là một cường quốc lớn. Người Nhật tiến hành một cuộc tấn công bất ngờ vào căn cứ hải quân của Nga ở cảng Arthur, Mãn Châu (đông bắc Trung Quốc ngày nay). Cùng lúc đó, hải quân Nhật đã đánh bại hạm đội Nga ở ngoài khơi Nhật Bản. Với việc ký kết **HIỆP ƯỚC PORTSMOUTH** năm 1905, Nga đã trao quyền kiểm soát cảng Arthur cũng như hệ thống đường ray của Nga ở Mãn Châu cho Nhật,

chính thức đánh dấu sự hiện diện của Nhật ở đây. Nhật cũng nhận được một phần đảo Sakhalin.

Chiến thắng của người Nhật trước người Nga đã khiến cả thế giới sửng sốt. Đó là lần đầu tiên một quốc gia châu Á đã đánh bại một cường quốc châu Âu trong thời hiện đại, và nó đã chấm dứt sự bành trướng của Nga ở Đông Á. Nhật nổi lên là một cường quốc lớn của thế giới, trong khi Nga và Trung Quốc lại tụt hậu về mặt kỹ thuật.

CỜ CỦA HẢI QUÂN HOÀNG GIA NHẬT BẢN!

GIỜ HÃY KIỂM TRA NHỮNG KIẾN THỨC CẬU NẮM ĐƯỢC NHÉ!

1. Minh Trị Duy tân là gì cậu nh? Những cải cách nào đã được thực hiện trong thời kỳ này?
2. Nhật Bản đã chiếm quyền kiểm soát ở những nước nào và khi nào?
3. Matthew Perry là ai?
4. Kết quả của sự can thiệp từ Perry là gì?
5. Những hành động của Perry được thực hiện dưới thời tổng thống nào?
A. Theodore Roosevelt C. Millard Fillmore
B. Woodrow Wilson D. Herbert Hoover
6. Cuộc tấn công cảng Arthur bắt đầu cuộc chiến giữa các quốc gia nào?
A. Nhật và Triều Tiên C. Trung Quốc và Nhật Bản
B. Trung Quốc và Triều Tiên D. Nhật Bản và Nga
7. Bên chiến thắng đã thu được gì trong cuộc chiến được nhắc tới trong câu hỏi số 6?

ĐÁP ÁN

1. Minh Trị Duy tân là giai đoạn người Nhật đóng tàu, xây dựng đường ray, hệ thống ngân hàng, các hầm mỏ, các nhà máy, hệ thống liên lạc và hiện đại hóa quân sự. Người Nhật cũng đã cải cách hệ thống giáo dục và học tập theo mô hình các trường của Mỹ.
2. Nhật đã giành quyền kiểm soát Đài Loan và những vùng đất khác từ Trung Quốc sau Chiến tranh Trung-Nhật lần thứ nhất năm 1894. Nhật sau đó chiếm một phần Mãn Châu và một phần đảo Sakhalin vào năm 1905.
3. Matthew Perry là một sĩ quan hải quân Mỹ, được cử đến Nhật năm 1853 để yêu cầu Nhật mở các cảng biển cho người Mỹ buôn bán.
4. Nhật đã mở hai cảng biển cho buôn bán quốc tế.
5. C. Millard Fillmore
6. D. Nhật Bản và Nga
7. Bên chiến thắng trong Chiến tranh Nga-Nhật là Nhật Bản. Nga đã phải trao quyền kiểm soát cảng Arthur, hệ thống đường sắt của Nga ở Mãn Châu, và một phần đảo Sakhalin cho Nhật. Chiến thắng của Nhật cũng mang đến vinh quang cho nước này - giờ đây Nhật được coi là một cường quốc lớn trên thế giới.

Chương

34

CHIẾN TRANH TÂY BAN NHA - MỸ

4/1898-8/1898

Hợp chúng quốc Hoa Kỳ cũng quan tâm đến việc mở rộng thuộc địa. CHIẾN TRANH TÂY BAN NHA-MỸ trên danh nghĩa là vì độc lập của Cuba nhưng thực chất là để giúp Mỹ có thêm nhiều thuộc địa.

HÃY NHỚ CHIẾN HẠM MAINE nhé!

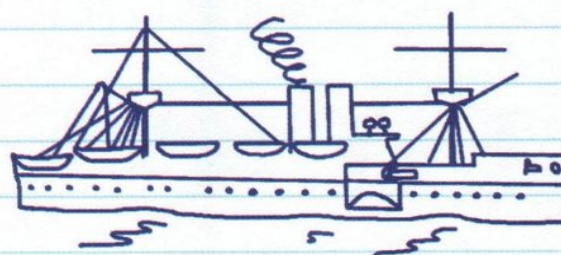
Giống như nhiều nước ở thời điểm đó, Cuba vào cuối thế kỷ 19 rất muốn thoát khỏi sự cai trị của người Tây Ban Nha. Năm 1892, một **NGƯỜI CUBA CHỐNG ĐỐI** bị lưu đày, có tên là JOSÉ MARTÍ PÉREZ, đã thành lập Đảng cách mạng Cuba để thực hiện điều đó, nhưng ông bị giết ba năm sau đó. Ông là một anh hùng đối với nhiều người dân tộc chủ nghĩa Cuba, trong đó có cả FIDEL CASTRO,

nhà lãnh đạo cộng sản của Cuba sau này. Các tờ báo Mỹ đã đăng tải những câu chuyện giật gân về sự đối xử tàn tệ của Tây Ban Nha với người Cuba, khởi nguyên của **BÁO LÁ CẢI**.

BÁO LÁ CẢI

một thể loại báo chí thổi phồng, giật gân quá mức để câu khách

Tháng 1 năm 1898, Mỹ gửi tàu chiến **USS MAINE** đến Cuba để bảo vệ công dân Mỹ sống ở Cuba. Ngày 15 tháng 2 năm 1898, tàu Maine bị chìm đầy bí ẩn ở cảng Havana, làm chết

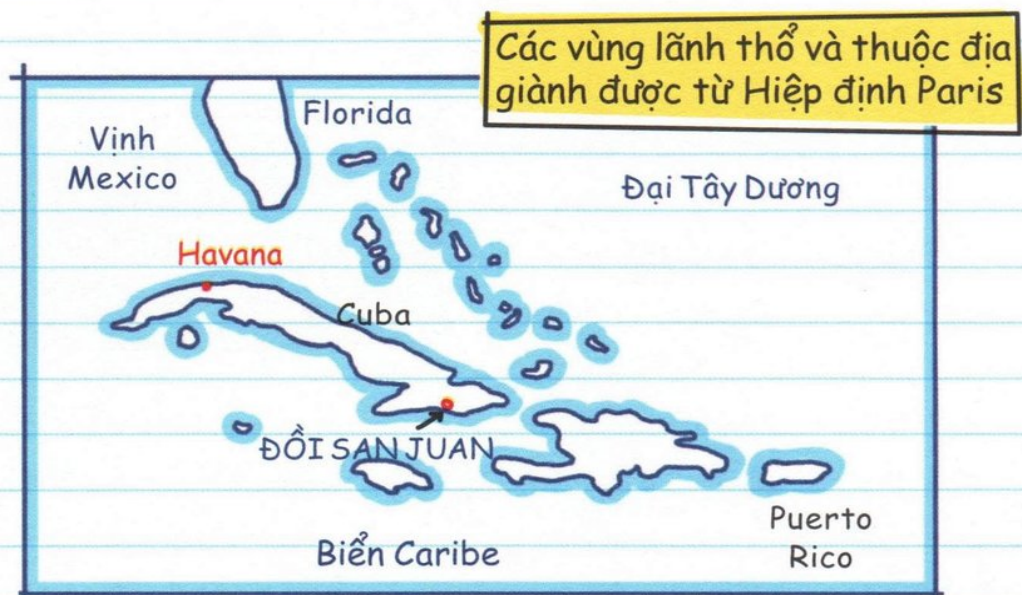
250 thủy thủ. Các tờ báo Mỹ đã cáo buộc người Tây Ban Nha làm nổ con tàu Maine. Sự việc này khiến người Mỹ ủng hộ cuộc chiến với Tây Ban Nha. Nhưng những cuộc điều tra sau đó lại chứng minh rằng, tàu Maine có thể đã phát nổ do cháy từ bên trong.

MỸ TUYÊN BỐ CHIẾN TRANH

Cho rằng Tây Ban Nha phải chịu trách nhiệm, Mỹ đã tuyên chiến với Tây Ban Nha vào tháng 4 năm 1898, dù **TỔNG THỐNG WILLIAM McKINLEY** muốn tránh cuộc chiến này. Dưới sự chỉ huy của **CHUẨN ĐO ĐỐC GEORGE DEWEY**, lực lượng hải quân Mỹ đã hướng đến Philippines, lúc đó thuộc quyền kiểm

soát của Tây Ban Nha. Vì muốn được tự do, người dân địa phương đã giúp Mỹ đánh bại một hạm đội của Tây Ban Nha ở vịnh Manila.

Trở lại với Cuba, đội **KỊ BINH** tình nguyện Mỹ được gọi là **NHỮNG NGƯỜI CƯỚI NGỰA CỪ KHÔI** đã giúp đánh bại người Tây Ban Nha ở **TRẬN CHIẾN ĐỒI SAN JUAN**. Chỉ bốn tháng sau khi bắt đầu, chiến tranh Tây Ban Nha-Mỹ kết thúc vào tháng 8 năm 1898.

KỊ BINH
lính đánh nhau từ
trên lưng ngựa

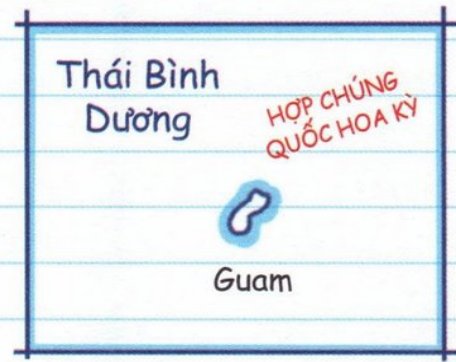
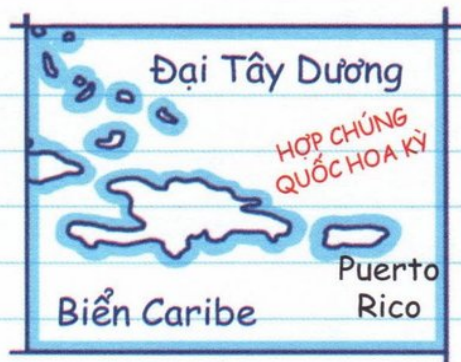
Một trong **NHỮNG NGƯỜI CƯỚI NGỰA CỪ KHÔI** là Theodore Roosevelt, sau này trở thành Tổng thống Mỹ. Ông có ảnh hưởng lớn đến mức đội kỵ binh còn được đặt tên là “Những người cưỡi ngựa cừ khôi của Roosevelt”.

HỢP CHỨNG QUỐC HOA KỲ TRỞ NÊN HÙNG MẠNH

Với việc ký kết **HIỆP ĐỊNH PARIS** (một hiệp định Paris khác với những hiệp định được ký kết để chấm dứt Chiến tranh bảy năm và Chiến tranh Cách mạng), người Tây Ban Nha từ bỏ quyền kiểm soát Cuba, đưa Cuba nằm dưới **CHẾ ĐỘ BẢO HỘ** của Mỹ. Mỹ cũng giành được Puerto Rico và Guam thành lãnh thổ liên bang và Philippines thành thuộc địa. Đế quốc Tây Ban Nha đã thất bại dưới tay người Mỹ. Đột nhiên, Mỹ lại có thêm nhiều vùng đất mới. Quá trình thực dân hóa Philippines đồng nghĩa với việc Mỹ có vị trí quan trọng để buôn bán với Trung Quốc, không để Trung Quốc

CHẾ ĐỘ BẢO HỘ

một quốc gia được bảo vệ hay kiểm soát một phần bởi một quốc gia hùng mạnh hơn

Cậu hãy nhớ này: **HIỆP ĐỊNH PARIS NĂM 1763** chấm dứt Chiến tranh bảy năm; **HIỆP ĐỊNH PARIS NĂM 1783** chấm dứt Chiến tranh Cách mạng; và **HIỆP ĐỊNH PARIS NĂM 1898** chấm dứt Chiến tranh Tây Ban Nha-Mỹ.

rơi vào tay Nhật Bản và ngăn chặn sự bành trướng thực dân của người Nhật.

Tham vọng quyền lực và lợi ích khiến Mỹ trở thành quốc gia giàu nhất thế giới vào đầu thế kỷ 20. Chưa tới 200 năm sau khi đấu tranh giành độc lập cho chính mình, giờ đây Mỹ đang kiểm soát đế chế của riêng mình.

GIỜ HÃY KIỂM TRA NHỮNG KIẾN THỨC CẬU NẮM ĐƯỢC NHÉ!

1. Chiến tranh Tây Ban Nha-Mỹ nhằm giành độc lập cho:
A. Guam
B. Puerto Rico
C. Cuba
D. Cộng hòa Dominica
2. Lực lượng của quân đội Mỹ nào đã đánh bại hạm đội của Tây Ban Nha vào năm 1898 nhỉ?
3. Địa danh nào trong số các địa danh dưới đây không thuộc quyền kiểm soát của Mỹ sau chiến tranh Tây Ban Nha-Mỹ?
A. Puerto Rico
B. Philippines
C. Haiti
D. Cuba
4. _____ trở thành một nước thuộc bảo hộ của Mỹ khi kết thúc cuộc chiến; _____ trở thành thuộc địa của Mỹ.
A. Guam; Puerto Rico
B. Cuba; Haiti
C. Philippines; Guam
D. Cuba; Philippines

5. Những sự kiện trong câu hỏi từ 1 cho đến 4 diễn ra dưới thời tổng thống Mỹ nào?
6. Các lực lượng của Mỹ đã đến để bảo vệ Cuba sau sự thất bại của cuộc nổi dậy lãnh đạo bởi _____.
7. Hãy giải thích ý nghĩa chiến thắng của Mỹ trước Tây Ban Nha về mặt thương mại.

ĐÁP ÁN

1. C. Cuba
2. Chuẩn đô đốc George Dewey
3. C. Haiti
4. D. Cuba; Philippines
5. William McKinley
6. José Martí Pérez
7. Chiến thắng của Mỹ trước Tây Ban Nha đồng nghĩa với việc Philippines trở thành thuộc địa của Mỹ, vì thế Mỹ có vị trí tốt hơn trong quan hệ buôn bán với Trung Quốc. Mối quan hệ mới này cũng ngăn việc người Nhật bành trướng sang Trung Quốc.

★ Chương 35 ★

PHẢN KHÁNG CHỐNG LẠI THỰC DÂN HÓA

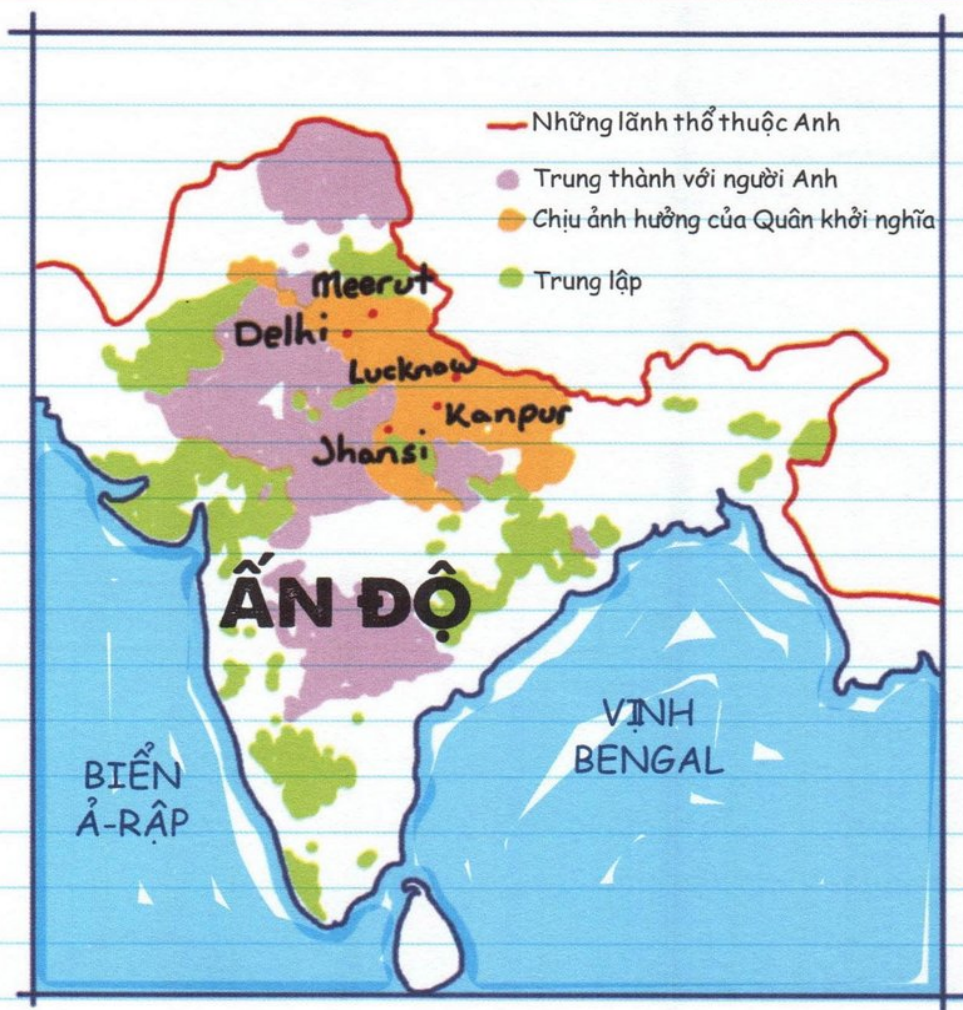
CUỐI THẾ KỶ 19 ĐẦU THẾ KỶ 20

Làm gì có ai muốn người lạ kiểm soát quê hương mình và bảo mình nên sống ra sao đâu chứ!

NỔI DẬY Ở ẤN ĐỘ

Ở Ấn Độ, KHỎI NGHĨA SEPOY, còn được gọi là NỔI LOẠN ẤN ĐỘ, là hệ quả của việc mất niềm tin và khác biệt văn hóa giữa người Anh và người Ấn. Khi vương triều Mughal suy yếu, công ty Đông Ấn của Anh đã giành quyền kiểm soát lớn hơn và thuê những người lính Ấn Độ được gọi là SEPOY.

Năm 1857, có tin đồn ở Meerut rằng, những băng đạn của súng trường mới được phát cho các sepoy - vốn theo Hindu giáo hoặc theo Hồi giáo - đã được bôi mỡ bò và mỡ lợn. Để lên nòng súng, các sepoy sẽ phải cắn vào phần cuối của băng đạn. Bò là con vật linh thiêng với người Hindu và lợn là loài cấm kỵ với người Hồi giáo. Vì thế, nhiều sepoy đã từ chối nạp đạn vào súng của mình.

Người Anh quy kết những sepoy này đang âm mưu

NỔI DẬY nên bỏ tù họ; chính điều này đã làm

bùng lên một cuộc nổi loạn thực sự. Ngày

5 tháng 4 năm 1857, những sepoy còn lại

đã giải thoát cho các lãnh đạo đang bị

giam cầm. Cuộc nổi dậy nhanh chóng lan

đến các thành phố khác của Ấn Độ như Delhi,

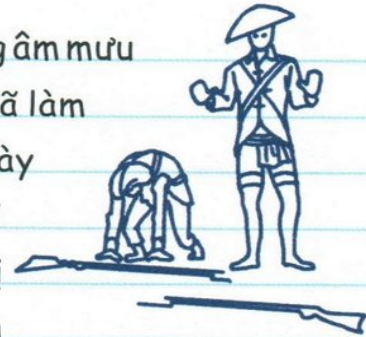
Kanpur, Lucknow và Jhansi. Nhưng cuộc đối

đầu giữa người Hồi giáo và Hindu giáo đã khiến

các sepoy không đủ sức tạo ra trận chiến lớn,

chưa kể một vài đội quân Ấn vẫn còn trung thành với người Anh.

Cuộc nổi dậy thất bại.

NỔI DẬY

nổi loạn chống lại
chính quyền

Sau cuộc nổi dậy đó, người Anh thắt chặt gọng kìm lên Ấn Độ. Chính

phủ Anh nắm quyền kiểm soát Ấn Độ từ tay công ty Đông Ấn và thiết

lập chế độ **CAI TRỊ TRỰC TIẾP**, cử nhân viên đến kiểm soát một

vài vùng nhất định của Ấn Độ. Ở những vùng khác, họ thiết lập chế

độ **CAI TRỊ GIÁN TIẾP**, dùng những nhà cầm quyền địa phương để

kiểm soát thuộc địa. Năm 1876, Nữ hoàng Victoria trở thành "Nữ

vương của Ấn Độ". Người dân Ấn Độ giờ đây trở thành thần dân

thuộc địa của bà, và Ấn Độ trở thành "món trang sức" trên vương

miện bà đeo. Người Anh đã nâng cấp giao thông và giáo dục ở Ấn Độ,

nhưng họ cũng ngăn cản không cho người Ấn quyền lực chính trị và

kinh tế ở ngay chính đất nước mình.

NỔI DẬY Ở TRUNG QUỐC

CUỘC KHỞI NGHĨA HÒA ĐOÀN diễn ra ở Trung Quốc. NHỮNG VÕ SĨ, như cách người phương Tây gọi họ, là thành viên của một tổ chức bí mật có tên gọi là HỘI NHỮNG CÚ ĐẤM VÌ CHÍNH NGHĨA VÀ HÒA HỢP (NGHĨA HÒA ĐOÀN).

Một cách thông minh để miêu tả môn đấm bốc nhỉ!

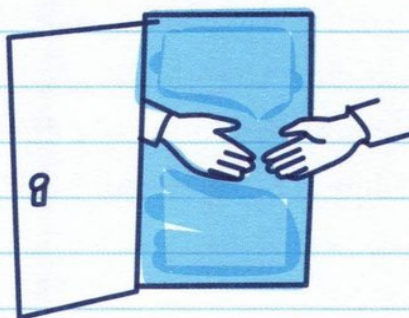
Họ tập luyện quyền thủ giả tưởng, tức đấm với một đối thủ tưởng tượng. Các võ sĩ tin rằng bài tập này có thể giúp họ tránh được đạn.

Các nghĩa quân không hài lòng với việc các nước thực dân chiếm đóng đất đai của Trung Quốc. Mỹ giờ đây có một thuộc địa gần Trung Quốc (Philippines) và muốn mở rộng buôn bán.

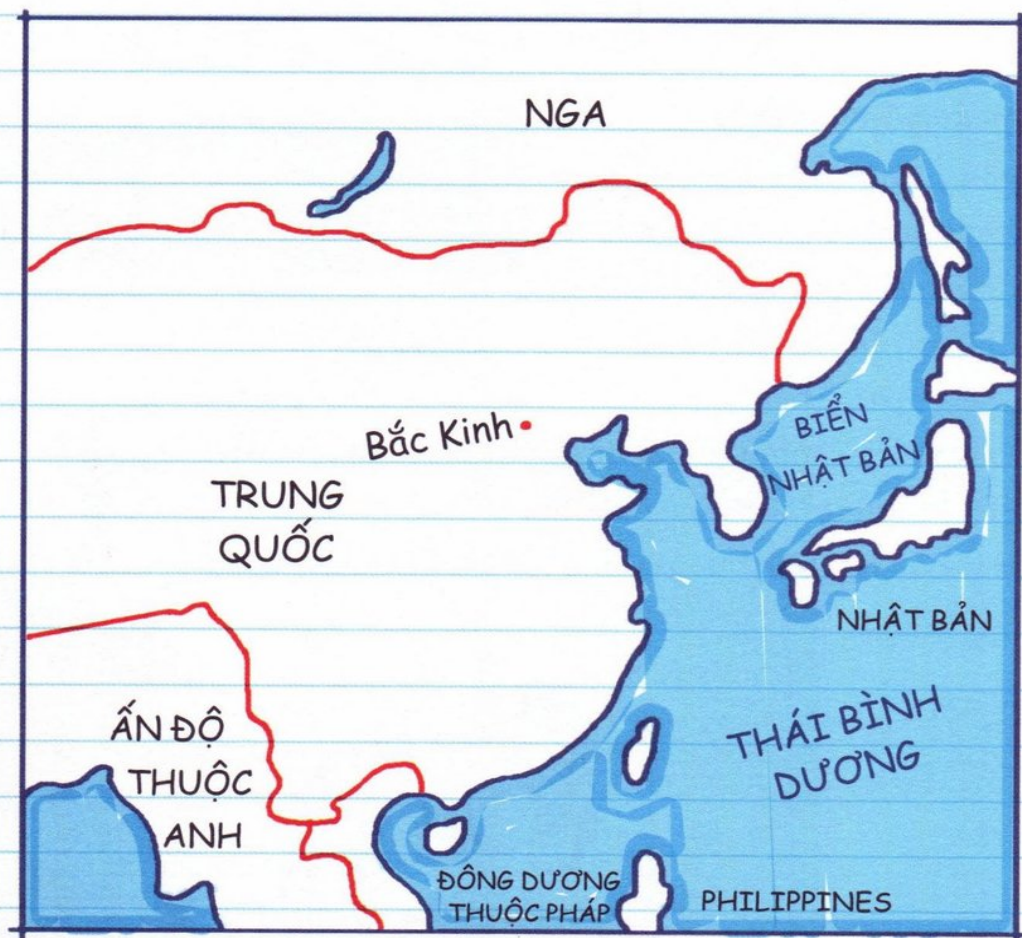
CHÍNH SÁCH MỞ CỬA

Nửa sau thế kỷ 19, các quốc gia châu Âu và Nhật đã thuyết phục quốc gia yếu hơn là Trung Quốc trao cho họ CÁC KHU VỰC ẢNH HƯỞNG, hoặc những vùng ở Trung Quốc để họ kiểm soát. Vì Mỹ không có vùng ảnh hưởng ở đó, nên năm 1899, Bộ trưởng Ngoại giao John Hay đã đề xuất CHÍNH SÁCH MỞ CỬA cho phép nhiều cường quốc thực dân, trong đó có Mỹ, buôn bán bình đẳng với Trung Quốc. Chẳng có bất cứ lí do gì để các nước khác phải đồng ý - cho đến khi cuộc Khởi nghĩa Nghĩa Hòa Đoàn nổ ra.

Các nghĩa quân muốn trừ khử người nước ngoài, đặc biệt là những đoàn truyền giáo Thiên chúa, bởi họ cho rằng những người này đe dọa lối sống của người Trung Quốc. Khoảng năm 1900, nghĩa quân đã đi khắp các vùng nông thôn, sát hại các giáo sĩ truyền giáo, thương nhân nước ngoài, **PHÁI BỘ** Đức ở Bắc Kinh và những người Trung Quốc cải sang đạo Thiên chúa.

PHÁI BỘ
một đại diện
ngoại giao

Theo lệnh của vua WILLIAM II, quân Đức đã vào Trung Quốc. William nhận được sự hỗ trợ từ Anh, Pháp, Nga, Mỹ và Nhật. Quân đội đã lập lại trật tự và yêu cầu một **KHOẢN BỒI THƯỜNG** từ chính quyền Trung Quốc. Khởi nghĩa Nghĩa Hòa Đoàn kết thúc khi mà người Trung Quốc phải trả một cái giá quá đắt.

KHOẢN BỒI THƯỜNG

khoản tiền đền bù cho thiệt hại

NỔI DẬY Ở CHÂU PHI

Người châu Phi cũng bất mãn với cách người châu Âu thống trị dân chúng và đất đai của họ. Nhiều người châu Âu thể hiện

THÁI ĐỘ VỊ CHỦNG, bởi họ tin rằng, thực dân hóa các nước khác là nhiệm vụ của họ trước Chúa, và rằng người bản địa ở những vùng họ kiểm soát cũng thuộc sự cai quản của họ.

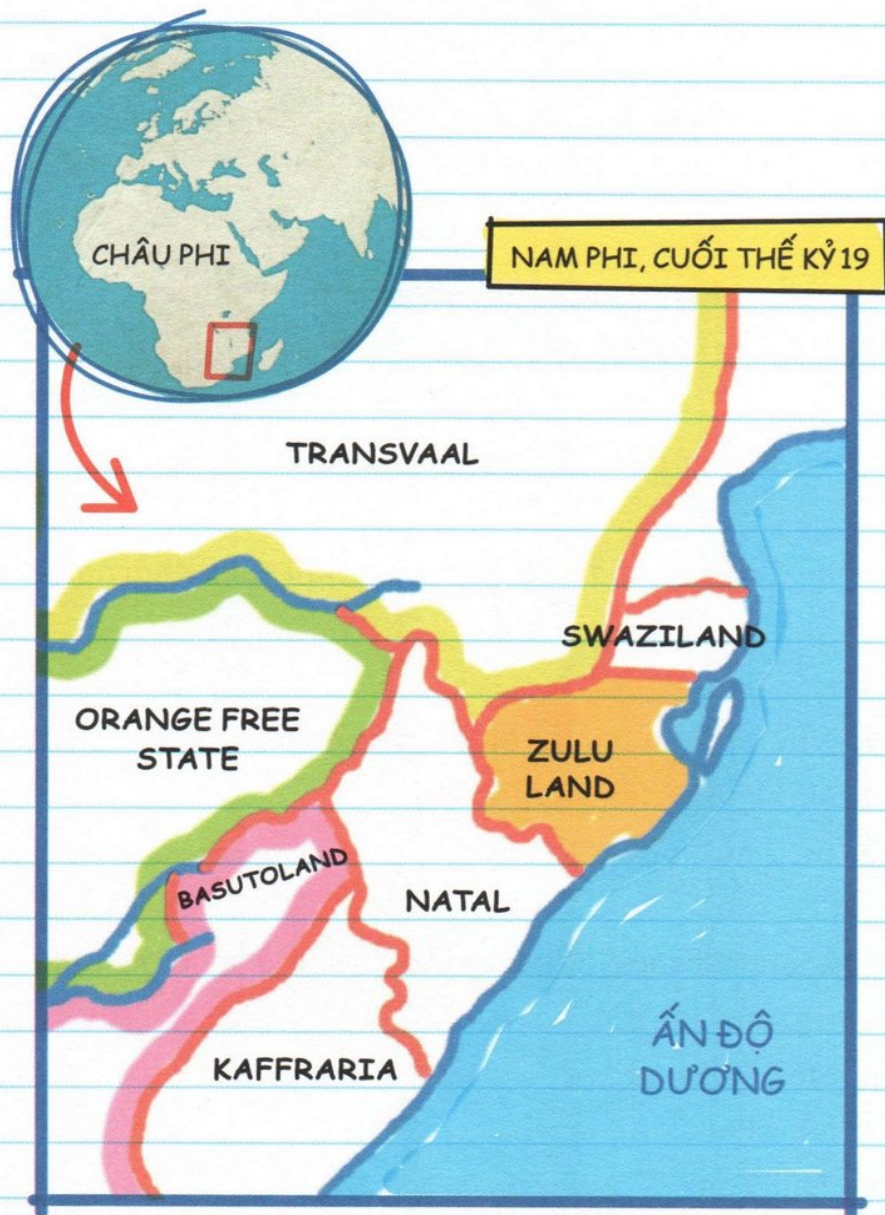
THÁI ĐỘ VỊ CHỦNG

khi một nhóm hay một người tin rằng nền văn hóa của họ tối ưu hơn tất cả các nền văn hóa khác

Ở Nam Phi, người ZULU đã đánh thắng người châu Âu. Họ đã chống lại những người Boer dưới sự lãnh đạo của thủ lĩnh hùng cường SHAKA ZULU.

Sau khi Shaka chết năm 1828, người Zulu tiếp tục hùng mạnh dưới thời **VUA DINGANE**, nhưng trong **CHIẾN TRANH ZULU NĂM 1879**, quân đội Anh đã đánh bại người Zulu, chấm dứt độc lập của Zulu.

GIỜ HÃY KIỂM TRA NHỮNG KIẾN THỨC CẬU NẮM ĐƯỢC NHÉ!

1. Binh lính Ấn Độ được công ty Đông Ấn của Anh thuê gọi là _____.
2. Sự kiện nào dẫn đến việc binh lính Ấn Độ nổi dậy chống lại người Anh?
3. Hãy giải thích sự khác biệt giữa cai trị trực tiếp và cai trị gián tiếp trong trường hợp của Anh?
4. Các võ sĩ "đấm bốc" là ai và họ đại diện cho điều gì?
5. Trung Quốc đã phải trả _____ khi cuộc Khởi nghĩa Nghĩa Hòa Đoàn kết thúc
 - A. Hóa đơn
 - B. Những đoàn truyền giáo nước ngoài
 - C. Một khoản đền bù thiệt hại
 - D. Sự đình chiến
6. Nữ hoàng Victoria đã coi thuộc địa nào là "món trang sức" trên vương miện của bà?
 - A. New England
 - B. Nam Phi
 - C. Thái Lan
 - D. Ấn Độ

7. Chiến tranh Zulu năm 1879 kết thúc bằng ____.

- A.** Sự phân chia Nam Phi giữa những người Boer và người Zulu
- B.** Người Zulu độc lập khỏi người Boer
- C.** Anh kiểm soát người Zulu
- D.** Người Boer độc lập khỏi người Zulu

ĐÁP ÁN

1. Các sepoy

2. Cuộc khởi nghĩa chống lại người Anh bắt đầu, khi một số sepoy từ chối nạp đạn vào súng do vấn đề tôn giáo.

Khi người Anh bỏ tù họ, một cuộc chống đối quân sự đã diễn ra, và những sepoy còn lại đã giải thoát cho những người lính bị bắt.

3. Chính quyền Anh thiết lập sự cai trị trực tiếp bằng việc gửi người đến kiểm soát những vùng nhất định thuộc Ấn Độ. Ở những vùng khác của đất nước này, họ xây dựng chế độ cai trị gián tiếp, tức sử dụng nhà cầm quyền địa phương để kiểm soát người dân.

4. Những võ sĩ đấm bốc (Nghĩa Hòa Đoàn) là các thành viên của một tổ chức bí mật, chống lại các nước thực dân bên ngoài xâm chiếm đất đai Trung Quốc.

5. C. Một khoản đền bù thiệt hại

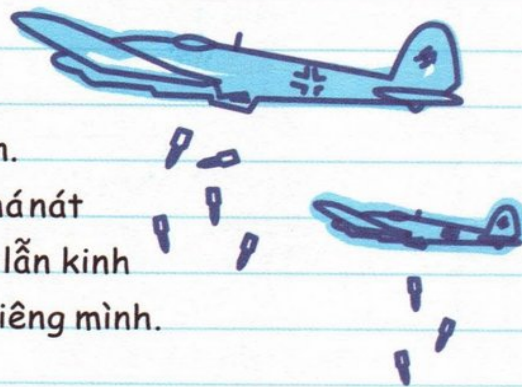
6. D. Ấn Độ

7. C. Anh kiểm soát người Zulu

BÀI 8

Những xung đột thế giới vào đầu thế kỷ 20: 1914-1915

Thế kỷ 20 là thời kỳ của xung đột lớn.
Hai cuộc Chiến tranh thế giới đã phá nát
các nước châu Âu, cả về chính trị lẫn kinh
tế. Mỹ cũng có những vấn đề của riêng mình.
Thế kỷ 20 là thế kỷ của bạo lực.

★ Chương 36 ★

★ CHIẾN TRANH ★ ★ THẾ GIỚI THỨ NHẤT ★

HỌ ĐÁNH NHAU VÌ ĐIỀU GÌ NHỈ?

Rất khó để chỉ ra nguyên nhân thực sự của Chiến tranh Thế giới thứ nhất, vốn được gọi là Đại chiến. Hòa bình ở châu Âu quá mong manh đến mức bất kỳ thứ gì cũng có thể thổi bùng lên thành xung đột - nó giống như bột thuốc súng chỉ chờ một tia lửa như vậy.

CHỦ NGHĨA THỰC DÂN

Đặc biệt ở châu Phi

CHỦ NGHĨA DÂN TỘC

- ➡ Làn sóng mạnh mẽ của chủ nghĩa yêu nước
- ➡ Các nước muốn chứng minh sức mạnh của mình
- ➡ Các tộc người muốn hình thành quốc gia của riêng mình

CHỦ NGHĨA QUÂN PHIỆT

➡ Một cuộc chạy đua vũ trang đang diễn ra

CÁC LIÊN MINH

LIÊN MINH BỘ BA:

Đức, Áo-Hung và Ý

THỎA HIỆP BA BÊN:

Anh, Pháp và Nga

THỎA HIỆP

một sự thỏa thuận hay đồng thuận

Hãy nhớ đến các **NGUYÊN NHÂN CHÍNH** của Chiến tranh Thế giới thứ nhất bằng 4 cụm sau:

Chủ nghĩa quân phiệt
Các liên minh
Chủ nghĩa thực dân
Chủ nghĩa dân tộc

CHỦ NGHĨA DÂN TỘC bao trùm châu Âu đã đóng vai trò quan trọng dẫn đến Chiến tranh Thế giới thứ nhất. Mỗi quốc gia đều tự hào về văn hóa của mình, đặc biệt là những nước mới giành được độc lập như Hy Lạp, Romania và Serbia. Tất cả các nước này đều ở vùng **BALKAN**, phía đông nam châu Âu. Bosnia muốn tách khỏi Áo-Hung. Người Irish ở đế quốc Anh, người Armenia ở Thổ Nhĩ Kỳ, người Phần Lan ở đế chế Nga - đều phải đối mặt với những vấn đề tương tự.

Sự trỗi dậy của **CHỦ NGHĨA THỰC DÂN** trên khắp châu Âu và mâu thuẫn lợi ích giữa các nước cũng là một nguyên nhân quan trọng khác. Họ đánh nhau để tranh giành thuộc địa ở nước ngoài.

CHỦ NGHĨA QUÂN PHIỆT gia tăng cũng khiến các nước sẵn sàng chiến đấu. Công nghiệp hóa đã tạo ra những vật liệu mới phục vụ chiến tranh và dẫn đến chạy đua vũ trang. Nhiều nước châu Âu đã thiết lập **CÁC LIÊN MINH** - cơ bản là "chọn đội" và hứa "che lưng" nhau khi có chuyện không hay xảy ra. Hai liên minh chính năm 1914 ở châu Âu là:

THỎA HIỆP TAY BA: Nga, Anh và Pháp

LIÊN MINH BA NƯỚC:
Đức, Áo-Hung và Ý

Khi một nước tham chiến, các nước khác sẽ theo. (Đội của tớ cùng với bạn bè của tớ sẽ chống lại đội của cậu cùng với bạn bè của cậu).

KHOI MÀO CHIẾN TRANH

Nguyên nhân trực tiếp hơn của Chiến tranh Thế giới thứ nhất là vụ ám sát thái tử của đế quốc Áo-Hung **ARCHDUKE FRANZ FERDINAND** và vợ ông là **SOPHIE**. Cụ thể là ngày 28 tháng 6 năm 1914, một người Serbia theo chủ nghĩa dân tộc tên là **GAVRILO PRINCIP** đã ám sát người thừa kế ngai vàng nhà Hapsburg và vợ ông ở Sarajevo, Bosnia. Mục đích của việc làm này nhằm đưa Bosnia thoát khỏi Áo-Hung và xây dựng một vương quốc Bosnia rộng lớn với sự hỗ trợ của Nga. Sau khi nhận được lời hứa giúp đỡ từ phía Đức, đế chế Áo-Hung đã tuyên bố chiến tranh với Serbia vào ngày 28 tháng 7 năm 1914.

THÊM NHIỀU TUYÊN BỐ CHIẾN TRANH

Với tuyên bố chiến tranh của Áo-Hung, Nga bắt đầu **HUY ĐỘNG** lực lượng. Bản thân hành động này cũng bị coi là một hành động tuyên chiến. Đức sau đó tuyên chiến với Nga và bắt đầu lên **KẾ HOẠCH SCHIEFFEN**, kêu gọi chiến tranh trên hai **MẶT TRẬN** chống Nga và Pháp. Để tấn công Pháp, Đức cần đi qua Bỉ vốn lúc đó vẫn còn trung lập, vì thế người Đức đã ban bố **TỐI HẬU THƯ**, theo đó yêu cầu được phép đi qua lãnh thổ Bỉ. Yêu cầu này đã làm người Anh tức giận, nên Anh tuyên chiến với Đức vào ngày hôm sau.

"Đại chiến" - Chiến tranh Thế giới thứ nhất - bắt đầu.

HUY ĐỘNG

quá trình tập hợp lực lượng và đồ tiếp tế

MẶT TRẬN

phòng tuyến hay địa điểm xảy ra xung đột trong một cuộc chiến

TỐI HẬU THƯ

yêu cầu hay tuyên bố về các yêu sách cuối cùng

KHÁI QUÁT LẠI VỀ LIÊN MINH

Mọi người bảo vệ
đồng minh của mình

Đức, đồng minh của Áo-Hung đã tuyên chiến
với Nga, ủng hộ Serbia

Đức cũng tuyên chiến với Pháp, và là đồng minh của Nga

Khi Đức tấn công Bỉ, một nước trung lập nằm
giữa Đức và Pháp; thì Anh, đồng minh của Pháp
và Bỉ, đã tuyên chiến với Đức.

Vào đầu tháng 8 năm 1914, một cuộc chiến tranh toàn diện đã nổ ra
ở châu Âu. Hai bên tham chiến là:

CÁC CƯỜNG QUỐC TRUNG TÂM

Áo-Hung
Đức
Đế chế Ottoman
Bulgaria

} THUỘC
LIÊN MINH
BANƯỚC

CÁC CƯỜNG QUỐC ĐỒNG MINH

Serbia
Nga
Pháp
Anh
} THUỘC
THỎA HIỆP
BA BÊN

Sau đó có thêm Nhật và Ý

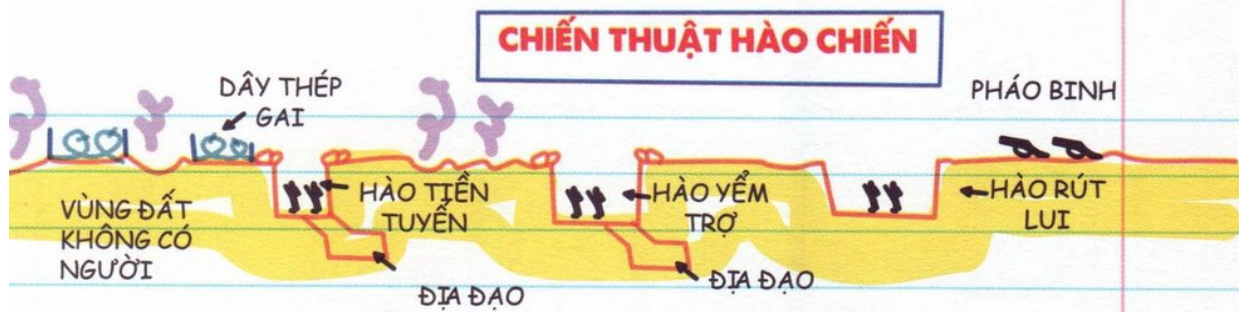
SỰ TRUNG LẬP CỦA NƯỚC MỸ

Tổng thống WOODROW WILSON kiên định theo
lời khuyên của George Washington và tránh những xung đột
ở nước ngoài. Mỹ dự định tiếp tục buôn bán với cả các nước
Đồng minh lẫn các Cường quốc Trung tâm.

TRẬN CHIẾN BẮT ĐẦU

TRẬN CHIẾN SÔNG MARNE LẦN THỨ NHẤT (Ngày 6-12 tháng 9 năm 1914), là trận chiến đầu tiên của cuộc Chiến tranh Thế giới thứ nhất và là một chiến thắng cho quân Đồng minh. Người Pháp và Anh đã chặn đứng được người Đức ở gần sông Marne, trước khi người Đức có thể chiếm được Paris. Quân đội cả hai bên đều dùng những kỹ thuật chiến tranh mới được gọi là **CHIẾN THUẬT HÀO CHIẾN**, tức xây dựng hào chiến tại các phòng tuyến chiến đấu của lực lượng tác chiến để giúp tránh đạn.

Những năm chiến đấu bằng chiến thuật này ở **MẶT TRẬN PHÍA TÂY** đã khiến Đức và Pháp rơi vào thế **SA LẦY**, khi cả hai bên đều không thể đánh bật đối thủ của mình ra khỏi các chiến hào. Những kỹ thuật chiến đấu mới đã gây ra con số thương vong cao ở cả hai phía.

SA LẦY

tình trạng không có tiến triển nào được tạo ra; tắc nghẽn

SÚNG MÁY VÀ ĐẠI BÁC

KHÍ ĐỘC

TÀU NGẦM

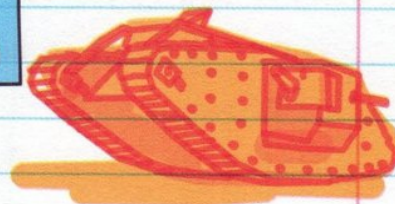
MÁY BAY

PHÁO BÌNH

các loại súng quá lớn để mang theo, như súng thần công hay bộ phóng tên lửa

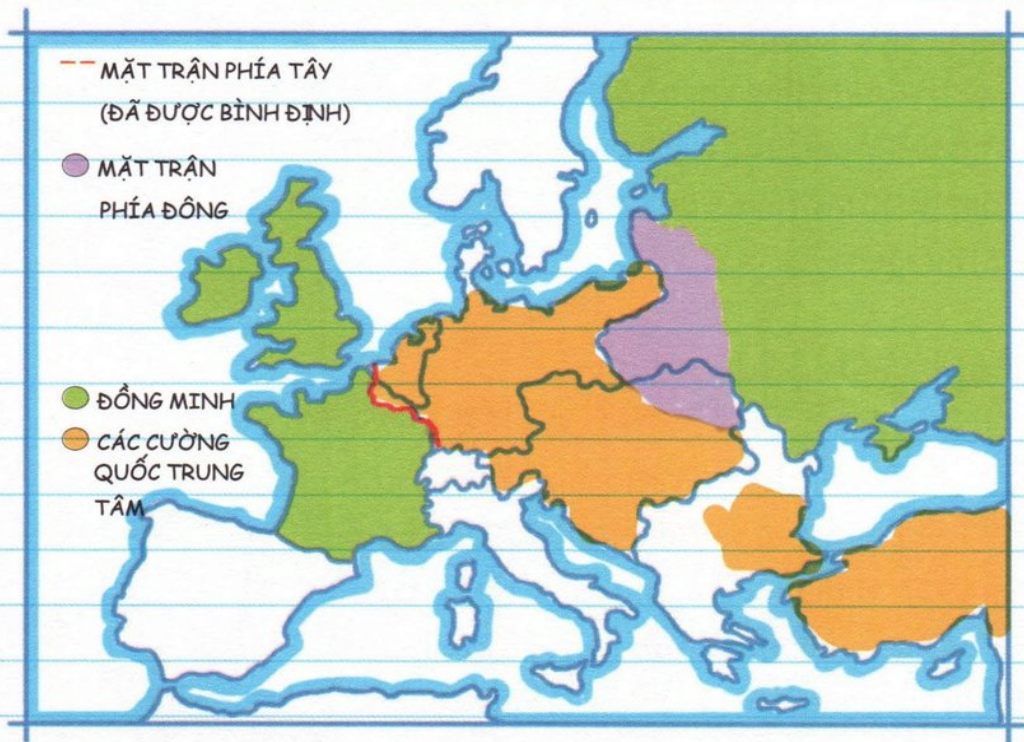
XE TĂNG CÓ TRANG BỊ VŨ KHÍ

(lần đầu được người Anh sử dụng năm 1916)

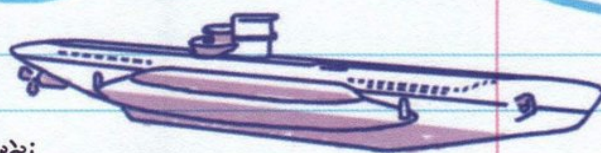

Các phi công bắn hạ nhiều máy bay địch được gọi là **CÁC PHI CÔNG ƯU TÚ**, nổi tiếng trong số đó là phi công người Đức Manfred von Richthofen, còn được gọi là Baron đỏ, hay phi công người Mỹ Eddie Rickenbacker.

Khoảng một tháng sau khi chiến tranh bắt đầu, tại **MẶT TRẬN PHÍA ĐÔNG**, người Nga đã bị người Đức đánh bại nhưng lại có lợi thế trước người Áo-Hung. Ý đứng ngoài khi bắt đầu cuộc chiến dù đã hỗ trợ cho Đức và Áo-Hung. Sau khi người Đức sử dụng tàu ngầm cho chiến tranh, Ý bắt đầu tham gia phe Đồng minh vào tháng 5 năm 1915.

Vào ngày 7 tháng 5 năm 1915, tàu ngầm của Đức đã phá hủy con tàu Lusitania của Anh khiến hơn 100 người

Mỹ (và 1000 hành khách khác) bị chết và khiến tinh thần chống Đức bùng nổ ở Mỹ. Năm 1917, việc phát hiện ra BÚC ĐIỆN TÍN ZIMMERMAN - lời đề nghị từ phía Đức đối với Mexico nhằm thiết lập đồng minh giữa hai nước và khởi động chiến tranh chống Mỹ (Mexico đã từ chối) - làm người Mỹ tức giận. Ngày 2 tháng 4 năm 1917, Mỹ tuyên chiến với Đức và tham gia Chiến tranh Thế giới thứ nhất.

CÁCH MẠNG NGA và việc ĐÓNG MẮT TRẬN PHÍA ĐÔNG

Nước Mỹ thực chất đã tham chiến vào thời điểm tuyệt vời: Nga vừa dừng chiến đấu. Tháng 3 năm 1917, tình hình chiến tranh tồi tệ đã dẫn đến những cuộc biểu tình và tuần hành ở thủ đô của Nga (sau này được gọi là Petrograd và bây giờ là St. Petersburg), Nga hoàng Nicholas II đã **BỊ BUỘC THOÁI VỊ** và quân đội của ông - chủ yếu là nông dân - đã theo những người chống đối. Nga hoàng và toàn bộ gia đình của ông sau đó đã bị xử tử.

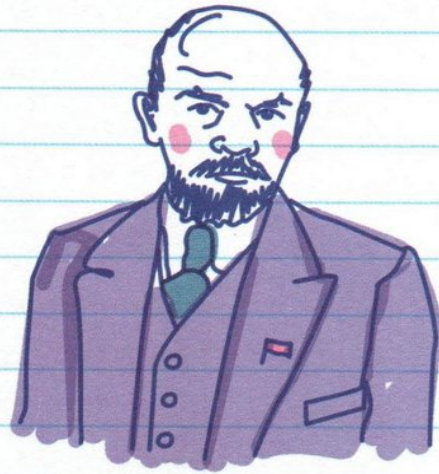

NGA HOÀNG NICHOLAS II

THOÁI VỊ

từ bỏ quyền lực

VLADIMIR LENIN

Tháng 10 năm 1917, một nhóm cách mạng gọi là **BOLSEVIK**, do **VLADIMIR LENIN** lãnh đạo, đã nắm quyền và yêu cầu xây dựng một chính quyền do dân và vì dân (công dân và nông dân). Lenin đã thành lập chính quyền **CỘNG SẢN** đầu tiên trên thế giới, dựa trên quan điểm của cuốn *Tuyên ngôn Cộng sản* của Karl Marx.

Chính phủ Cộng sản đã chính thức thay thế chế độ Nga hoàng kéo dài 300 năm của Nhà Romanov. Người Nga cần tập trung vào cuộc cách mạng diễn ra trong nước, nên đã ký **HIỆP ƯỚC BREST-LITOVSK**, trao nhiều lãnh thổ cho Đức. Hiệp ước này chấm dứt chiến tranh ở mặt trận phía đông, và Đức giờ tự tin là sẽ giành chiến thắng trong chiến tranh.

KẾ HOẠCH MƯỜI BỐN ĐIỂM

Ngày 8 tháng 1 năm 1918, ngay trước khi chiến tranh kết thúc, Tổng thống Wilson đã biện minh tại sao nước Mỹ sẽ tham chiến và đưa ra một loạt mục tiêu. Ông cũng đã thông báo với Quốc hội rằng, "cuộc chiến này là để chấm dứt tất cả các cuộc chiến khác" đồng thời đưa ra kế hoạch giúp ngăn chặn một cuộc chiến lớn khác. Kế hoạch được biết đến với tên gọi **MƯỜI BỐN ĐIỂM**, trong đó thông qua:

1. Không hiệp định/liên minh bí mật
2. Tự do hàng hải trên mọi vùng biển
3. Bãi bỏ các rào cản kinh tế
4. Cắt giảm vũ khí
5. Điều chỉnh các yêu sách của thực dân
6. Rút quân và trả lại lãnh thổ cho Nga
7. Rút quân và khôi phục lãnh thổ của Bỉ
8. Rút quân và khôi phục lãnh thổ của Pháp
9. Điều chỉnh biên giới của Ý
10. **TRAO QUYỀN TỰ TRỊ** cho người dân ở đế quốc Áo-Hung trước đây
11. Rút quân và khôi phục lãnh thổ của bán đảo Balkan (Romania, Serbia và Montenegro)
12. Tự trị cho lãnh thổ của Ottoman
13. Thành lập một nước Ba Lan độc lập
14. **HỘI QUỐC LIÊN** - một tổ chức gồm các quốc gia cùng làm việc với nhau để giải quyết các bất đồng

TỰ TRỊ
tự quản lí

Ở ĐÓ

Việc tham chiến của quân lính Mỹ cùng thiết bị, máy móc quân sự đã ngăn người Đức tiến bước trong **TRẬN CHIẾN SÔNG MARNE LẦN THỨ HAI**. Còn **TRẬN CHIẾN MEUSE-ARGONNE**, diễn ra từ tháng 9 đến tháng 11 năm 1918, đánh dấu giai đoạn cuối cùng của Chiến tranh Thế giới thứ nhất. Vào ngày 11 tháng 11 năm 1918, sau khi Áo-Hung rút khỏi cuộc chiến, người Đức đã chấp nhận ký **THỎA THUẬN ĐÌNH CHIẾN**.

ĐÌNH CHIẾN

kết thúc những xung đột tạm thời

CHI PHÍ của CUỘC CHIẾN

Cuộc chiến đã phá nát châu Âu và hủy diệt cả một thế hệ nam giới châu Âu. Theo dự đoán của các nhà sử học, 37 triệu người đã chết và bị thương trong 4 năm chiến tranh. Vì không có lao động trên đồng ruộng hay nhà máy nên kinh tế châu Âu cũng kiệt quệ. Năm 1918, **ĐẠI DỊCH** cúm có tên gọi **CÚM TÂY BAN NHA** bùng phát. Đây thực sự là một cuộc đại bùng phát cúm trên toàn thế giới, giết chết nhiều người hơn cả chiến tranh. Thế giới thực sự mong mỏi hòa bình.

ĐẠI DỊCH

bệnh dịch lan rộng, ảnh hưởng đến toàn bộ một nước hay một châu lục hoặc thậm chí toàn thế giới

3-5% DÂN SỐ TOÀN THẾ GIỚI ĐẤY!

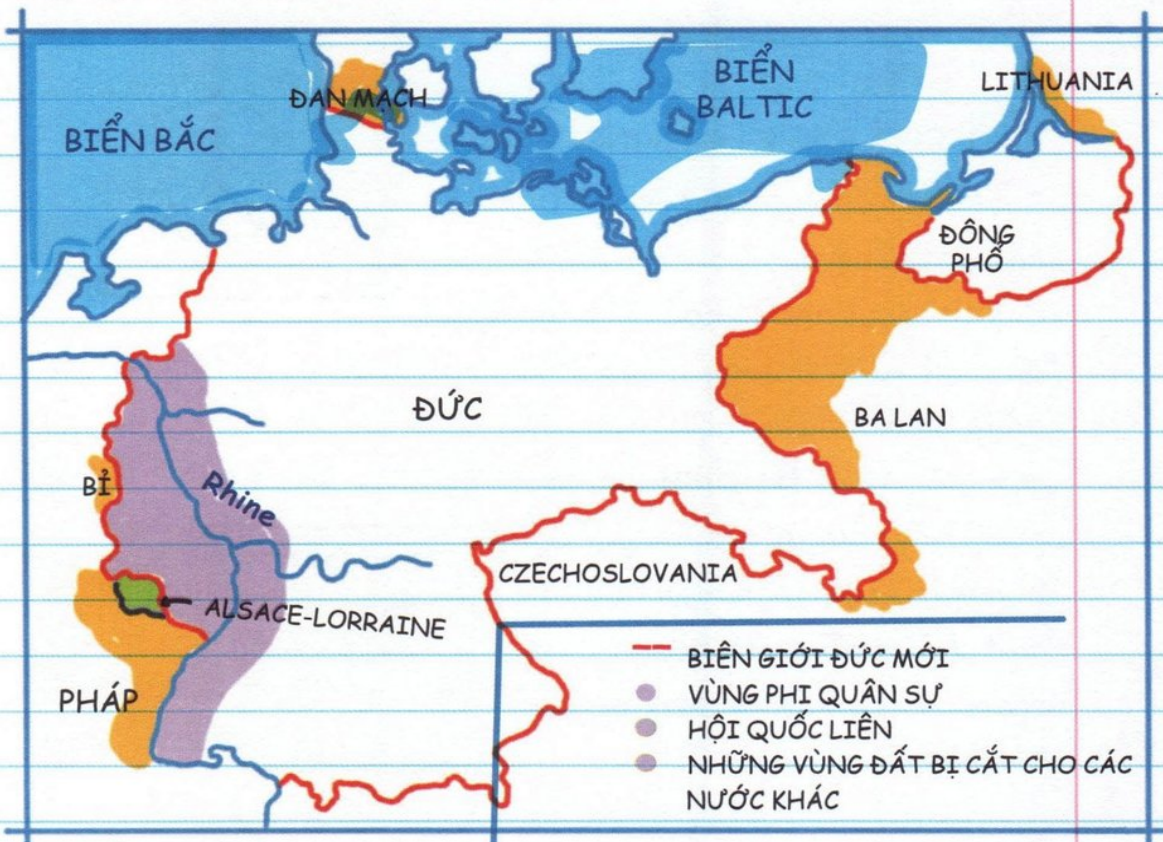
HÒA BÌNH

Năm 1918, cả Hoàng đế Wilhelm II của Đức và Hoàng đế Karl của Áo đều thoái vị. Và năm 1919, Đức ký **HIỆP ƯỚC VERSAILLES**, theo đó Đức buộc phải chịu trách nhiệm hoàn toàn cho cuộc chiến, mất các thuộc địa ở nước ngoài, và trả lại Alsace-Lorraine cho Pháp, đồng thời phải trả

TIỀN BỒI THƯỜNG chiến tranh nặng nề cho các nước khác. Đức cũng bị buộc phải thu hẹp quân đội và hải quân, đồng thời xóa bỏ không quân. Một khu vực thuộc đất đai của Đức

TIỀN BỒI THƯỜNG

đền bù thiệt hại, thường dưới dạng tiền mặt, cho ai đó đã bị làm hại

dọc SÔNG RHINE cũng bị chiếm đóng bởi quân đồng minh và tuyên bố là **VÙNG PHI QUÂN SỰ** để ngăn người Đức chống lại Pháp. Theo các điều khoản của Hiệp định, người Đức bị hạ thấp nhưng không có lựa chọn nào khác ngoài phải chấp nhận.

PHI QUÂN SỰ

không sử dụng các vũ khí hay công sự

Hiệp ước Versailles cũng đã tạo ra một tổ chức quốc tế được gọi là Hội Quốc Liên.

TIỀN THÂN CỦA
LIÊN HỢP QUỐC

Hiệp định này được tổng thống Mỹ Woodrow Wilson đề xuất với hy vọng ngăn chặn những cuộc chiến trong tương lai, thúc đẩy dân chủ và gìn giữ hòa bình, nhưng cũng bị Quốc hội phản đối, vì thế Mỹ chưa bao giờ tham gia. Hội Quốc Liên thực tế hoạt động vô cùng thiếu hiệu quả. Đói, nghèo và tình trạng thất nghiệp găm nhăm châu Âu và đặt nền móng cho Chiến tranh Thế giới thứ hai.

CHIẾN TRANH

28 THÁNG 6 NĂM 1914:

Thái tử Franz Ferdinand của Áo-Hung và vợ ông là Sophie bị Gavrilo Princip, một người Serbia theo chủ nghĩa dân tộc ám sát.

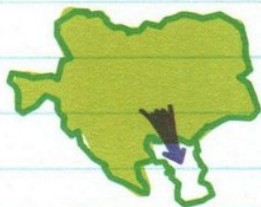
THÁNG 8 NĂM 1914:

Thông qua một mạng lưới phức tạp các liên minh, Chiến tranh Thế giới thứ nhất bắt đầu.

28 THÁNG 7
NĂM 1914:

Áo-Hung tuyên chiến với Serbia sau vụ ám sát Thái tử.

THÁNG 9 NĂM 1914:

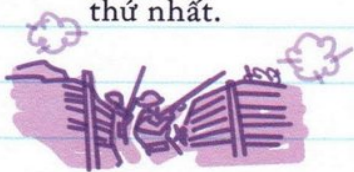
Cuộc tấn công của Đức vào Pháp bị chặn đứng tại trận chiến sông Marne lần thứ nhất.

THẾ GIỚI THỨ NHẤT

THÁNG 10 NĂM 1914:

Thỏa hiệp tay ba đã dùng chiến thuật hào chiến để giữ chân người Đức trong cuộc chiến Ypres lần thứ nhất.

THÁNG 7 NĂM 1915:

Lusitania, tàu chở khách của Anh, đã bị tàu ngầm của Đức đánh chìm. Hơn 1000 người đã chết đuối.

THÁNG 4-5 NĂM 1915:

Trong cuộc chiến Ypres lần thứ hai, quân Đức đã sử dụng thành công khí độc tấn công quân Đồng minh. Do thương vong nên quân Đồng minh buộc phải rút lui.

CHIẾN TRANH

THÁNG 6 ĐẾN THÁNG 11
NĂM 1916:

Trận chiến Somme cướp đi sinh mạng của hơn 400.000 lính Anh và khoảng 200.000 lính Pháp, và khoảng 460.000 đến 650.000 lính Đức. Người Anh chỉ có thể tiến thêm được sáu dặm.

THÁNG 10
NĂM 1917:

Những người cộng sản ở Nga giành chính quyền thành công và rút khỏi cuộc chiến.

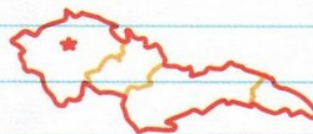
THÁNG 4 NĂM 1917:

Mỹ tuyên chiến với Đức để phản đối Đức tuyên bố tấn công bằng thuyền chữ U không giới hạn.

THÁNG 11
NĂM 1918:

Hungary tuyên bố độc lập khỏi Áo, và người Czech chiếm Prague để thành lập Tiệp Khắc.

THẾ GIỚI THỨ NHẤT

THÁNG 11 NĂM 1918:

Cả Hoàng đế Wilhelm II của Đức và Hoàng đế Karl của Áo đều thoái vị.

THÁNG 2
NĂM 1919:

Một bản hiến chương dự kiến cho Hội Quốc Liên được công bố.

NGÀY 11 THÁNG
11 NĂM 1918:

Đức ký thỏa thuận ngừng chiến.

NGÀY 28 THÁNG 6
NĂM 1919:

Đức và các nước đồng minh ký Hiệp ước Versailles. Chiến tranh Thế giới thứ nhất ở mặt trận phía tây chính thức kết thúc.

GIỜ HÃY KIỂM TRA NHỮNG KIẾN THỨC CẬU NẮM ĐƯỢC NHÉ!

1. Hãy kể tên các nước thuộc Đồng minh ba nước và nhóm Thỏa hiệp tay ba.
2. Hãy kể tên hai liên minh chính ở châu Âu của Chiến tranh Thế giới thứ nhất được thành lập vào tháng 8 năm 1914 và các nước thuộc mỗi bên.
3. Thái tử Franz Ferdinand đã bị ám sát vào:
 - A. Ngày 6 tháng 8 năm 1918
 - B. Ngày 28 tháng 6 năm 1914
 - C. Ngày 10 tháng 9 năm 1914
 - D. Ngày 11 tháng 11 năm 1918
4. Người Đức đã tấn công nước trung lập nào mà khiến người Anh tuyên chiến?
 - A. Luxembourg
 - B. Cộng hòa Czech
 - C. Bỉ
 - D. Pháp

- 5.** Ý tham chiến trong Chiến tranh Thế giới thứ nhất là do:
- A. Nhật đánh bom Mỹ
 - B. Đức dùng tàu ngầm
 - C. Nga rút quân khỏi Chiến tranh Thế giới thứ nhất
 - D. Chiến tranh dùng chiến thuật hào chiến giữa Đức và Pháp
- 6.** Nga đã tự rút khỏi Chiến tranh Thế giới thứ nhất để đối đầu với _____ ở trong nước.
- A. Hiệp định Brest-Litovsk
 - B. Một cuộc Cách mạng
 - C. Sự sụp đổ của Chủ nghĩa cộng sản
 - D. Chiến tranh Lạnh
- 7.** Ai là Sa hoàng (Nga hoàng) cuối cùng của Nga và ai đã thay thế ông bằng một chính phủ cộng sản?
- 8.** Hiệp ước Versailles là gì?
- 9.** Ai đã đưa ra ý tưởng về Hội Quốc Liên, và các mục tiêu cơ bản của nó là gì?

ĐÁP ÁN

1. Đồng minh ba nước gồm Đức, Áo-Hung và Ý. Thỏa hiệp tay ba gồm Nga, Anh, Pháp.
2. Các cường quốc Trung tâm gồm Áo-Hung, Đức và đế chế Ottoman, và Bulgaria. Các cường quốc Đồng minh (các nước Đồng minh) gồm Serbia, Nga, Pháp, Anh, sau đó là Nhật và Ý.
3. B. 28 tháng 6 năm 1914
4. C. Bỉ
5. B. Đức dùng tàu ngầm
6. B. Một cuộc cách mạng
7. Nicholas II; Lenin
8. Hiệp ước Versailles là hiệp định được ký năm 1919 buộc Đức phải chịu hoàn toàn trách nhiệm cho chiến tranh, giảm quân đội, từ bỏ các thuộc địa ở nước ngoài, trả lại Alsace-Lorraine cho Pháp, trao vùng đất dọc sông Rhine cho quân Đồng minh để biến thành vùng phi quân sự, và đền bù thiệt hại lớn cho các nước tham chiến.
9. Tổng thống Mỹ Woodrow Wilson đã đề xuất ý tưởng về Hội Quốc Liên. Mục tiêu chính của nó là ngăn chặn chiến tranh, thúc đẩy dân chủ và gìn giữ hòa bình thế giới.

Chương 37

CUỘC ĐẠI

SUY THOÁI

Chiến tranh đã khiến các nước khánh kiệt (hết sạch tài sản, của cải). Vào cuối những năm 1920, kinh tế thế giới đi xuống. Lương thấp, sức mua giảm, và thị trường cho nông sản cũng ngưng trệ.

CÁC NGUYÊN NHÂN của ĐẠI SUY THOÁI ở HOA KỲ

Anh và Pháp phải trả Mỹ món nợ lớn. Họ muốn Đức trả cho Mỹ thông qua các khoản đền bù mà Đức nợ Anh và Pháp. Tuy nhiên, Đức cũng đã khánh kiệt và chỉ có thể trả được các khoản đền bù bằng cách vay tiền của Mỹ để đưa cho Anh và Pháp, rồi hai nước này đưa cho Mỹ. Vòng tròn vay và trả này chính là vấn đề.

Khi Chiến tranh Thế giới thứ nhất kết thúc, Mỹ có tình trạng tốt hơn nhiều các nước châu Âu. Chính phủ đang cần nguồn cung cấp vũ khí, nên tạo ra việc làm. Trong những năm 1920, người Mỹ bắt đầu đầu tư vào thị trường chứng khoán. Họ cũng bắt đầu mua bán bằng tín dụng. Tuy nhiên thị trường xuất khẩu đi xuống, do người châu Âu không có tiền mua các sản phẩm của Mỹ. Khi châu Âu gặp khó khăn trong việc trả những khoản nợ của mình, các ngân hàng của Mỹ cũng lao đao. Ngày 29 tháng 10 năm 1929, thị trường chứng khoán Mỹ sụp đổ, kéo theo tình trạng thất nghiệp trầm trọng. Cuộc khủng hoảng kinh tế này được gọi là **ĐẠI SUY THOÁI**.

ĐỘT BIẾN RÚT TIỀN GỬI

Nhiều người Mỹ đã đổ xô đi rút tiền khỏi ngân hàng khi thị trường chứng khoán sụp đổ.

Các ngân hàng cáo lỗi với họ, nhưng họ đâu còn tiền! Sau đó, tổng thống Franklin Roosevelt phải đưa ra luật để bảo vệ tiền gửi của người dân trong các ngân hàng.

CHÍNH SÁCH KINH TẾ MỚI CỦA ROOSEVELT

Năm 1933, trong 100 ngày đầu tiên làm tổng thống, Tổng thống Mỹ FRANKLIN D. ROOSEVELT đã đưa ra một chương trình với tên gọi CHÍNH SÁCH KINH TẾ MỚI để chống lại sự suy thoái kinh tế, bao gồm:

Cục Ứng phó khẩn cấp liên bang (FERA):
giúp đỡ người thất nghiệp

Cục Điều chỉnh nông nghiệp (AAA):
nâng giá thực phẩm để giúp nông dân

Cục Công trình công cộng (PWA): hỗ trợ các dự án công trình công cộng và tạo ra việc làm mới (xây cầu, bưu điện, sân bay và đường sá)

Năm 1935, Chính sách kinh tế mới lần hai đưa ra dự án quản lý các công trình công cộng được gọi là CỤC QUẢN LÝ TIẾN ĐỘ CÔNG TRÌNH (WPA) thay thế FERA và tạo ra hơn ba triệu việc làm.

Chúng tôi
đang tuyển
người!

Chính sách kinh tế mới lần hai cũng đã tạo ra bảo hiểm thất nghiệp và an ninh xã hội. Cùng với đó, Tổng thống Roosevelt cải thiện hệ thống ngân hàng và mở rộng quyền cho các nghiệp đoàn. Thật ấn tượng cậu nh? Nhưng ba năm sau đó, gần 11 triệu người Mỹ vẫn thất nghiệp!

ĐẠI SUY THOÁI TRÊN KHẮP THẾ GIỚI

Để đứng vững trở lại, nước Anh đã áp dụng chính sách bảo thủ truyền thống nhờ cân bằng ngân sách và áp thuế. Họ cũng dùng các chính sách **THẤT LƯƠNG BUỘC BỤNG KINH TẾ**, cơ bản là đồng nghĩa với cắt bỏ những chi phí không cần thiết. Các nước châu Âu khác thì không được may mắn như vậy khi đối diện với công cuộc hồi phục (hay tái thiết). Các nước suy thoái nghiêng theo các nhà lãnh đạo đã hứa giúp, nhưng chính họ lại trở thành **NHỮNG KẺ CHUYÊN CHẾ**. Ở Đức, **ADOLF HITLER** lên nắm quyền với tư cách là lãnh đạo của Đảng Công nhân Quốc gia Xã hội chủ nghĩa Đức, hay những người **NAZI (ĐỨC QUỐC XÃ)**. Hitler đã kêu gọi một cuộc thánh chiến chống lại những người cộng sản và người Do Thái. Ông đổ lỗi cho họ về thất bại của Đức trong Chiến tranh Thế giới thứ nhất. Người Đức lúc này nghĩ rằng, một trong các cách để thoát khỏi nợ nần chính là tấn công các nước mà họ đang mắc nợ. Chiến tranh Thế giới thứ hai nhanh chóng diễn ra.

KẺ CHUYÊN CHẾ
một nhà độc tài

GIỜ HÃY KIỂM TRA NHỮNG KIẾN THỨC CẬU NẮM ĐƯỢC NHÉ!

1. Nguyên nhân chính khiến kinh tế thế giới xuống dốc là gì?
2. Chuyện gì đã xảy ra với hệ thống ngân hàng của Mỹ khi những nước châu Âu không thể trả các món nợ của mình?
3. Tổng thống Roosevelt đã xây dựng chương trình gì để chống lại cuộc Đại suy thoái?
 - A. Chính sách kinh tế mới
 - B. Chính sách mở cửa
 - C. Cục Quản lý tiến độ công trình
 - D. Hội Quốc Liên
4. Cậu hãy giải thích nội dung của chương trình trong câu hỏi số 3 nhé!
5. Nước Anh đã cố gắng chống chọi với cuộc Đại suy thoái bằng cách nào?
6. Nhân vật lịch sử nào đã lên nắm quyền ở Đức trong thời kỳ khủng hoảng kinh tế này?
7. Nhóm người nào đã bị nhân vật này đổ lỗi cho các vấn đề kinh tế và xã hội của Đức trong thời gian đó?

ĐÁP ÁN

1. Yếu tố chính làm tổn hại nền kinh tế thế giới là Chiến tranh Thế giới thứ nhất, bởi các nước liên quan đã bị phá sản khi chiến tranh kết thúc. Nói chung, lương thấp đi, sức mua giảm và thị trường nông nghiệp đi xuống.
2. Khi người châu Âu gặp khó khăn trong việc trả nợ, các ngân hàng Mỹ đã phá sản và thị trường chứng khoán sụp đổ vào ngày 29 tháng 10 năm 1929.
3. A. Chính sách kinh tế mới
4. Chính sách kinh tế mới đã thành lập các tổ chức để giúp đỡ người dân vượt qua khủng hoảng tài chính, như Cục Ứng phó khẩn cấp liên bang (FERA) để giúp người thất nghiệp, Cục Điều chỉnh nông nghiệp (AAA) để nâng giá thực phẩm giúp cho người nông dân, và Cục Quản lý các công trình công cộng (PWA) để hỗ trợ các dự án công cộng và tạo ra việc làm mới.
5. Nước Anh đã cố gắng chống chọi với Đại suy thoái bằng cách sử dụng chính sách thắt chặt kinh tế và cắt giảm những chi tiêu không cần thiết. Họ cũng cân đối ngân sách và áp dụng các hàng rào bảo hộ.
6. Adolf Hitler đã lên nắm quyền lãnh đạo Đảng Công nhân Quốc gia Xã hội chủ nghĩa Đức (Nazi - Đức quốc xã).
7. Hitler đổ lỗi cho người Do Thái và những người cộng sản gây ra các vấn đề của nước Đức.

★ Chương 38 ★

NHỮNG CHUYỂN BIẾN CHÍNH TRỊ SAU CHIẾN TRANH

Sau Chiến tranh Thế giới thứ nhất, một số nước đã thay đổi mô hình lãnh đạo sang **CHỦ NGHĨA TOÀN TRỊ**. Ở nhà nước toàn trị, chính phủ kiểm soát mọi mặt trong cuộc sống của công dân: chính trị, xã hội, kinh tế, tri thức và văn hóa. Đồng thời xuất hiện mô hình nhà nước xã hội chủ nghĩa.

MÔ HÌNH XÃ HỘI CHỦ NGHĨA Ở NGÀ

Năm 1922, Nga (được gọi là Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Xô viết Liên bang Nga, sau cuộc cách mạng Nga năm 1917), đã hợp nhất với ba nước cộng hòa Xô viết khác để thành lập một nhà nước mới được gọi là **LIÊN BANG CÁC NƯỚC CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA XÔ VIẾT (USSR)** hay còn được biết đến với tên **LIÊN BANG XÔ VIẾT**. Vladimir Lenin, lãnh đạo đầu tiên của Liên bang Xô viết, đã thực hiện **CHÍNH SÁCH KINH TẾ MỚI (NEP)**, nhờ đó nông dân có thể bán sản phẩm của mình để chấm dứt nạn đói ở Nga. Đồng thời, công nghiệp nặng, ngân hàng và khai mỏ nằm trong tay nhà nước.

Sau khi Lenin chết năm 1924, **BỘ CHÍNH TRỊ**, cơ quan hoạch định chính sách chính của Đảng Cộng sản Liên bang Xô viết gặp vấn đề trong việc quyết định đi theo con đường nào. **LEON TROTSKY**, một thành viên của Bộ chính trị, người đã giúp Lenin lãnh đạo Cách mạng Nga, mong muốn chấm dứt NEP, công nghiệp hóa nước Nga và mở rộng Chủ nghĩa Cộng sản ra nước ngoài.

STALIN LÊN NẮM QUYỀN

Những kế hoạch của Trotsky không thực sự có hiệu quả, và một thành viên khác của Bộ chính trị là **JOSHEPH STALIN** đã lên thay.

Stalin đã thay thế NEP bằng **KẾ HOẠCH 5 NĂM** để biến Liên bang Xô viết từ một nước nông nghiệp thành một nước công nghiệp thật nhanh. Ông tăng gấp bốn lần sản xuất máy móc

JOSEPH STALIN

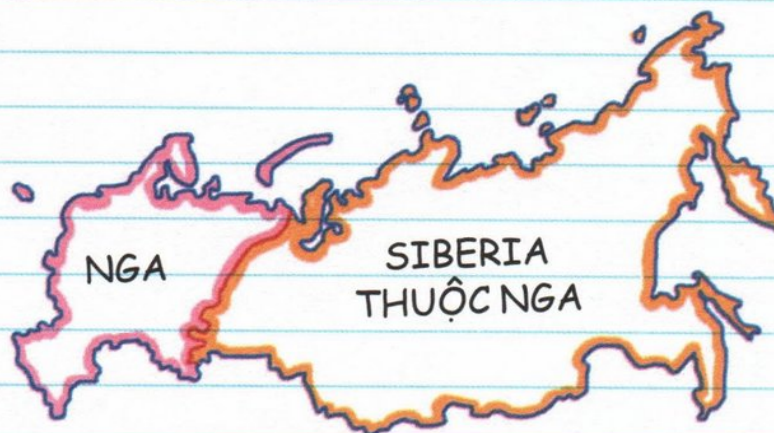
hạng nặng và gấp đôi sản lượng dầu. Ông tối đa hóa sản xuất vũ khí quân sự. Công nghiệp hóa nhanh chóng được đồng hành bởi quá trình **HỢP TÁC HÓA** nông nghiệp thần tốc. Giờ đây đất đai và nông trại cũng được kiểm soát bởi nhà nước **CHỦ NGHĨA XÃ HỘI** mới.

HỢP TÁC HÓA

một hệ thống xóa bỏ các nông trại tư nhân và đặt đất đai trong tay nhà nước

CHỦ NGHĨA XÃ HỘI

một hình thái nhà nước trong đó nhà nước thì điều hành, còn xã hội cùng sở hữu tài sản và công nghiệp

LIÊN BANG CÁC NƯỚC CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA XÔ VIẾT (USSR)

1. Estonia	6. Ukraina	11. Kazakh
2. Latvia	7. Moldavia	12. Turkmen
3. Lithuania	8. Georgia	13. Uzbek
4. Liên bang Nga	9. Armenia	14. Tajik
5. Belorussia	10. Azerbaijan	15. Kirghiz

NHẬT BẢN BÀNH TRƯỚNG

Nhật Bản trở thành một cường quốc quan trọng và mở rộng lãnh thổ ở nước ngoài thông qua chiến tranh với Trung Quốc, Nga và Triều Tiên vào thế kỷ 19 và đầu thế kỷ 20. Năm 1910, Nhật đã sáp nhập Triều Tiên. Năm 1931, Nhật tấn công Mãn Châu, đuổi người địa phương ra khỏi nơi này để tăng dân số Nhật ở đó. Nhật cũng cần dầu lửa (mà Mãn Châu lại có) để hỗ trợ cho quân đội còn non trẻ của mình.

Sáu năm sau, vào năm 1937, người Nhật tấn công Trung Quốc lục địa trong **CHIẾN TRANH TRUNG-NHẬT** lần thứ hai. Các lính Nhật đã gây ra **THẢM SÁT NAM KINH**, giết chết hàng trăm nghìn lính và dân thường Trung Quốc. Hàng ngàn phụ nữ Trung Quốc bị cưỡng bức, hãm hiếp. Mỹ đã hỗ trợ Trung Quốc chống lại Nhật, còn Nhật đã liên minh với Đức và Ý. Một nhà lãnh đạo chuyên chế tên là **HIDEKI TÔJÔ** đã được bầu làm thủ tướng Nhật năm 1941.

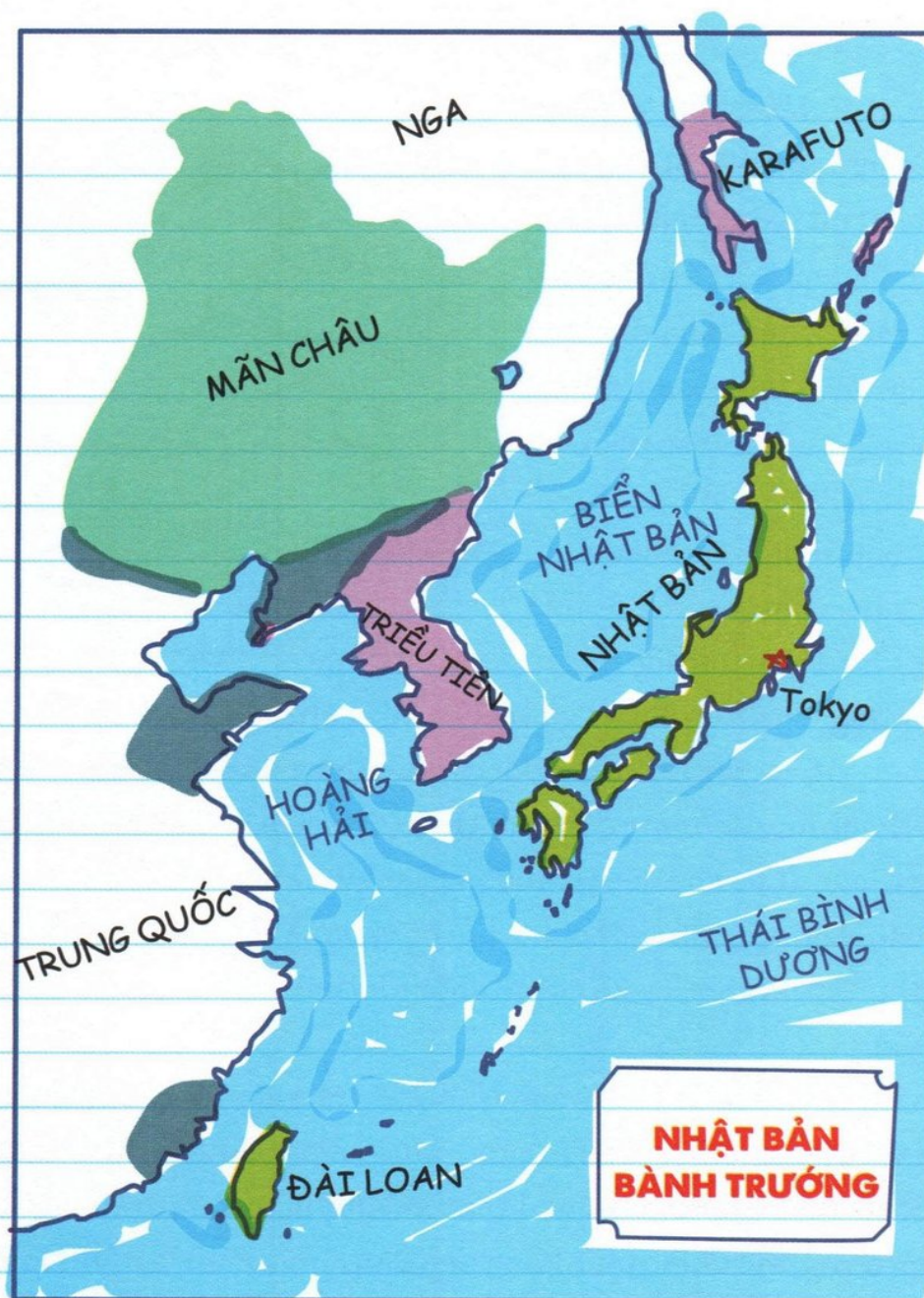
CHỦ NGHĨA PHÁT-XÍT Ở Ý

Một nhà độc tài chuyên chế khác lên nắm quyền ở Ý sau Chiến tranh Thế giới thứ nhất là **BENITO MUSSOLINI**. Năm 1919, ông thành lập nhóm chính trị **PHÁT-XÍT** được gọi là **LIÊN ĐOÀN CHIẾN**

CHỦ NGHĨA PHÁT-XÍT

Hình thái nhà nước chuyên chế, trong đó nhà nước kiểm soát nhân dân

ĐẤU. Ý bất mãn do thất bại trong việc đấu tranh để nhận được nhiều đất đai hơn theo Hiệp ước Versailles, và nước này trải qua tổn thất kinh tế khủng khiếp sau chiến tranh. Mussolini đã khuấy động chủ nghĩa dân tộc Ý để nhận được sự ủng hộ của người dân.

NHẬT BẢN NĂM 1860

NHỮNG NƠI THUỘC NHẬT BẢN
CHIẾM ĐÓNG 1860-1900

CHIẾM ĐÓNG BỜ
NHẬT BẢN SAU NĂM 1905

CÁC KHU VỰC ẢNH HƯỞNG
CỦA NHẬT BẢN NĂM 1914

Năm 1922, Mussolini và nhóm của mình gồm 40.000 người phát-xít đã tuần hành ở Rome. Vua Emmanuel III buộc phải đưa Mussolini lên làm thủ tướng. Mussolini sau đó đã thiết lập chế độ độc tài. Ông cố gắng kiểm soát báo chí, đài phát thanh và phim ảnh. Mussolini nắm quyền lập pháp bằng **CHỈ THỊ**. Ông lập ra các

nhóm thanh niên có nhiệm vụ truyền bá quan điểm quân sự, các giá trị phát-xít, và cấm tất cả các đảng phái chính trị khác vào năm 1926. Ông thành lập lực lượng cảnh sát chìm (được gọi là OVRA) để chống lại bạo loạn. (Các nhà độc tài thường ám ảnh về âm mưu chống lại họ, và đúng là họ nên thế thật cậu ạ, bởi họ thường tội tệ đến mức người dân thực sự đã phải lập kế hoạch chống lại họ).

Năm 1925, Mussolini trở thành **IL DUCE**, "nhà lãnh đạo" của Ý; lời lẽ tuyên truyền của ông rất đơn giản: "Mussolini luôn luôn đúng". Năm 1936, danh xưng chính thức của ông là "Quý ngài Benito Mussolini, Người đứng đầu Chính phủ, Lãnh đạo Chủ nghĩa Phát-xít, và Người sáng lập Đế chế". Mussolini thực sự là một nhà Phát-xít quyền lực, nhưng không bao lâu sau Adolf Hitler ở Đức còn quyền lực hơn cả ông.

SỰ LAN RỘNG CỦA CHỦ NGHĨA TOÀN TRỊ

Mỗi nhà lãnh đạo toàn trị đều tin rằng nước mình ưu việt hơn tất cả các nước khác, vì thế có quyền tấn công các nước khác.

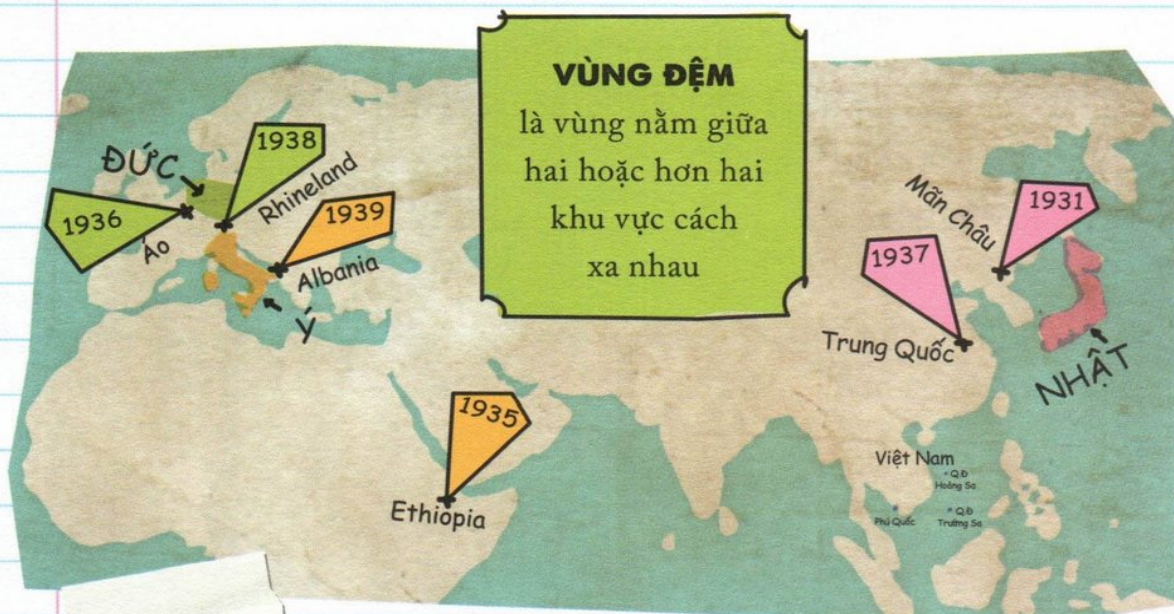
NĂM 1910,
Nhật sáp nhập
Triều Tiên.

Nhật cần các thuộc địa
có tài nguyên thiên nhiên
để bành trướng.

NĂM 1931, Nhật tấn công Mãn Châu; năm 1937 Nhật tấn công Trung Quốc, gây ra thảm sát Nam Kinh.

NĂM 1935, Ý chiếm Ethiopia và rời Hội Quốc Liên.
Năm 1939, Ý chiếm Albania.

NĂM 1936, Đức sáp nhập RHINELAND, một vùng nhiều than mà Hiệp ước Versailles đã tuyên bố là **VÙNG ĐỆM**.
Năm 1938, Đức chiếm Áo.

GIỜ HÃY KIỂM TRA NHỮNG KIẾN THỨC CẬU NẮM ĐƯỢC NHÉ!

1. Hệ thống chính trị nào đã nắm quyền ở nhiều nước sau Chiến tranh Thế giới thứ nhất?
 - A. Chủ nghĩa chuyên chế
 - B. Chủ nghĩa cộng sản
 - C. Chế độ quân chủ
 - D. Chủ nghĩa toàn trị
2. Những chính phủ theo hình thức này có ảnh hưởng như thế nào đến công dân của họ? Cậu hãy cho ví dụ nhé!
3. Những nhà lãnh đạo nào đã thành lập Liên bang các nước Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Xô viết (USSR) và vào khi nào?
4. Sau khi Lenin mất, ai trong số những nhà lãnh đạo dưới đây đã cố gắng chấm dứt NEP, hiện đại hóa Nga và mở rộng Chủ nghĩa cộng sản ra nước ngoài?
 - A. Trotsky
 - B. Stalin
 - C. Bộ Chính trị
 - D. Mussolini

5. Năm 1929, khi Joseph Stalin nắm quyền lãnh đạo Đảng Cộng sản và bắt đầu chiến dịch biến Nga thành xã hội công nghiệp, đúng hay sai?

6. NEP đã bị xóa bỏ để thực thi kế hoạch kêu gọi công nghiệp hóa nhanh chóng và hợp tác hóa nông nghiệp tức tốc. Hãy nói tên kế hoạch này.

7. Chủ nghĩa phát-xít đã phát triển ở Ý dưới thời nhà lãnh đạo nào dưới đây?

- A.** Leon Trotsky
- B.** Benito Mussolini
- C.** Vua Emmanuel III
- D.** Adolf Hitler

ĐÁP ÁN

1. D. Chủ nghĩa toàn trị
2. Các chính phủ toàn trị đã kiểm soát mọi mặt đời sống người dân. Ví dụ, Mussolini đã kiểm soát báo chí, đài phát thanh, phim ảnh và chỉ cho lan truyền những thông tin, quan điểm và những đồn đại mà ông muốn dân chúng biết.
3. Vladimir Lenin và Leon Trotsky đã lãnh đạo Cách mạng Nga dẫn đến việc thành lập Liên bang Xô viết năm 1922.
4. A. Trotsky
5. Đúng
6. Kế hoạch của Stalin cho quá trình công nghiệp hóa nhanh chóng và hợp tác hóa nông nghiệp tức tốc được gọi là Kế hoạch 5 năm.
7. B. Benito Mussolini

Chương 39

CHIẾN TRANH

THẾ GIỚI THỨ HAI

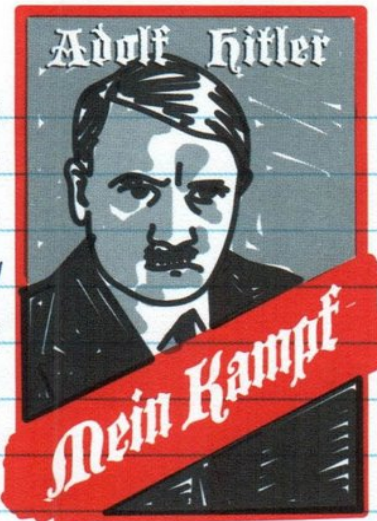

Chiến tranh Thế giới thứ hai bắt đầu chỉ 20 năm sau khi Chiến tranh Thế giới thứ nhất kết thúc, khi một nước Đức yếu kém cố gắng nâng cao hình ảnh và vị trí, rồi đổ lỗi tình trạng của mình cho người Do Thái và cộng sản. Người Đức buồn bực với những điều khoản của Hiệp ước Versailles từ Chiến tranh Thế giới thứ nhất, vì thế họ ngừng trả các khoản đền bù thiệt hại và rút khỏi Hội Quốc Liên. Các đảng phái cực đoan như Đảng Quốc xã bắt đầu lên nắm quyền.

HITLER LÊN NẮM QUYỀN Ở ĐỨC

Adolf Hitler tham gia Đảng Công nhân Đức năm 1919 sau khi chiến đấu trong Chiến tranh Thế giới thứ nhất. Năm 1921, ông ta nắm quyền kiểm soát đảng này, và đặt lại tên là Đảng Quốc xã. Năm 1923, ông lãnh đạo một cuộc nổi dậy vũ trang được gọi là **ĐẢO CHÍNH QUÁN BIA** chống lại chính phủ ở Munich.

Cuộc nổi dậy đầu tiên của Hitler không thành công, và ông bị kết án tù một thời gian ngắn. Trong thời gian đó ông đã viết cuốn *MEIN KAMPF*, hay *CUỘC ĐẤU TRANH CỦA TÔI*. Cuốn sách này đưa ra những quan điểm chính chống lại người Do Thái, Hitler cũng nhanh chóng lãnh đạo phong trào chống cộng. Học thuyết của ông nhấn mạnh đến quyền của các quốc gia **ARYAN** "thượng đẳng" đối với không gian sống *LEBENSRAUM*.

ARYAN

người Caucasian không
theo Do Thái giáo

Thay vì tiến hành nổi dậy có vũ trang, lần này Hitler dùng chính trị, mở rộng Đảng Quốc xã thành đảng lớn nhất trong *QUỐC HỘI* Đức. Hitler hứa với người dân về một nước Đức mới với niềm tự hào dân tộc và quân sự. Nước Đức lúc đó đối mặt với tỷ lệ thất nghiệp cao cùng những khó khăn về kinh tế nên người dân cần niềm hi vọng, nhờ vậy Đảng Quốc xã nhanh chóng giành được quyền lực. Năm 1933, Tổng thống Đức, Paul von Hindenburg, tuyên bố Hitler là *QUỐC TRƯỞNG* và đồng ý thành lập một chính phủ mới dưới sự lãnh đạo của Hitler. Hindenburg ký *ĐẠO LUẬT TRAO QUYỀN* năm 1933, theo đó trao cho Hitler quyền thực thi pháp luật không cần thông qua Quốc hội. Những người theo Đảng Quốc xã đã triệt tiêu các đảng chính trị khác và trở thành đảng cầm quyền. Hitler là một nhà hùng biện tài ba và đã dùng công cụ tuyên truyền để gây ảnh hưởng tới người dân Đức. Năm 1934, Hitler tự xưng là **FÜHRER** và lên nắm quyền.

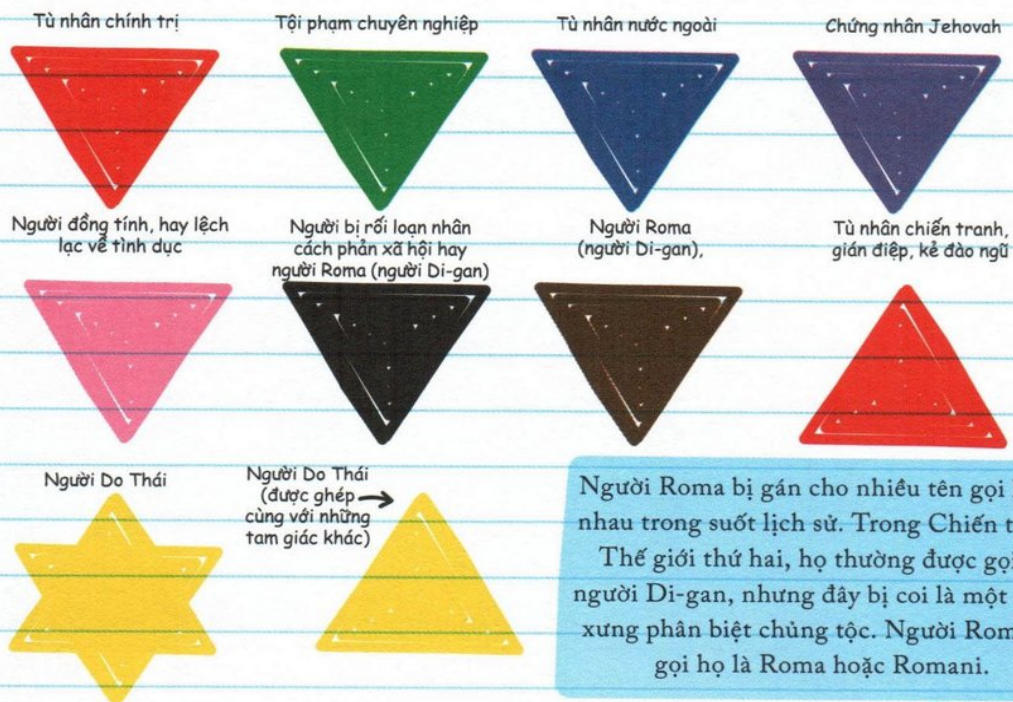
FÜHRER

tiếng Đức nghĩa là
"nhà lãnh đạo"

ĐẾ CHẾ THỨ BA

Trong thời gian cầm quyền của Hitler, Đảng Quốc xã đặt mục tiêu thống trị châu Âu bằng việc tạo ra **ĐẾ CHẾ THỨ BA**, hay "đế chế vĩ đại thứ ba" (hai đế chế đầu tiên là Thánh chế La Mã và Đế chế Đức năm 1871-1918). Đảng Quốc xã thiết lập **CÁC TRẠI TẬP TRUNG** giam giữ người Do Thái, cộng sản (và những đối thủ chính trị khác), người đồng tính, người Roma và nhiều nhóm dân tộc mà những người Quốc xã coi là thấp hèn (bao gồm người Pole, Ukraina, Slav và Serb), cũng như người có khuyết tật về thể chất và trí tuệ. Họ tước quyền công dân Đức của người Do Thái theo **ĐẠO LUẬT NUREMBERG** năm 1935. Hitler đã vi phạm Hiệp ước Versailles với bản đề xuất quân sự mở rộng quân đội Đức. Ông cũng có kế hoạch thành lập lực lượng không quân mới.

CÁC MIẾNG DÁN ĐỊNH DANH Ở CÁC TRẠI TẬP TRUNG

Năm 1936, Hitler gửi quân đến Rhineland, vùng đất thuộc Đức được chỉ định là vùng giáp ranh trung lập với Pháp. Pháp đã sẵn sàng đẩy binh nhưng thiếu sự hỗ trợ của Anh, lúc đó đang thực thi **CHÍNH SÁCH NHÂN NHƯỢNG** và từ chối hỗ trợ sử dụng quân sự chống lại Đức. Anh tin rằng dù Đức vi phạm Hiệp ước Versailles, thì việc nước này chiếm đóng vùng đất của chính mình không

CHÍNH SÁCH NHÂN NHƯỢNG

tức mang đến trạng thái hòa bình. Ở Anh thời điểm đó, nhân nhượng là niềm tin rằng, nếu các quốc gia châu Âu thỏa mãn với những yêu cầu chính đáng của những cường quốc bất mãn, thì những cường quốc này sẽ bình tĩnh lại và điều này giúp mang lại sự ổn định và hòa bình.

có gì là sai cả. Nhưng kế hoạch của Hitler không chỉ đơn giản là chiếm đóng Rhineland. Con đường đến Chiến tranh Thế giới thứ hai đã rất rõ ràng.

PHE TRỤC

Cũng với triết lí tương tự, một số nhà độc tài đã thiết lập liên minh. Vào năm 1936, Hitler và Mussolini đã thiết lập trục Rome-Berlin, còn gọi là PHE TRỤC. Nhật Bản tham gia năm 1940. Nga không tham gia phe trục, nhưng đã ký HIỆP ƯỚC BẤT KHẢ XÂM PHẠM với Đức, trong đó đồng ý không tấn công lẫn nhau.

CHIẾN TRANH THẾ GIỚI THỨ HAI BẮT ĐẦU

Năm 1938, Hitler tuyên bố hợp nhất Đức và Áo. Cũng trong năm đó, ông ta chiếm SUDETENLAND, một phần của Tiệp Khắc trước đây. Một năm sau, vào ngày 1 tháng 9 năm 1939, Hitler tấn công Ba Lan. Liên bang Xô viết cũng tiến vào Ba Lan và sau đó tiến quân xuống Bán đảo Baltic và Phần Lan. Anh và Pháp cuối cùng cũng nhận ra Hitler là một mối đe dọa nên tuyên chiến hai ngày sau đó.

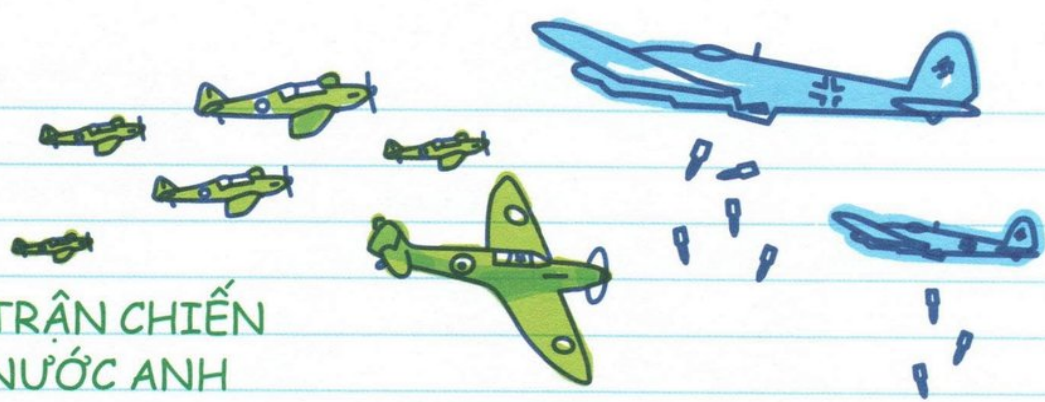
Đức chiếm Đan Mạch và Na Uy năm 1940. Người Đức dễ dàng xâm chiếm Luxembourg, Bỉ và Hà Lan. Họ cũng giao tranh ở Bắc Phi và Ý. Thậm chí Pháp cũng bị chiếm, và Paris bị những người Quốc xã chiếm đóng.

Nhưng mùa đông khắc nghiệt ở Nga đã thay đổi mọi thứ. Bỏ qua Hiệp ước bất khả xâm phạm đã ký với Xô viết, người Đức xâm nhập lãnh thổ Nga năm 1941, và chỉ chịu thất bại khi gần như

bị đóng băng trong mùa đông nước Nga hai năm sau đó. Trong lần thất bại lớn đầu tiên, 91.000 lính Đức đã đầu hàng ở **TRẬN CHIẾN STALINGRAD** (1942-1943).

TRẬN CHIẾN NƯỚC ANH

Mùa hè năm 1940, Hitler bắt đầu tấn công vào Anh. Trong **TRẬN CHIẾN NƯỚC ANH**, **LỰC LƯỢNG KHÔNG QUÂN ĐỨC** dội bom khủng khiếp vào London và những vùng khác của Anh. Nước Anh và **THỦ TƯỚNG ANH WINSTON CHURCHILL** không chịu đầu hàng. **KHÔNG LỰC HOÀNG GIA (RAF)** tấn công **lực lượng không quân Đức** cho đến khi quân Đức phải rút lui.

Nhiều trẻ em đã được sơ tán khỏi London trong những cuộc ném bom. Sự kiện này về sau xuất hiện trong loạt truyện *Biên niên sử Narnia*: những nhân vật chính đã được gửi đến sống ở vùng nông thôn nước Anh.

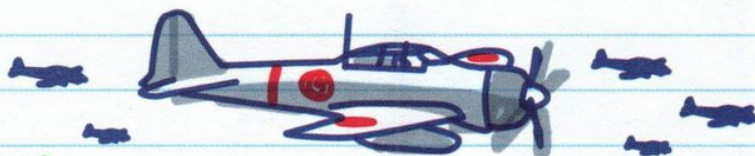

Việc Hitler đánh bom thành công vào Anh đã khiến nhiều người nghĩ rằng toàn bộ châu Âu sẽ rơi vào tay Đức. Tuy nhiên, Winston Churchill không từ bỏ nỗ lực cho đến khi ngăn được Hitler. Đáng ngạc nhiên là Hitler đã mắc lỗi giống như Napoleon. Ông tấn công Liên bang Xô viết nhưng lại để quân của mình bị đóng băng.

THẢM HỌA DIỆT CHỦNG (HOLOCAUST)

Trong khi đó, những chính sách của Đức Quốc xã dẫn đến cái chết của 6 triệu người Do Thái và khoảng 5 triệu người Roma, người đồng tính, người khuyết tật, đối thủ chính trị, và bất kỳ ai chống lại Quốc xã, trong **THẢM HỌA DIỆT CHỦNG**. Ở vùng đất mà Hitler chiếm được, tất cả bọn họ bị buộc lại với nhau như gia súc và bị ném vào các trại tập trung. Có sáu trại hành quyết ở Ba Lan, mà trại lớn nhất là **AUSCHWITZ**. Trong số người bị đưa tới Auschwitz, một số bị chuyển tới các trại lao động nơi họ phải làm việc và bị bỏ đói đến chết; một số khác bị sử dụng như vật thí nghiệm trong các thử nghiệm y học khủng khiếp. Những người còn lại bị giết ngay lập tức trong **PHÒNG KHÍ ĐỘC**. Còn những người cố gắng che giấu người Do Thái hoặc giúp họ trốn tới những nước an toàn thì sẽ bị giết chết nếu bị bắt.

TRẦN CHÂU CẢNG

Tiếp sau những thành công ở đất liền châu Á, Nhật Bản quyết định tăng cường lãnh thổ hải đảo, bao gồm Philippines, nơi được người Mỹ bảo vệ. Sau khi Nhật tấn công Đông Dương, quân Mỹ dừng bán vũ khí cho Nhật và đóng băng tiền của Nhật trong các ngân hàng Mỹ. **NGÀY 7 THÁNG 12 NĂM 1941** - ngày mà Tổng thống Roosevelt gọi là "**MỘT NGÀY SẼ SỐNG MÃI TRONG SỰ Ô NHỤC**", Nhật đã thực hiện cuộc tấn công bất ngờ vào căn cứ hải quân Mỹ tại

TRẦN CHÂU CẢNG, Hawaii. Sau cuộc tấn công này, Mỹ từ bỏ chủ nghĩa biệt lập. Ngày hôm sau, Tổng thống Roosevelt yêu cầu Quốc hội tuyên chiến với Nhật. Ba ngày sau đó, tức ngày 11 THÁNG 12 NĂM 1941, Đức và Ý tuyên chiến với Mỹ nên Quốc hội Mỹ đã phê chuẩn yêu cầu của Tổng thống Roosevelt. Nước Mỹ chính thức tham chiến trong Chiến tranh Thế giới thứ hai.

Người Đức đã giải mã được tin tức về quân Đồng minh và biết kế hoạch tác chiến của họ. Nhưng người Mỹ và người Navajo đã dùng ngôn ngữ riêng để đánh lừa người Đức và lật ngược thế cờ.

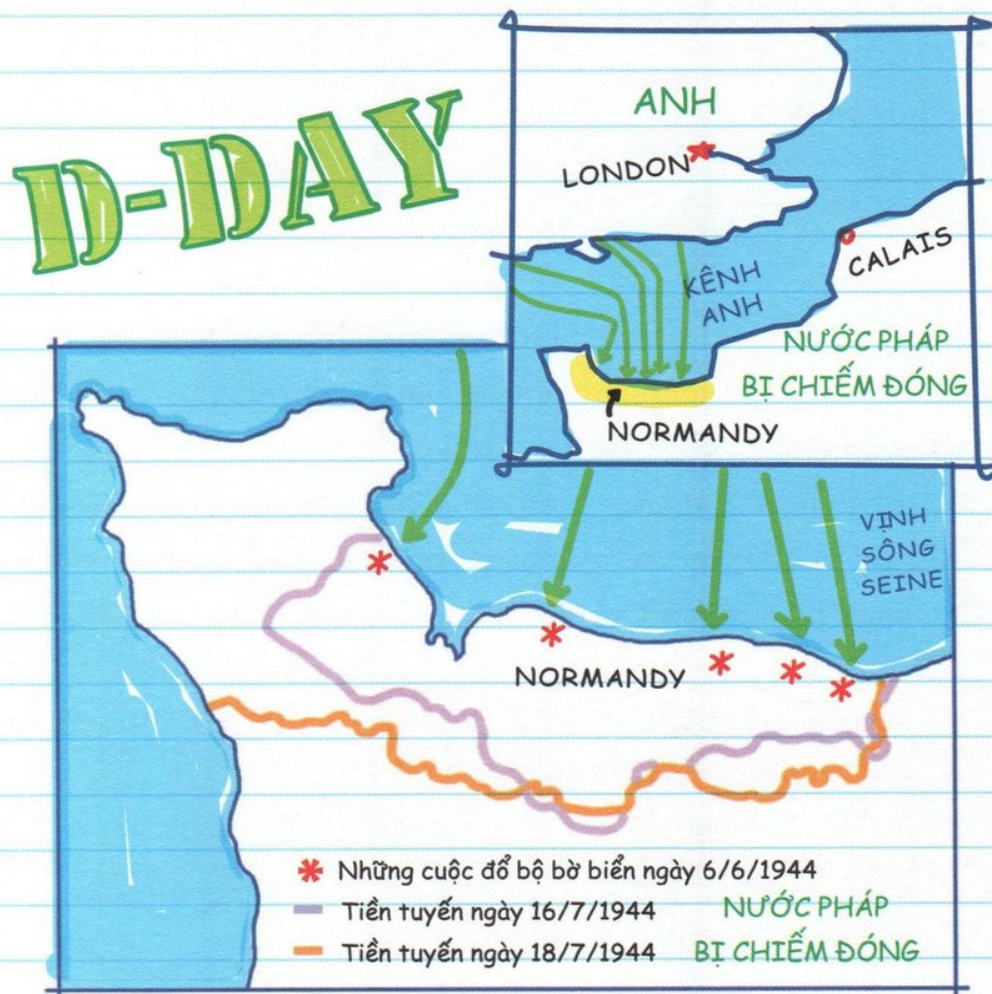

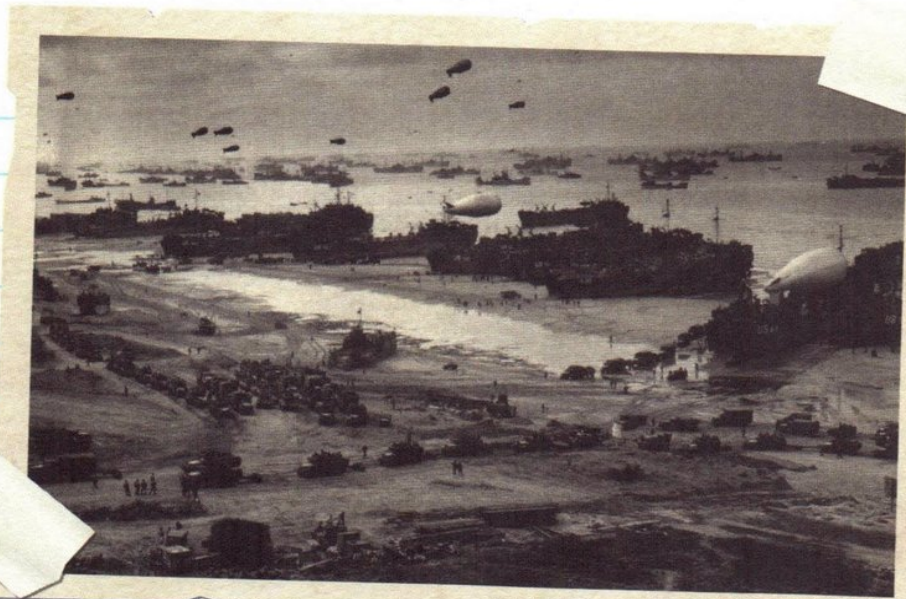
CUỘC CHIẾN Ở CHÂU ÂU KẾT THÚC

Ngày 6 tháng 6 năm 1944, được gọi là

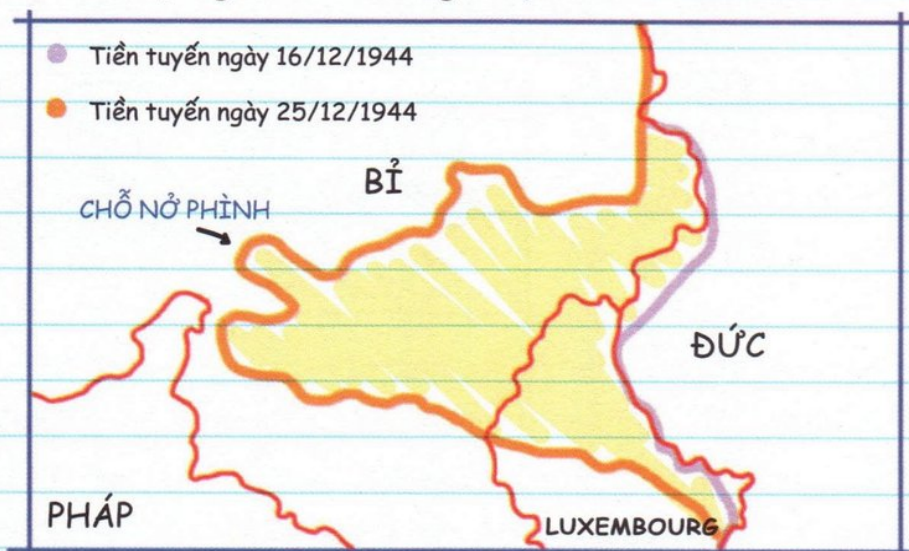
NGÀY D (D-DAY), tàu chiến của quân Đồng minh đổ bộ vào Normandy, Pháp, mở ra cuộc tiến công **KẾT HỢP THỦY-BỘ** lớn nhất trong lịch sử. Người Đức vốn cho rằng, quân Đồng minh sẽ cập cảng ở nơi khác nên phản ứng chậm và D-Day đã đánh dấu bước khởi đầu phản công của quân Đồng minh để đánh bại phe

THỦY - BỘ
cả ở nước lẫn trên cạn

Trục gồm Ý, Đức và Nhật. Pháp và các nước bị Đức chiếm đóng khác nhanh chóng được giải phóng, và tháng 12 năm 1944, quân Đồng minh đánh bại người Đức trong **TRẬN CHIẾN NỖ PHÌNH** ở Bỉ.

TRẬN CHIẾN NỖ PHÌNH

được gọi như vậy bởi hình dạng bong bóng mà quân Đồng minh đã tạo ra khi người Đức dồn họ về một chỗ. Trận này cũng còn được gọi là Cuộc tấn công Ardennes.

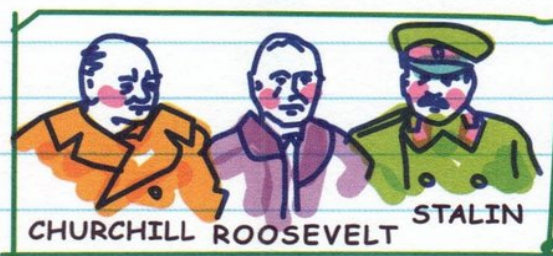
Quân Đồng minh tiếp tục tiến sâu vào bắc Đức để hiệp quân với Liên Xô. Những người Xô viết đã tiến quân liên tục trong năm 1943, tái chiếm Ukraina và tiếp tục tiến vào Ba Lan, Hungary, Romania và Bulgaria. Vào tháng 1 năm 1945, Liên Xô đã tiến đến Berlin.

Từ một căn hầm dưới lòng thành phố Berlin, Hitler viết bản tuyên bố chính trị cuối cùng, trong đó vẫn cố đổ lỗi cho người Do Thái đã dẫn đến Chiến tranh Thế giới thứ nhất và Chiến tranh Thế giới thứ hai. Ngày 30 tháng 4, một vài ngày sau khi Mussolini bị những người Ý chống đối xử tử, Hitler tự sát. Ngày 7 tháng 5, quân Đức đầu hàng, và ngày 8 tháng 5 năm 1945, được gọi là **NGÀY V-E** (V-E DAY), Đồng minh tuyên bố chiến thắng. Cuộc chiến kết thúc ở châu Âu, nhưng Mỹ vẫn còn đang giao tranh với Nhật.

CHIẾN
THẮNG Ở
CHÂU ÂU

YALTA và POTSDAM

Khi quân Đồng minh nắm chắc chiến thắng, các lãnh đạo phe này đã gặp mặt để thảo luận cách thức ngăn

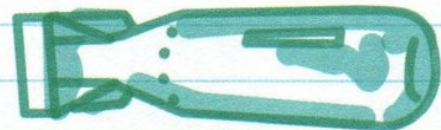

chặn một cuộc chiến khác. Tháng 2 năm 1945, BAN NHÂN VẬT quan trọng - Churchill, Roosevelt và Stalin - gặp nhau ở **HỘI NGHỊ YALTA** và quyết định phải có một nhóm gìn giữ hòa bình tốt hơn Hội Quốc Liên nhằm ngăn chặn chiến tranh. Vào tháng 7, **TỔNG THỐNG MỸ HARRY S. TRUMAN** (người vốn là phó Tổng thống, nhưng trở thành Tổng thống sau khi Roosevelt qua đời vào tháng 4) đã gặp Churchill, Clement Attlee (cũng từ Anh) và Stalin tại **HỘI NGHỊ POTSDAM**.

Họ quyết định chia cắt Đức thành bốn khu vực. Thành phố Berlin cũng bị chia thành bốn: trong đó Mỹ, Anh, Pháp và Liên bang Xô viết, mỗi nước kiểm soát một phần tư.

NÉM BOM NGUYÊN TỬ

Ngày 6 tháng 8 năm 1945, người Mỹ ném một quả bom NGUYÊN TỬ xuống Nhật Bản theo lệnh của Tổng thống Truman. Sức công phá của quả bom nảy sinh từ phản ứng nhiệt hạch do phân rã hạt nhân và ngay lập tức phá hủy thành phố.

Khi Nhật Bản không chịu đầu hàng, Mỹ ném quả bom thứ hai vào ngày 9 tháng 8 năm 1945, lần này là NAGASAKI. Hàng chục nghìn người Nhật thiệt mạng trong vụ nổ bom, và hàng ngàn người khác đã chết sau đó do phơi nhiễm lượng lớn phóng xạ. Ngày 14 tháng 8

NGÀY CHIẾN THẮNG
NHẬT BẢN

năm 1945, **NGÀY V-J** (V-J DAY), Nhật hoàng HIROHITO ký một thỏa thuận hòa bình, chấp nhận đầu hàng vô điều kiện. Chiến tranh Thế giới thứ hai chính thức kết thúc.

VŨ KHÍ HẠT NHÂN ĐƯỢC TẠO RA NHƯ THẾ NÀO?

Phản ứng giữa hạt nhân nguyên tử của những nguyên tố phóng xạ giải phóng ra năng lượng. Chỉ cần chút xíu các hạt va vào nhau thôi là đã giải phóng năng lượng cực mạnh, tạo ra một vụ nổ lớn rồi. Chẳng hạn, sức công phá từ bom nguyên tử, còn gọi là “bom A”, là do các hạt nhân chia tách, còn một quả bom khủng hơn là “bom Hy-đrô” (hay “bom H”), được phát minh vào những năm 1950, do các hạt nhân kết hợp lại với nhau.

TÒA ÁN NUREMBERG

Tháng 11 năm 1945, ở Nuremberg, Đức, CÁC PHIÊN TÒA NUREMBERG bắt đầu xét xử nhằm kết án những người Quốc xã vì TỘI ÁC CHỐNG LẠI NHÂN LOẠI. Trong vòng xử đầu tiên, 24 người Quốc xã bị kết tội và 12 người bị tử hình. Hơn 100 người đã bị tuyên có tội. Một **TÒA ÁN** tương tự (TÒA ÁN BÌNH QUỐC TẾ CHO VÙNG VIỄN ĐÔNG) cũng được tổ chức ở Tokyo, và ở đó, Hideki Tōjō và 5 nhà lãnh đạo Nhật khác đã bị kết tội và tử hình.

THỐNG KÊ HẬU QUẢ

Ít nhất khoảng 40 triệu dân thường và 17 triệu quân nhân đã thiệt mạng trong thời gian chiến tranh, khiến cuộc chiến này trở thành cuộc đối đầu quân sự gây chết chóc nhiều nhất trong lịch sử. Và vũ khí hạt nhân đã mở ra một kỷ nguyên với những mối đe dọa và chiến tranh mới.

CHIẾN TRANH

NGÀY 30 THÁNG 1

NĂM 1933:

Tổng thống Đức Paul von Hindenburg tuyên bố Hitler là Quốc trưởng và ký Điều luật trao quyền. Quốc xã bắt đầu thiết lập các trại tập trung.

1935:

Các điều luật Nuremberg được thực thi.

NGÀY 12 THÁNG

5 NĂM 1938

Hitler tuyên bố thống nhất Đức và Áo. Đức chiếm Sudetenland.

THÁNG 3

NĂM 1933:

Quốc xã mở Dachau, trại tập trung đầu tiên.

1936:

Hitler và Mussolini thiết lập phe Trục Rome-Berlin.

NGÀY 1 THÁNG

9 NĂM 1939:

Đức tấn công Ba Lan, dẫn đến việc Anh và Pháp tuyên chiến.

THẾ GIỚI THỨ HAI

THÁNG 4 - THÁNG 5
NĂM 1940:

Đức tấn công Na Uy, Đan Mạch, Bỉ, Luxembourg, Hà Lan và Pháp. Họ cũng giao tranh ở Bắc Phi và Ý.

THÁNG 6
NĂM 1941:

Đức tấn công Liên bang Xô viết.

NGÀY 11
THÁNG 12
NĂM 1941:

Đức và Ý tuyên chiến với Mỹ.

1940:
Nhật Bản gia nhập phe Trục.

THÁNG 7
NĂM 1940:
Đức bắt đầu những cuộc tấn công tổng lực bằng cách đánh bom Anh.

NGÀY 7 THÁNG 12
NĂM 1941:
Nhật Bản thực hiện một cuộc tấn công bất ngờ vào Trân Châu Cảng và Mỹ tuyên chiến với Nhật.

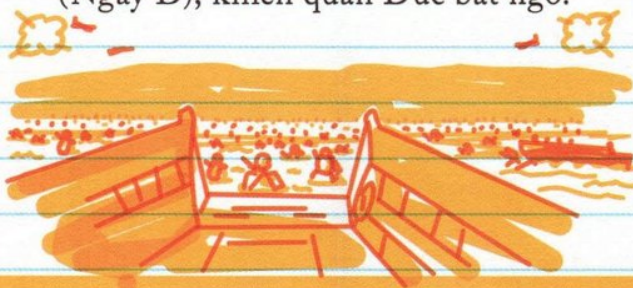
CHIẾN TRANH

THÁNG 2
NĂM 1943:

Sau hai năm tấn công Liên bang Xô viết, quân đội Đức đầu hàng ở Trận chiến Stalingrad.

THÁNG 6 NĂM 1944:

Quân Đồng minh tấn công nước Pháp đang bị Đức chiếm đóng vào D-Day (Ngày D), khiến quân Đức bất ngờ.

THÁNG 9
NĂM 1943:

Ý đầu hàng quân Đồng minh.

THÁNG 10
NĂM 1944:

Hải quân Nhật bị đánh bại gần Philippines.

THÁNG 12
NĂM 1944:

Người Đức bị đánh bại ở Trận chiến Nô phinh.

THẾ GIỚI THỨ HAI

THÁNG 1
NĂM 1945:
Quân đội Liên
Xô tiến vào
Berlin.

NGÀY 30
THÁNG 4
NĂM 1945:
Hitler tự sát.

NGÀY 6 VÀ 9
THÁNG 8 NĂM 1945:
Mỹ ném bom nguyên
tử xuống hai thành phố
Hiroshima và Nagasaki
của Nhật.

NGÀY 28
THÁNG 4
NĂM 1945:
Những người
chống đối xử
tử Mussolini.

THÁNG 5
NĂM 1945:
Đức đầu hàng
Đồng minh và
chiến tranh ở châu
Âu kết thúc.

NGÀY 14
THÁNG 8
NĂM 1945:
Nhật đầu hàng
Mỹ và cuộc chiến
kết thúc ở Nam
Thái Bình Dương.

GIỜ HÃY KIỂM TRA NHỮNG KIẾN THỨC CẬU NẮM ĐƯỢC NHÉ!

1. Các điều luật Nuremberg năm 1935:
 - A. Tước quyền công dân Đức của những người Do Thái
 - B. Yêu cầu phải gửi tất cả những người Do Thái đến các trại tập trung
 - C. Hitler và Mussolini kết hợp nắm quyền chính trị
 - D. Hitler được tự do kiểm soát, phớt lờ cả Tổng thống lẫn Quốc hội
2. Cậu hãy liệt kê các nhóm bị gửi đến các trại tập trung nhé!
3. Chính sách ban đầu của Anh đối với những hành động đem quân vào Rhineland của Đức được gọi là:
 - A. Chiến thuật hào chiến
 - B. Nhân nhượng
 - C. Trung lập
 - D. Liên minh
4. Reichstag là từ tiếng Đức cho _____.
5. Anh và Pháp tuyên chiến với Đức sau khi nước này tấn công nước nào vào năm 1939?
 - A. Sudetenland
 - B. Tiệp Khắc
 - C. Ba Lan
 - D. Áo

6. Thất bại lớn đầu tiên của Đức là do:

- A. Mùa đông khắc nghiệt của Nga
- B. Những chiến binh Nga dũng mãnh
- C. Tuyến đường nối quan trọng trên bộ bị phá hủy
- D. Thiếu lương thực

7. Trận chiến Nổ phình diễn ra khi nào, và bên nào chiến thắng?

8. Tổng thống nào đã cho phép ném bom nguyên tử xuống Hiroshima và Nagasaki?

9. Tòa án Nuremberg là gì?

ĐÁP ÁN

1. A. Tước quyền công dân Đức của những người Do Thái
2. Quốc xã đã gửi người Do Thái, cộng sản (và các đối thủ chính trị khác), người đồng tính, người Roma (người Di-gan) và nhiều nhóm dân tộc mà họ coi là thấp hèn (bao gồm người Pole, Ukraina, Slav và Serb), cùng người khuyết tật về thể chất và tinh thần đến các trại tập trung.
3. B. Chính sách nhân nhượng
4. Quốc hội
5. C. Ba Lan
6. A. Mùa đông khắc nghiệt của Nga
7. Trận chiến Nổ phình diễn ra năm 1944, và quân Đồng minh đã đánh bại người Đức
8. Tổng thống Harry S. Truman đã ra lệnh ném bom nguyên tử xuống Hiroshima và Nagasaki.
9. Tòa án Nuremberg xem xét trách nhiệm của những người Quốc xã đối với các tội ác chống lại loài người. Hơn 100 người Quốc xã đã bị kết án trong những phiên án xử này.

BÀI 9

Hậu Chiến tranh Thế giới thứ hai : Thế giới từ năm 1945 đến nay

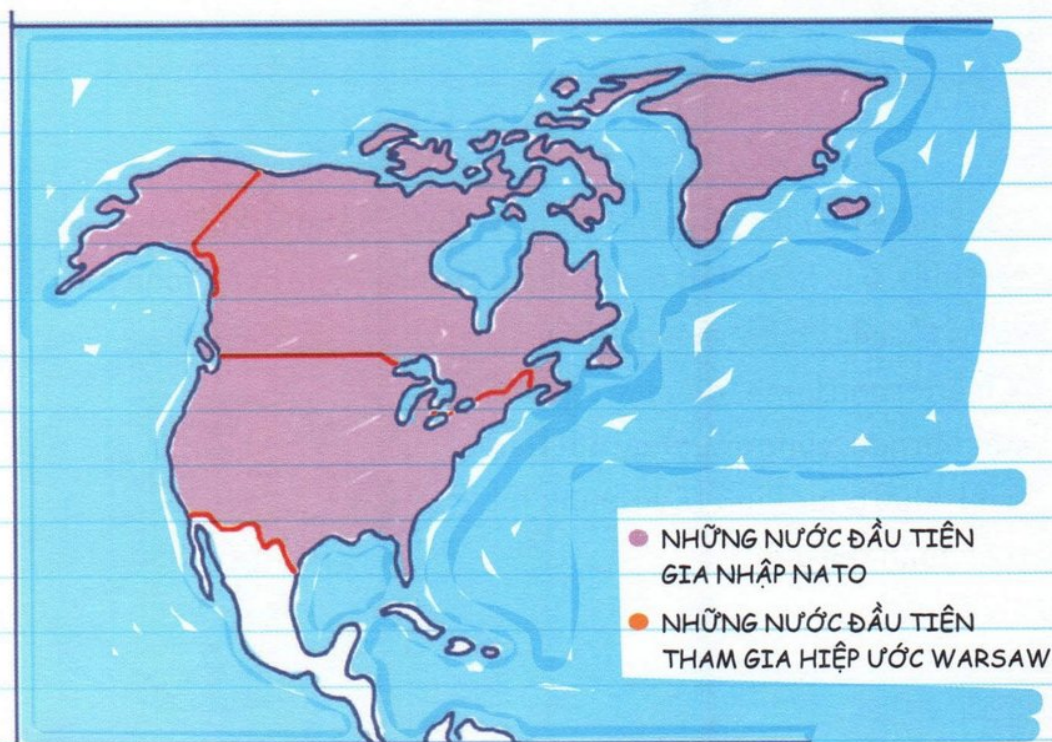
Sau Chiến tranh Thế giới thứ hai, thế giới bắt đầu khôi phục và tái thiết. Các liên minh trong chiến tranh không hoàn toàn tan rã, và một "cuộc chiến" mới bắt đầu.

"Chiến tranh Lạnh" đã chia cắt thế giới một lần nữa, cũng như thay đổi tiến trình khôi phục kinh tế và chính trị trên toàn thế giới.

★ Chương 40 ★

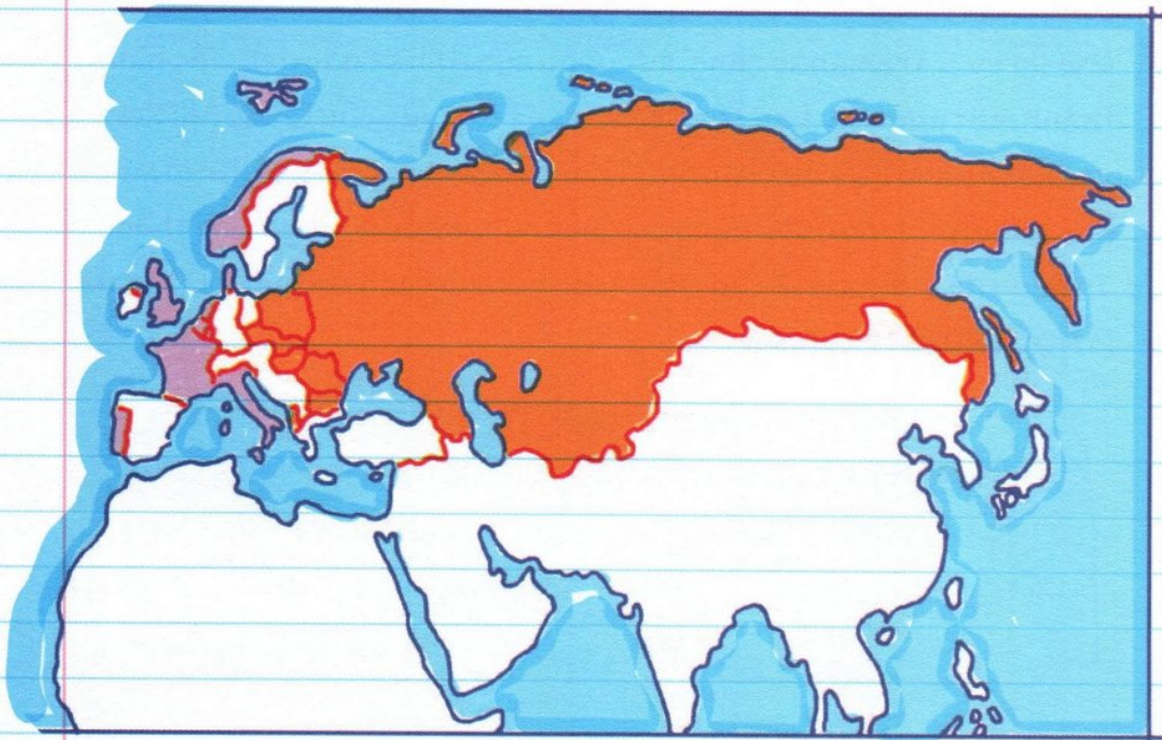
NHỮNG CHUYỂN BIẾN Ở CHÂU ÂU VÀ TRUNG ĐÔNG SAU CHIẾN TRANH THẾ GIỚI THỨ HAI

Một số cuộc ganh đua không kết thúc cùng Chiến tranh Thế giới thứ hai. Thậm chí một số còn nghiêm trọng hơn. Những khác biệt giữa Mỹ (phương Tây tư bản) và Liên Xô (phương Đông cộng sản) khó mà có thể phớt lờ.

NHỮNG LIÊN MINH HẬU CHIẾN TRANH THẾ GIỚI THỨ HAI

Sau Chiến tranh Thế giới thứ hai, các liên minh được thành lập, Mỹ và Liên Xô đóng vai trò như thuyền trưởng của mỗi nhóm. Phía Mỹ: Bỉ, Luxembourg, Pháp, Hà Lan, Anh, Ý, Đan Mạch, Na Uy, Bồ Đào Nha, Iceland, Canada và Mỹ - đã thiết lập một hiệp ước vào năm 1949 được gọi là TỔ CHỨC HIỆP ƯỚC BẮC ĐẠI TÂY DƯƠNG

(NATO). Phe đối lập đã thành lập **HIỆP ƯỚC WARSAW** với phần lớn Đông Âu vào năm 1955.

Những hiệp ước này là liên minh quân sự để các nước tham gia đảm bảo an ninh. Kiểu giống như "cậu gãi lưng cho mình, mình sẽ gãi lưng cho cậu" ấy (chỉ có điều khác là, gãi ở đây bằng chính trị, hoặc súng và bom).

NGĂN CHẶN SỰ LAN TỎA của CHỦ NGHĨA CỘNG SẢN

Mỹ và Anh cho rằng, các nước mới tự do ở Đông Âu nên thành lập chính phủ của riêng mình. Liên Xô thì e ngại rằng, những quốc gia mới này sẽ chống lại mình - đặc biệt là Hy Lạp, vốn lúc đó đang trải qua nội chiến. Anh đã cung cấp hỗ trợ tài chính cho lực lượng chống cộng của Hy Lạp cho đến khi nước này hết sạch tiền. Tổng thống Mỹ Harry S. Truman sợ rằng, sự rút lui của Anh sẽ dẫn đến việc hình thành một nước Hy Lạp cộng sản, vì thế ông yêu cầu Quốc hội xem xét hỗ trợ cho Hy Lạp cũng như Thổ Nhĩ Kỳ vào năm 1947. Đó là một khoản tiền rất lớn được dùng cho một nước khác nhưng Tổng thống Truman đã đưa ra lý lẽ của mình trong chính sách sau này được gọi là **HỌC THUYẾT TRUMAN**.

HỌC THUYẾT TRUMAN cho rằng nước Mỹ nên ủng hộ nhân dân tự do chống lại những phiến quân hay áp lực bên ngoài. Người Mỹ cũng nên hỗ trợ cho những nước không theo Chủ nghĩa cộng sản.

Cùng năm đó, NGOẠI TRƯỞNG MỸ, TƯỚNG GEORGE MARSHALL đã đưa ra KẾ HOẠCH MARSHALL. Marshall tin rằng Chính quyền cộng sản sẽ nắm quyền ở những nước nghèo, nên ông muốn cung cấp tiền cho các nước đó. Kế hoạch Marshall đã tiêu tốn 13 tỷ đô để tái thiết châu Âu sau chiến tranh.

KHOẢNG EEC HÌNH THÀNH

Liên bang Xô viết và các nước **VỆ TINH** châu Âu của mình (những nước phụ thuộc vào Liên bang Xô viết) đã từ chối nhận bất kỳ khoản viện trợ nào từ Kế hoạch Marshall. Năm 1949, họ thành lập Hội đồng tương trợ kinh tế (COMECON) để cung cấp hỗ trợ tài chính, nhưng lại không thực sự có đủ tiền để Hội đồng hoạt động có hiệu quả.

Ở Tây Âu, một kế hoạch kinh tế có tên gọi **CỘNG ĐỒNG KINH TẾ CHÂU ÂU (EEC)** đã được thành lập năm 1957. Còn được biết đến là

VỆ TINH

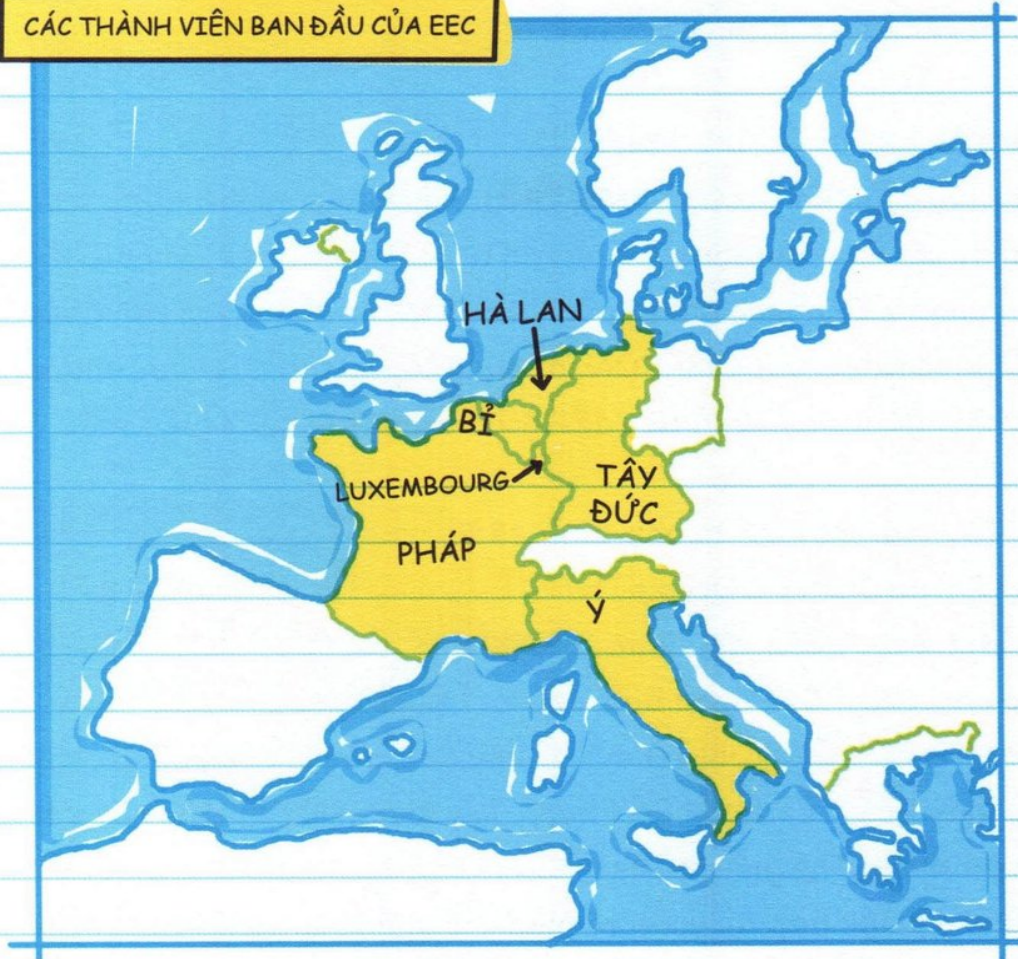
nước lệ thuộc nước khác mạnh hơn và bị nước ấy kiểm soát

THỊ TRƯỜNG CHUNG (hay sau này đơn giản là Cộng đồng châu Âu, hay EC), EEC bao gồm Pháp, Tây Đức (Đức bị chia cắt sau Chiến tranh Thế giới thứ hai), Bỉ, Hà Lan, Luxembourg, và Ý. EEC khuyến khích hợp tác kinh tế giữa các quốc gia thành viên. Anh,

EC ĐÃ DẪN ĐẾN SỰ HÌNH THÀNH LIÊN MINH CHÂU ÂU (EU) SAU NÀY VÀ ĐƯỢC NHẬP VÀO EU NĂM 2009 Đấy.

Đan Mạch và Ireland tham gia EEC trong những năm 1970, còn Hy Lạp, Tây Ban Nha, Bồ Đào Nha gia nhập trong những năm 1980.

CÁC THÀNH VIÊN BAN ĐẦU CỦA EEC

LIÊN HỢP QUỐC

Hội Quốc Liên hoạt động không hiệu quả, nhưng lại đặt nền móng cho **LIÊN HỢP QUỐC**, hay UN, chính thức được thành lập vào tháng 10 năm 1945 để gìn giữ hòa bình và phẩm giá con người. Hiến chương Liên Hợp Quốc gốc được 50 quốc gia ký kết, và ngày nay đã có gần 200 nước là thành viên.

SỰ RA ĐỜI của ISRAEL

Sau Đại diệt chủng, nhiều người Do Thái cố gắng tìm kiếm vùng đất quê hương cho riêng mình. Năm 1947, Liên Hợp Quốc đề xuất chia tách Palestine do người Anh kiểm soát để thành lập một nhà nước Do Thái. Năm 1948, theo **ỦY NHIỆM THƯ** của Liên Hợp Quốc, nhà nước **ISRAEL** chính thức được thành lập.

Khu vực trước đó được gọi là Palestine (hay Judaea) với dân số chủ yếu là người Ả-rập theo đạo Hồi không hài lòng với việc một nhà nước Do Thái nắm quyền kiểm soát.

SƠ ĐỒ PHÂN CHIA PALESTINE CỦA LIÊN HỢP QUỐC (1947)

Các quốc gia Ả-rập láng giềng đã tấn công nước Israel mới thành lập vào năm 1948, nhưng Israel chống trả quyết liệt. Hàng nghìn người Ả-rập Palestine đã chạy trốn và tị nạn ở khu vực bờ Tây và dải Gaza, hai vùng đất do người Ả-rập kiểm soát.

Các lực lượng Ả-rập tấn công lần nữa vào năm 1967, nhưng lần này Israel đã giành quyền kiểm soát bờ Tây, dải Gaza và nhiều vùng của Syria và Ai Cập.

Mâu thuẫn giữa Palestine và Israel tiếp diễn cho đến tận ngày nay, bất chấp nỗ lực của nhiều nhân vật vĩ đại. Tiến trình hòa bình và hòa giải vẫn còn mờ mịt.

GIỜ HÃY KIỂM TRA NHỮNG KIẾN THỨC CẬU NẮM ĐƯỢC NHÉ!

1. _____ là một liên minh quân sự được hình thành giữa Liên Xô với hầu hết Đông Âu vào năm 1955.
 - A. Hiệp ước Truman
 - B. NATO
 - C. NAFTA
 - D. Hiệp ước Warsaw
2. Cậu hãy nói tên đầy đủ của hiệp ước quân sự phương Tây và viết tắt của nó là gì nhé?
3. Chương trình nào dưới đây đã hỗ trợ cho việc tái thiết Hy Lạp và Thổ Nhĩ Kỳ năm 1947?
 - A. Học thuyết Truman
 - B. Kế hoạch Marshall
 - C. Cộng đồng kinh tế châu Âu
 - D. Hiệp ước Warsaw
4. Cậu hãy kể tên các nước tham gia Thị trường chung.
5. Giải thích ý nghĩa của kế hoạch kinh tế này.

6. Những lý do dẫn đến sự hình thành nhà nước Israel là gì?

7. Các quốc gia Ả-rập đã phản ứng như thế nào với nước Israel mới thành lập?

ĐÁP ÁN

1. D. Hiệp ước Warsaw

2. Hiệp ước quân sự phương Tây được gọi là Tổ chức Hiệp ước Bắc Đại Tây dương (NATO).

3. A. Học thuyết Truman

4. Các nước thuộc Thị trường Chung bao gồm Pháp, Tây Đức, Bỉ, Hà Lan, Luxembourg, Ý, Anh, Đan Mạch, Ireland, Hy Lạp, Tây Ban Nha và Bồ Đào Nha.

5. Thị trường chung khuyến khích hợp tác kinh tế giữa các quốc gia thành viên và sau đó được gọi là Cộng đồng châu Âu, hay EC. Nó đặt nền tảng để Liên minh châu Âu ra đời.

6. Sau tổn thất do Đại diệt chủng và Chiến tranh Thế giới thứ hai, nhà nước Israel đã được thành lập để người Do Thái có được quê hương chính thức cho riêng mình.

7. Israel được thành lập ở khu vực có phần lớn dân số là người Ả-rập theo đạo Hồi. Các quốc gia Ả-rập láng giềng không hài lòng với việc một nhà nước Do Thái nắm quyền kiểm soát, vì thế họ đã tấn công Israel vào các năm 1948 và 1967.

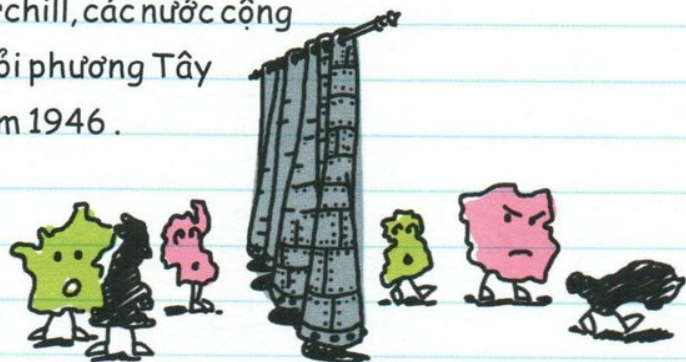
Chương

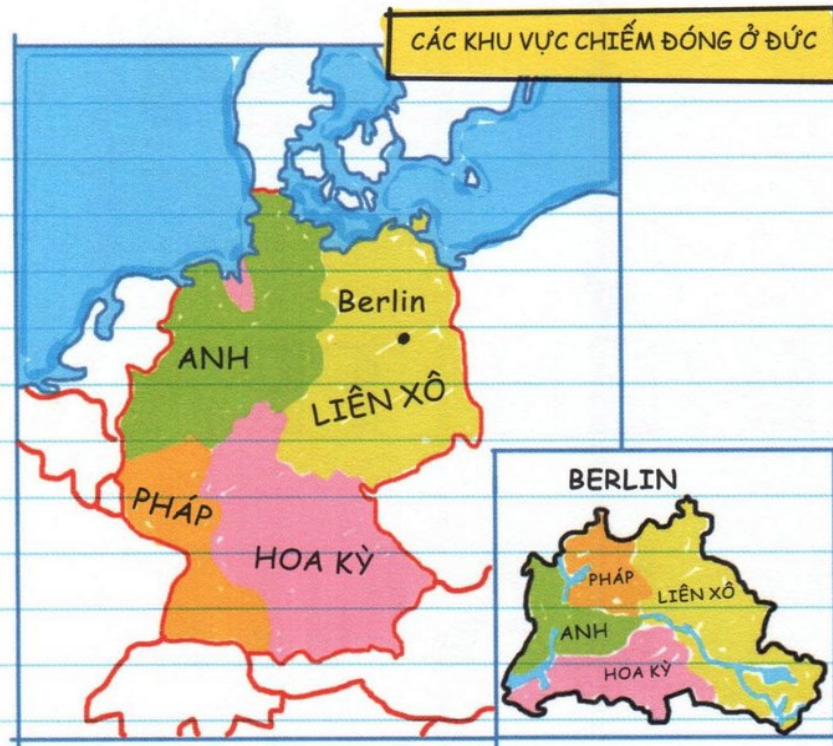
41

CHIẾN TRANH LẠNH

"Chiến tranh Lạnh" không phải là đánh nhau trên chiến trường. Đó là một cuộc chiến về hệ tư tưởng giữa các nhà dân chủ phương Tây và các nước cộng sản phương Đông liên quan đến Chủ nghĩa cộng sản. Những nước "tham chiến" có quan điểm rất khác nhau về chính trị và kinh tế - một bên là phe cộng sản và một bên là phe tư bản. Theo cách gọi của Winston Churchill, các nước cộng sản ở Đông Âu bị cô lập khỏi phương Tây bởi **TẤM RÈM SẮT** vào năm 1946.

SỰ PHÂN CHIA NƯỚC ĐỨC

Sau Chiến tranh Thế giới thứ hai, các cường quốc Đồng minh đã chia Đức thành bốn khu vực, mỗi khu vực do một cường quốc chính (Anh, Pháp, Mỹ và Liên Xô) kiểm soát. Anh, Pháp và Mỹ muốn hợp nhất các vùng phía Tây thành nhà nước Tây Đức, nhưng Liên Xô phản đối. Tháng 6 năm 1948, Liên Xô tiến hành **BAO VÂY BERLIN**, cấm xe tải, tàu và toa hàng (rồi cả thức ăn và đồ tiếp tế) đi vào ba vùng phía Tây của Berlin. Các đồng minh phương Tây đã dùng **CHIẾN DỊCH KHÔNG VẬN BERLIN** để chuyển đồ tiếp tế cho Tây Berlin bằng máy bay. Mười tháng sau, Liên Xô chấm dứt chiến dịch bao vây của mình.

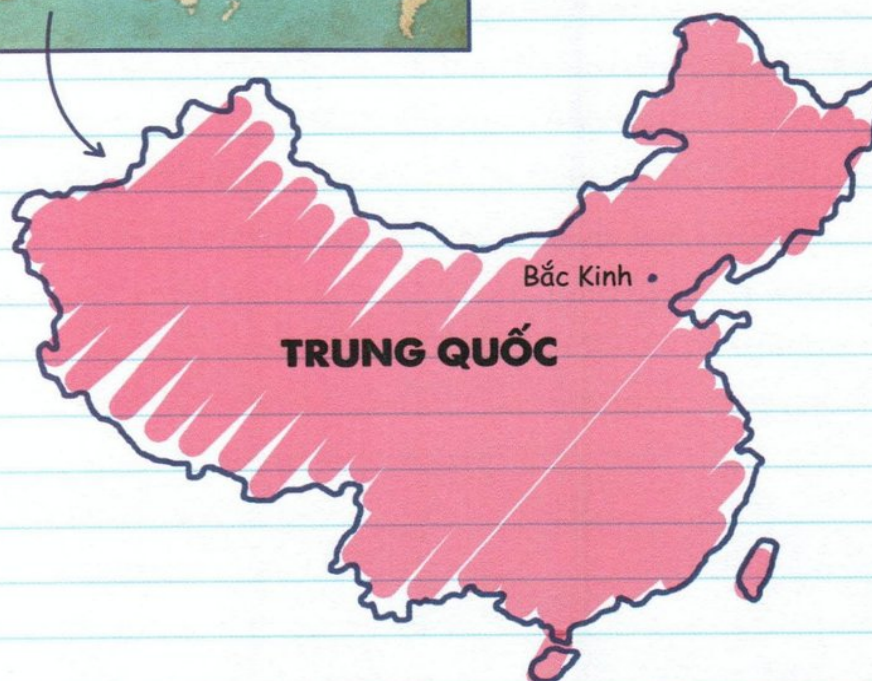
BAO VÂY

xây khắp các phía
không cho thoát ra
ngoài, làm cho cô lập

Năm 1949, Đồng minh chính thức thành lập Tây Đức, hay **CỘNG HÒA LIÊN BANG ĐỨC**. Chưa đầy một tháng sau, Liên Xô thành lập chính phủ Đông Đức được gọi là **CỘNG HÒA DÂN CHỦ ĐỨC**. Thủ đô Berlin bị chia thành Đông Berlin (dưới quyền kiểm soát của Liên Xô) và Tây Berlin (với một chính phủ dân chủ). Berlin trở thành nguyên nhân mâu thuẫn chính của Chiến tranh Lạnh. Đông Berlin nghèo hơn Tây Berlin rất nhiều, và nhiều người Đông Berlin đã bỏ chạy sang Tây Berlin. Để ngăn tình trạng này, năm 1961 lãnh đạo Liên Xô **NIKITA KHRUSHCHEV** cho xây một bức tường ngăn chia thành phố. **BỨC TƯỜNG BERLIN** trở thành biểu tượng chia cắt và bất đồng giữa các cường quốc xã hội chủ nghĩa và dân chủ.

Tháng 10 năm 1989, những cuộc biểu tình quy mô lớn đã buộc chính quyền cộng sản phải mở biên giới. Ngày 9 tháng 11 năm 1989, bức tường Berlin bị kéo đổ, đánh dấu chấm hết sự đối đầu giữa hai phe. Công cuộc thống nhất nước Đức diễn ra một năm sau đó.

CHỦ NGHĨA CÔNG SẢN Ở TRUNG QUỐC

Năm 1945, có hai chính phủ Trung Quốc: những người dân tộc chủ nghĩa ở phía Nam Trung Quốc và những người cộng sản ở phía Bắc Trung Quốc. Nội chiến giữa hai phe kết thúc với chiến thắng của phe cộng sản dưới sự lãnh đạo của MAO TRẠCH ĐÔNG. Nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa ra đời vào năm 1949, và Mao Trạch Đông trở thành Chủ tịch đầu tiên.

MAO TRẠCH ĐÔNG

Năm 1958, Chủ tịch Mao Trạch Đông phát động một chương trình mới có tên gọi **CUỘC ĐẠI NHẢY VỌT**, liên kết các nông trại nhỏ vào **CÁC HỢP TÁC XÃ** lớn với hơn 30.000 người sống và làm việc cùng nhau. Ông hứa phân phối gạo đồng đều hơn. Các hợp tác xã chăm sóc trẻ em, vì thế phụ nữ có thể làm việc trên đồng ruộng cùng với chồng mình. Chủ tịch Mao hi vọng cuộc sống ở các hợp tác xã sẽ giúp Trung Quốc trở thành một xã hội phi giai cấp, nhưng cuộc Đại Nhảy vọt là một thất bại lớn và gây ra một trong những nạn đói tồi tệ nhất trên thế giới. Năm 1960, chính phủ Trung Quốc đã từ bỏ chương trình này.

HỢP TÁC XÃ

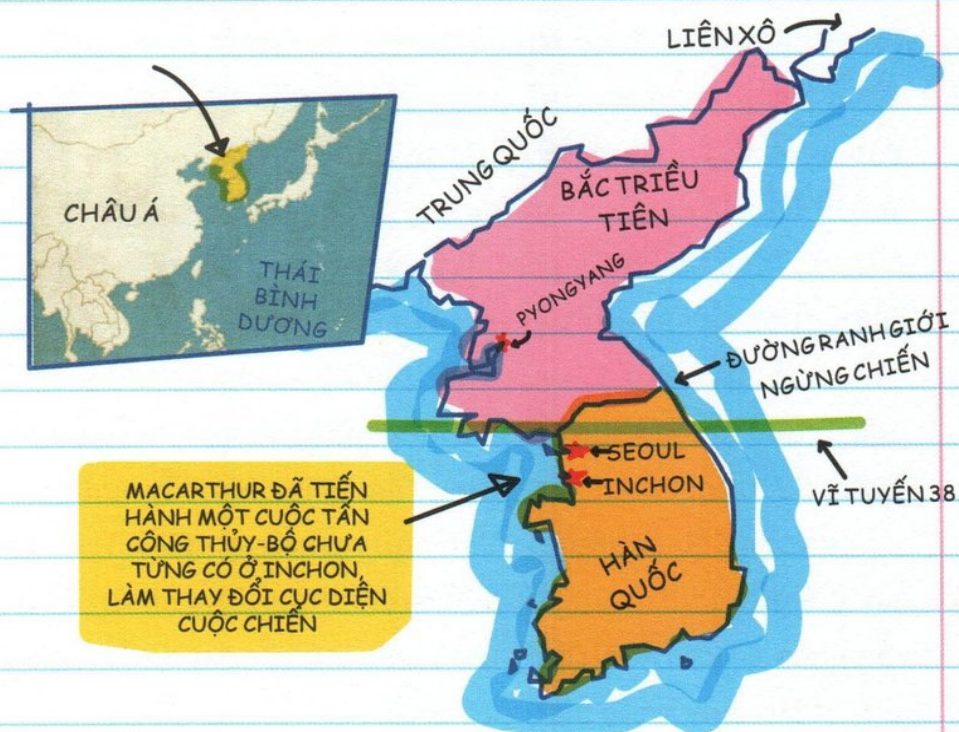
một cộng đồng người sống cùng nhau và chia sẻ công việc cũng như của cải

Vào cuối những năm 1970, lãnh đạo Đảng Cộng sản Trung Quốc là **ĐẶNG TIỂU BÌNH** đã hướng Trung Quốc theo nền kinh tế thị trường (dưới hệ thống chính trị cộng sản) trong một loạt các cải cách được gọi là **BỐN HIỆN ĐẠI HÓA**. Bốn Hiện đại hóa trong nông nghiệp, công nghiệp, quốc phòng và khoa học kỹ thuật, nhằm đưa Trung Quốc thành một cường quốc kinh tế. Nền kinh tế Trung Quốc được cải thiện vào những năm 1980, khi đất nước rút cuộc đã mở cửa cho đầu tư bên ngoài từ những nước như Mỹ. Trong giai đoạn này cũng tồn tại những bất đồng chính trị. Tuy nhiên Trung Quốc vẫn phát triển thành một trong những nền kinh tế mạnh nhất thế giới trong mấy thập niên vừa qua.

TRIỀU TIÊN và VIỆT NAM

Trước Chiến tranh Thế giới thứ hai, Triều Tiên là một thuộc địa của Nhật Bản. Mỹ đề xuất chia cắt Triều Tiên do Nhật chiếm đóng theo **VĨ TUYẾN 38**. Liên Xô đã giúp những người cộng sản nắm quyền ở Bắc Triều Tiên, và Mỹ hỗ trợ chính phủ dân chủ ở **HÀN QUỐC**. Chiến tranh nổ ra vào tháng 6 năm 1950. Liên Hợp Quốc đã thành lập một nhóm quân sự với sự lãnh đạo của **TƯỚNG MỸ DOUGLAS MACARTHUR** (người đã giúp đánh thắng Nhật trong Chiến tranh Thế giới thứ hai và giám sát quá trình chiếm đóng nước này) để giúp

Hàn Quốc. Khi MacArthur cố gắng đánh lui những đợt tấn công khỏi Hàn Quốc, Trung Quốc đã gửi quân đến giúp đồng minh của mình ở Bắc Triều Tiên. Cuối cùng hai bên nhận thấy tiếp tục đối đầu thì sẽ không đi đến đâu, nên đã ký thỏa thuận ngừng chiến vào tháng 7 năm 1953, và duy trì tình trạng đất nước bị chia cắt.

Pháp đã từng thực dân hóa Việt Nam như một phần của ĐÔNG DƯƠNG (Campuchia, Lào và Việt Nam ngày nay). Năm 1945, Việt Nam giành được độc lập. Nước VNDCCH ra đời. Sự can thiệp của Pháp vào Đông Dương tiếp diễn ngay sau đó cho đến năm 1954, khi phong trào độc lập của Việt Nam dưới sự lãnh đạo của lãnh tụ HỒ CHÍ MINH đã đánh bại người Pháp ở CHIẾN DỊCH ĐIỆN BIÊN PHỦ. Giống như Triều Tiên, Việt Nam bị chia cắt thành miền Bắc và miền Nam. Những người yêu nước ở Việt Nam đã cố gắng thống nhất toàn bộ đất nước. Rồi Mỹ can thiệp, gửi hỗ trợ kinh tế cũng như quân sự cho chính quyền thân Mỹ ở miền Nam. Mỹ sợ phải chứng kiến một HIỆU ỨNG DOMINO vì tin rằng, nếu những người yêu nước chiến thắng ở miền Nam Việt Nam, thì một số nước châu Á khác có thể cũng sẽ bị cuốn theo làn sóng đó.

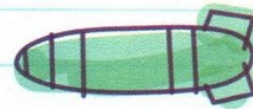

Chiến tranh ở Việt Nam chống Mỹ xâm lược kéo dài nhiều năm, làm chết hàng nghìn người Mỹ và người Việt Nam. Mỹ đã tiến hành nhiều chiến dịch đánh bom tàn bạo chống lại miền Bắc Việt Nam như **CHIẾN DỊCH THẦN SẤM**, đồng thời rải **CHẤT ĐỘC MÀU DA CAM** để phá hủy những cánh rừng (giúp mở đường cho quân lính) và cây trồng ở Việt Nam. Dù có sức mạnh quân sự, vũ khí tối tân, và lực lượng hùng hậu hơn, Mỹ vẫn không thể đánh bại Bắc Việt Nam. Lãnh tụ Hồ Chí Minh, quân đội Bắc Việt Nam và lực lượng giải phóng, yêu nước ở Nam Việt Nam áp dụng chiến thuật chiến tranh du kích: tấn công rồi rút lui lên vùng rừng núi, đồng thời xây dựng các địa đạo, v.v...

Các phong trào phản chiến ở Mỹ đã biểu tình và kêu gọi ngừng chiến, đặc biệt sau khi quân đội Mỹ giết hại những dân thường Việt Nam trong **THẨM SÁT MỸ LAI** năm 1968 và xâm phạm một nước khác là Campuchia vào năm 1970 để hỗ trợ những cuộc tấn công không quân của mình. Năm 1973, Mỹ rút quân khỏi Nam Việt Nam. Đối kháng giữa miền Bắc và miền Nam vẫn tiếp diễn cho đến khi lực lượng giải phóng giành được thủ phủ của Nam Việt Nam là Sài Gòn và đặt tên lại là **THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH**. Năm 1976, Việt Nam được thống nhất.

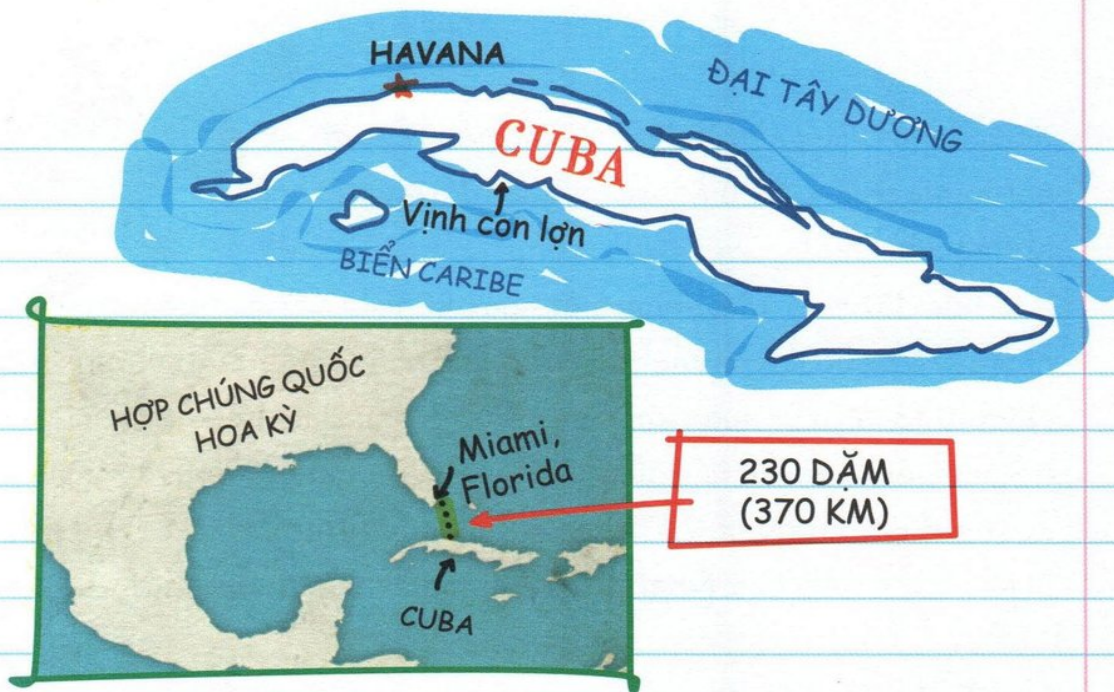

CHẠY ĐUA VŨ TRANG và KHỦNG HOẢNG TÊN LỬA CUBA

Trong suốt thời gian này, Mỹ và Liên Xô xây dựng quân đội và vũ khí để đề phòng phải tham chiến chống lại nhau. Quá trình xây dựng lực lượng này được gọi là **CHẠY ĐUA VŨ TRANG**. Không có cuộc chiến nào diễn ra giữa hai bên trong Chiến tranh Lạnh, nhưng chạy đua vũ trang đã dẫn đến những cải tiến về máy bay, máy bay chiến đấu, xe tăng và các loại vũ khí khác. **VŨ KHÍ HẠT NHÂN** cũng ngày càng nguy hiểm bởi mỗi bên đều cố gắng vượt trội với những loại bom có sức hủy diệt lớn hơn, cho đến khi mỗi quốc gia đều có thừa số bom để hủy diệt đối phương nhiều lần.

Ở Cuba, nhà lãnh đạo Fidel Castro đã lãnh đạo cuộc cách mạng của công nhân và nông dân chống lại chế độ độc tài cánh tả **FULGENCIO BATISTA**. Castro muốn cung cấp giáo dục, y tế và quyền sở hữu đất đai quốc gia cho các tầng lớp thấp hơn ở Cuba vốn bị Batista phớt lờ. Nhiều đồn điền trồng mía do nước ngoài sở hữu. Người Mỹ

không muốn có một nước cộng sản quá gần mình, vì thế vào tháng 4 năm 1961, **TỔNG THỐNG JOHN F. KENNEDY** (còn được gọi là JFK) đã ủng hộ cuộc tấn công vào Cuba của những người Cuba bị lưu đày nhằm lật đổ Castro. Cuộc tấn công **VỊNH CON LỢN** thất bại và kết thúc với sự đầu hàng của những người lưu đày. Castro vẫn nắm quyền, củng cố chính quyền ở đất nước này và ông quay về phía Liên Xô để tìm kiếm sự hỗ trợ.

Một năm sau cuộc tấn công Vịnh con lợn, Mỹ phát hiện ra tên lửa Liên Xô ở Cuba, dẫn đến nguy cơ xảy ra một cuộc đối đầu bằng vũ khí hạt nhân. Thật may mắn, Liên Xô đã đồng ý rút tên lửa sau khi Mỹ bao vây hạm đội của nước này trong **CUỘC KHỦNG HOẢNG TÊN LỬA CUBA** tháng 10 năm 1962. Tuy nhiên, nỗi sợ hãi về việc sử dụng vũ khí hạt nhân bỗng trở nên vô cùng rõ rệt.

CHIẾN TRANH LẠNH KẾT THÚC

Chiến tranh Lạnh kết thúc vào đầu những năm 1990 một phần nhờ các cải cách được đề xuất bởi **MIKHAIL GORBACHEV**, người trở thành lãnh đạo Đảng Cộng sản Liên bang Xô viết năm 1985. Gorbachev kêu gọi tái cơ cấu hệ thống kinh tế và chính trị của liên bang được gọi là **PERESTROIKA** (cải tổ). Ông cũng ủng hộ **GLASNOST** (công khai), một chính sách của perestroika khuyến khích công dân Xô viết nói ra những điểm mạnh và điểm yếu của Liên bang Xô viết... điều này dẫn đến việc các nước Cộng hòa Xô viết đòi độc lập. Năm 1987, Liên Xô và Mỹ đồng ý xóa sổ vũ khí hạt nhân tầm trung. Liên Xô tan rã năm 1991. Chạy đua vũ trang giữa Liên Xô và Mỹ cũng như Chiến tranh Lạnh cuối cùng cũng kết thúc.

GIỜ HÃY KIỂM TRA NHỮNG KIẾN THỨC CẬU NẮM ĐƯỢC NHÉ!

1. Sau Chiến tranh Thế giới thứ hai Đức bị chia cắt thành bốn khu vực. Cậu nhớ ai kiểm soát những khu vực này không?
2. Chiến tranh Lạnh thực chất là gì? Đó có phải là một cuộc chiến theo nghĩa thông thường không cậu?
3. Chạy đua vũ trang là gì? Các bên liên quan là ai?
4. Bức rèm Sắt là gì?
5. Bức tường Berlin được xây dựng bởi _____ vào năm 1961 để chia cắt thành phố này.
6. _____ chịu trách nhiệm cho chương trình Đại nhảy vọt nhưng đã thất bại của Trung Quốc
7. Cậu hãy thảo luận lí do tại sao Mỹ lại tham gia cuộc đối đầu giữa Bắc và Nam Triều Tiên cũng như Bắc và Nam Việt Nam!

8. Kết quả của cuộc tấn công Vịnh con lợn năm 1961 là?
- A. Những người cộng sản giành ưu thế lớn trước quân đội Mỹ
 - B. Tướng Douglas MacArthur tiến vào Hàn Quốc
 - C. Fidel Castro mất quyền lực
 - D. Những người lưu đày đã đầu hàng quân cộng sản

9. Liên Xô tan rã khi nào?

ĐÁP ÁN

1. Bốn khu vực được kiểm soát bởi Anh, Pháp, Mỹ và Liên Xô.

2. Chiến tranh Lạnh là cuộc chiến của những hệ tư tưởng giữa những người dân chủ phương Tây và các nước xã hội chủ nghĩa phương Đông về chủ nghĩa cộng sản và chủ nghĩa tư bản. Vì không diễn ra trên các mặt trận, nên nó không phải là một cuộc chiến theo nghĩa thông thường.

3. Chạy đua vũ trang là giai đoạn Mỹ và Liên Xô xây dựng quân đội và vũ khí để phòng trường hợp chiến tranh nổ ra.

4. Bức Rèm Sắt là thuật ngữ được đưa ra bởi Winston Churchill để miêu tả sự cô lập các nước xã hội chủ nghĩa ở Đông Âu với phương Tây.

5. Nikita Khrushchev

6. Mao Trạch Đông (Chủ tịch Mao)

7. Mỹ đã tham gia ở cả hai cuộc đối đầu, bởi họ sợ rằng, nếu những người cộng sản lôi kéo được các nước không theo chủ nghĩa xã hội chủ nghĩa, các nước châu Á khác có thể cũng thành các nước xã hội chủ nghĩa.

8. D. Những người lưu đày đã đầu hàng quân cộng sản.

9. Liên Xô tan rã năm 1991.

★ Chương 42 ★

PHONG TRÀO DÂN TỘC VÀ ĐỘC LẬP SAU CHIẾN TRANH THẾ GIỚI THỨ HAI

Nhiều nước đã giành được
độc lập sau Chiến tranh Thế
giới thứ hai

CHỦ NGHĨA DÂN TỘC Ở ẤN ĐỘ

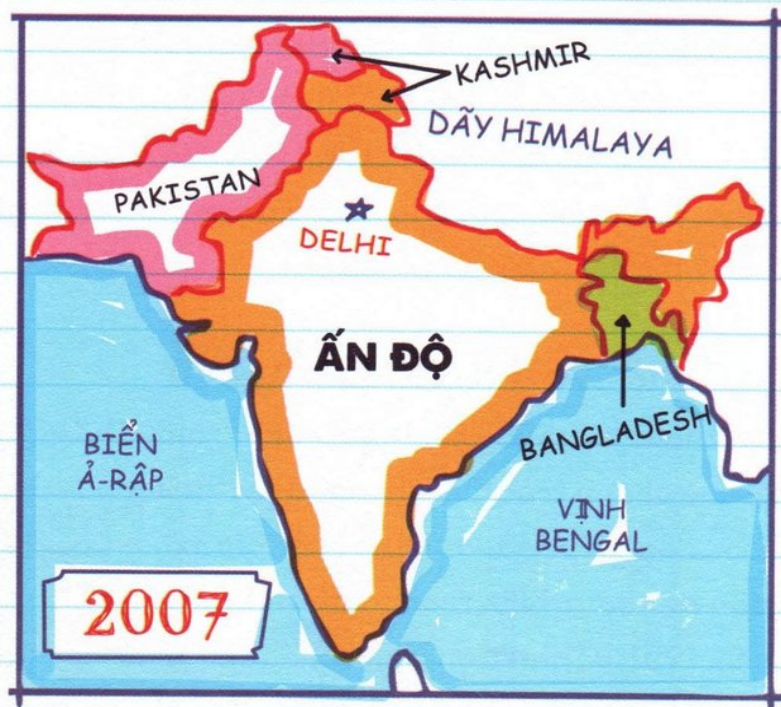
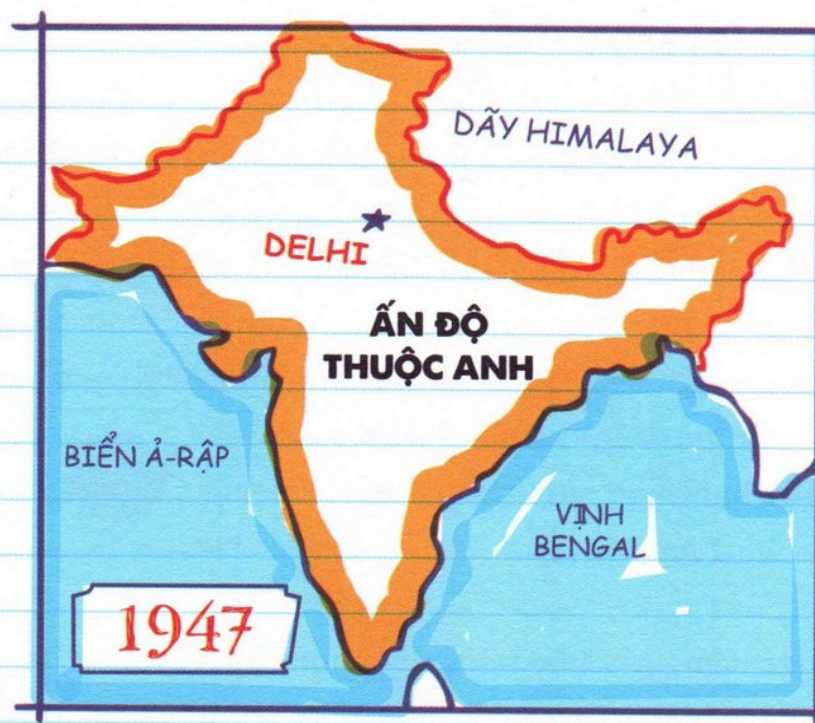
Ở Ấn Độ, một người Hindu trẻ tuổi tên là **MOHANDAS GANDHI** đã khởi xướng phong trào đấu tranh bất bạo động và **BẤT TUÂN PHỤC** để cải thiện đời sống của dân nghèo Ấn Độ và giành độc lập từ tay người Anh. Ông đã lãnh đạo **CUỘC HÀNH TRÌNH MUỐI** với hàng nghìn người ủng hộ vào năm 1930 để phản đối sự độc quyền của người Anh và thuế đánh vào mặt hàng thiết yếu là muối. Những người ủng hộ gọi Gandhi là Mahatma, nghĩa là "linh hồn vĩ đại". Ông không tin vào bạo lực và chiến tranh; những phương pháp hòa bình của ông cuối cùng cũng giúp Ấn Độ giành độc lập từ tay người Anh vào tháng 8 năm 1947. Ấn Độ bị chia cắt thành hai nước: Ấn Độ với đa số người theo Hindu giáo, và Pakistan với đa số người theo Hồi giáo. Cũng giống như châu Phi thuộc địa, sự chia cắt này khiến các gia đình ly tán, và một số người Hindu giáo vẫn ở Pakistan và ngược lại.

BẤT TUÂN PHỤC

hành động từ chối một cách quyết liệt không chịu tuân theo luật pháp, thường là dưới hình thức biểu tình bất bạo động

Những cuộc biểu tình ngồi, diễu hành, tuyệt thực của Gandhi đã có ảnh hưởng và truyền cảm hứng cho những nhà hoạt động sau này, như MARTIN LUTHER KING JR. ở Mỹ.

NHẬT BẢN sau CHIẾN TRANH THẾ GIỚI THỨ HAI

Chiến tranh Thế giới thứ hai đã khiến Nhật Bản kiệt quệ, nhiều nơi của Tokyo bị phá hủy, và sản xuất nông nghiệp giảm sút. Sau khi Nhật đầu hàng vô điều kiện vào tháng 8 năm 1945, quân Đồng minh, dẫn đầu là Mỹ, đã chiếm đóng Nhật để phân phối thực phẩm, ngăn chặn Nhật phát triển quân đội, và cũng biến Nhật trở nên giống phương Tây hơn. Mùa xuân năm 1952, quân Đồng minh kết thúc chiếm đóng, Nhật Bản một lần nữa được độc lập.

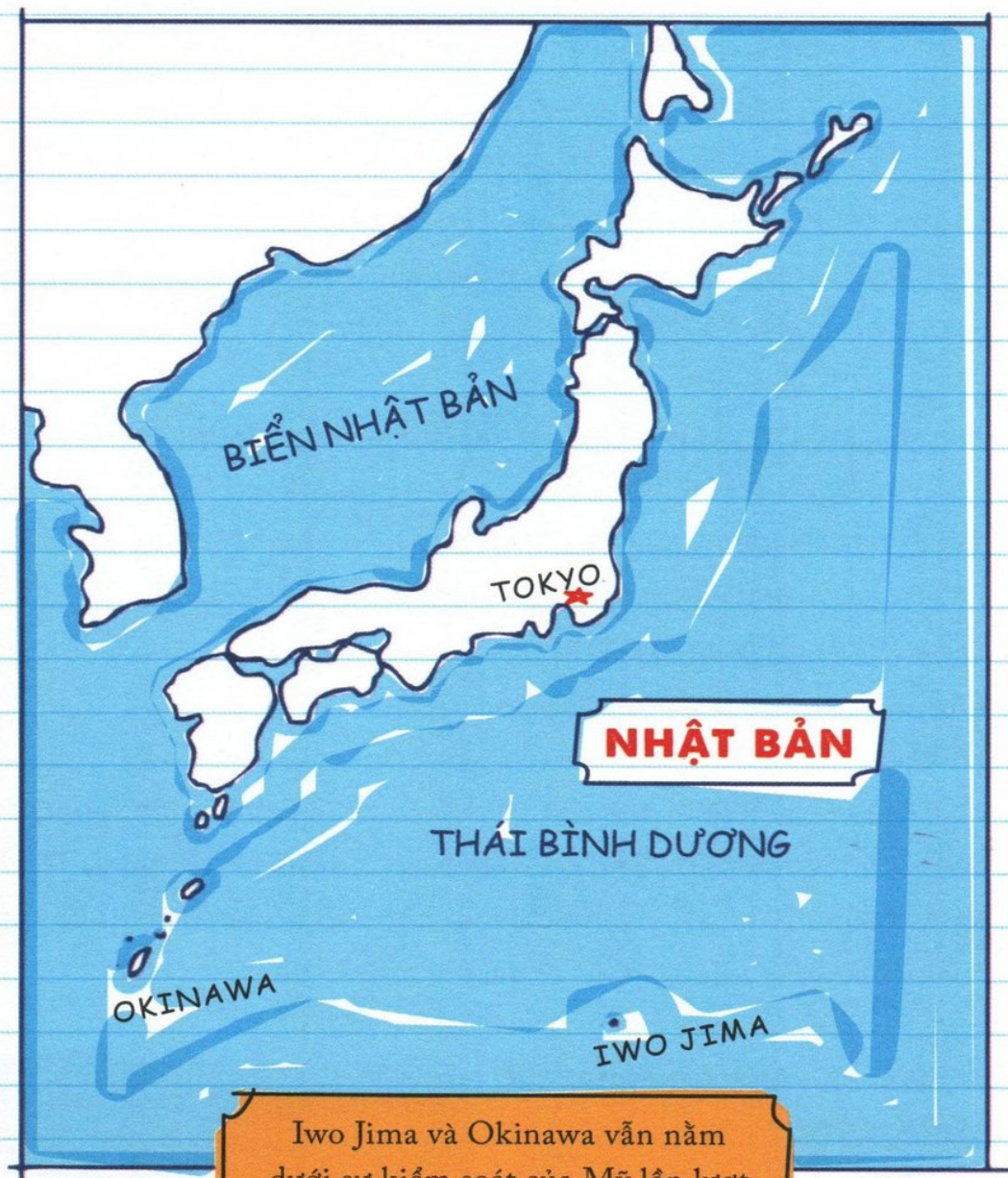

Bắt đầu từ năm 1949, bằng việc vay mượn có chọn lọc những ý tưởng và kỹ thuật phương Tây, Nhật Bản đã có thể phục hồi, tái thiết và trở lên hùng mạnh hơn cả trước. Nhật Bản mau chóng trở thành một trong những nền kinh tế phát triển nhanh nhất sau chiến tranh. Sản xuất công nghiệp, buôn bán, công nghiệp ô tô và phát triển hàng điện tử của nước này lớn đến mức vượt cả Mỹ trong những năm 1970. Tokyo trở thành một thành phố đông dân, nhộn nhịp, năng động và rất hiện đại.

ĐỘC LẬP cho CÁC NƯỚC CHÂU PHI

Tại lục địa châu Phi, những năm sau Chiến tranh Thế giới thứ hai là thời kỳ của phong trào giải phóng thoát khỏi chế độ thực dân. **LIBYA** trở thành quốc gia mới độc lập đầu tiên sau Chiến tranh Thế giới thứ hai vào năm 1951, và nhiều quốc gia khác cũng tiếp bước.

49 NƯỚC KHÁC
TRONG ĐÓ CÓ
GHANA, KENYA,
ZIMBABWE ...

Iwo Jima và Okinawa vẫn nằm dưới sự kiểm soát của Mỹ lần lượt cho đến năm 1968 và năm 1972.

Một số nhà lãnh đạo châu Phi tin theo chủ nghĩa tư bản phương Tây, còn một số người khác theo chủ nghĩa cộng sản Xô viết. Còn một số nữa lại mong muốn một chế độ xã hội chủ nghĩa "châu Phi" dựa trên những truyền thống của cộng đồng, ở đó của cải được đặt trong tay người dân. Chủ nghĩa đế quốc châu Âu đã chia cắt lục địa theo cách ngẫu nhiên và khi các nước giành được độc lập, những đường biên giới này thường gây ra nhiều vấn đề lớn.

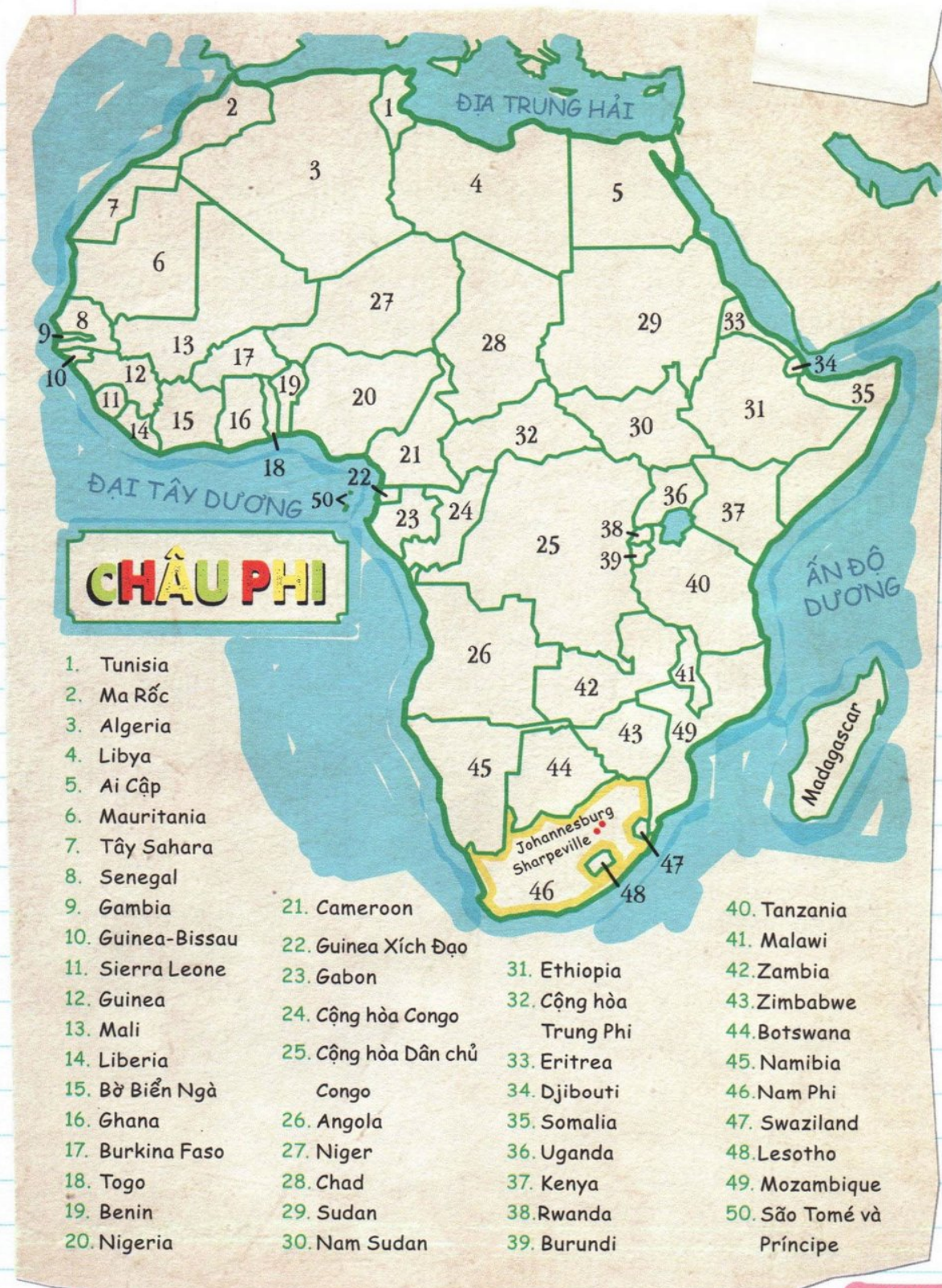
CHỦ NGHĨA TOÀN PHI là một khái niệm chỉ sự đoàn kết mọi người châu Phi bất kể biên giới quốc gia. Nó dẫn đến sự hình thành của **TỔ CHỨC THỐNG NHẤT CHÂU PHI** vào năm 1963, tổ chức này hỗ trợ các nhóm người Phi chống lại chủ nghĩa thực dân. OAU trở thành **LIÊN MINH CHÂU PHI** vào năm 2002 với nhiệm vụ củng cố dân chủ và phát triển kinh tế ở châu Phi.

Hầu hết các nhà lãnh đạo châu Phi xuất thân từ tầng lớp trung lưu thành thị và học tập ở châu Âu. Họ tin rằng dân chủ phương Tây là mô hình quản lý hữu hiệu. Nhưng một số quốc gia mới đã rơi vào tình trạng độc tài quân sự, hoặc thậm chí tồi tệ hơn.

Ở Nam Phi, **CHẾ ĐỘ PHÂN BIỆT CHỦNG TỘC** (APARTHEID) đã chia tách người da trắng và người da đen, và chỉ người da trắng (thiểu số trong toàn bộ dân số) có quyền bầu cử. Người da đen bắt đầu biểu tình chống lại luật

CHẾ ĐỘ PHÂN BIỆT CHỦNG TỘC

một hệ thống phân chia chủng tộc, theo đó những người Nam Phi được chia thành 4 nhóm (đen, trắng, hỗn chủng, hoặc châu Á), nhóm chiếm đa số (người da đen) có ít quyền lợi hơn nhóm thiểu số (người da trắng)

này vào những năm 1950 và 1960. Năm 1960, 1969 người diễu hành hòa bình đã bị cảnh sát giết hại trong **THẨM SÁT SHARPEVILLE**. Các bằng chứng cho thấy, hầu hết bọn họ đã bị bắn vào lưng, nghĩa là không đối mặt với cảnh sát và có hành động quá khích. Sau đó chính phủ đã bắt **NELSON MANDELA**, lãnh đạo của **ĐẢNG ĐẠI HỘI DÂN TỘC PHI** vào năm 1962. Mandela bị giam ở nhà tù có an ninh nghiêm ngặt cho đến khi được thả vào năm 1990. **SAU 27 NĂM ĐẤY CẬU A!**

Năm 1994, khi chính phủ đồng ý tổ chức bầu cử dân chủ lần đầu tiên, Nelson Mandela trở thành Tổng thống đầu tiên của Nam Phi, được bầu bởi đa số người dân, da đen và da trắng. Việc Mandela làm Tổng thống và nỗ lực của nhà hoạt động vì nhân quyền - **GIÁM MỤC DESMOND TUTU**, đã giúp chấm dứt chế độ phân biệt chủng tộc.

"MỌI VIỆC LUÔN CÓ VẼ
NHƯ LÀ KHÔNG THỂ
CHO ĐẾN KHI CHÚNG TA
HOÀN THÀNH CHÚNG."

- **NELSON MANDELA**

- ## ĐÁP ÁN

ĐÁP ÁN

1. Mohandas Gandhi đã khởi xướng phong trào đấu tranh bất bạo động và bất tuân phục ở Ấn Độ.

2. B. 1947

3. Sau khi giành độc lập từ tay Anh, Ấn Độ đã bị chia cắt thành hai nước: Ấn Độ (Hindu giáo) và Pakistan (Hồi giáo)

4. C. 1951

5. Chủ nghĩa toàn Phi là khái niệm chỉ sự đoàn kết tất cả người châu Phi da đen, bất kể biên giới quốc gia.

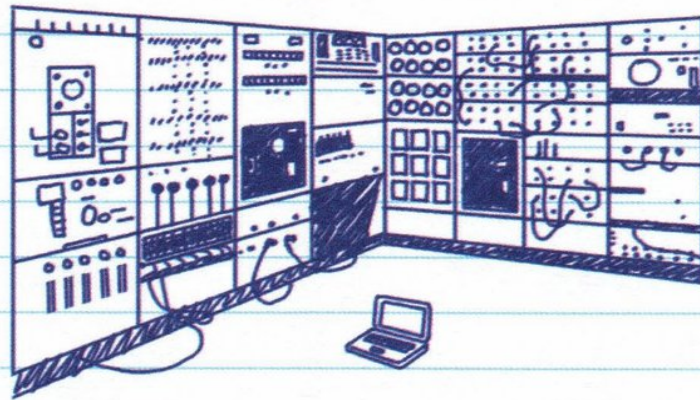
6. Chế độ phân biệt chủng tộc là chính sách ở Nam Phi chia rẽ người da trắng và da đen, và chỉ cho phép thiểu số người da trắng bầu cử.

7. Sai. Nelson Mandela là nhà lãnh đạo quốc gia bị giam giữ ở nhà tù có an ninh nghiêm ngặt gần 27 năm.

8. Nelson Mandela

★ Chương 43 ★

★ NHỮNG CHUYỂN ★ BIẾN TOÀN CẦU ★ THỜI HIỆN ĐẠI ★

KỸ THUẬT

Những chiếc máy tính hiện đại đầu tiên nặng khoảng 30 tấn đầy cậu ạ! Chúng to đùng, và chỉ một vài tập đoàn sở hữu chúng. Nhưng trong những năm 1940, những chiếc máy tính này đã thay đổi cách vận hành của trao đổi buôn bán, chỉ mất vài giây để thực hiện việc mà vốn mất vài ngày nếu làm thủ công. Các nước trên thế giới đã thích nghi với kỹ thuật mới để có thể bắt kịp tốc độ trong nền kinh tế toàn cầu.

Thậm chí trong các gia đình bình dân, máy tính cũng trở nên vô cùng quan trọng. Người dân bình thường bắt đầu lên mạng vào những năm 1980 và máy tính gia đình trở nên phổ biến với **CUỘC CÁCH MẠNG MÁY TÍNH** vào những năm 1990. Nó đã thay đổi cách mọi người giao tiếp và giờ đây họ có thể liên kết với bất kỳ ai, ở bất kỳ đâu, bất cứ lúc nào chỉ trong giây lát.

TRƯỚC:

Thư

Hét to lên!

Điện thoại
cố định

Máy gửi điện thư (Fax)

SAU:

Tin nhắn

IN HOA!

CẬU CÓ THẤY TIN
NHẮN CỦA MÌNH
KHÔNG?

Thư điện tử

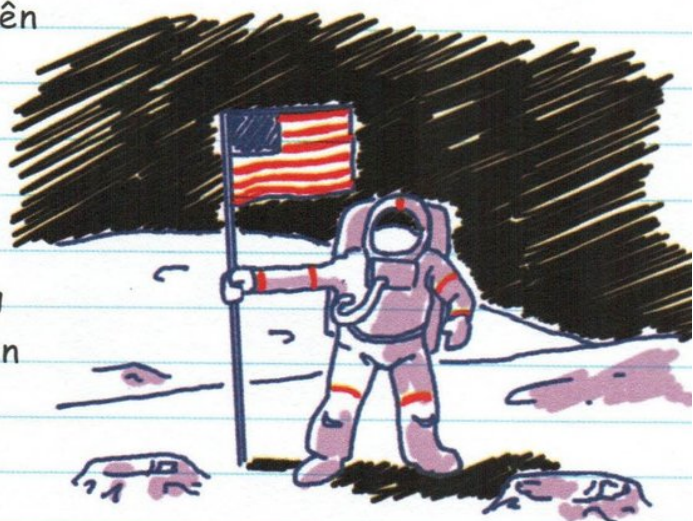
Mạng xã hội

Một phát minh quan trọng khác của thế kỷ 20 là **MÁY THU HÌNH**, phổ biến ở Mỹ từ sau Chiến tranh Thế giới thứ hai. Các kênh truyền hình bắt đầu phát các mẫu tin hằng tối, và tivi nhanh chóng thay thế đài trở thành kênh tin tức chính. Internet giờ đây trở thành nguồn tin tức chính, bao gồm cả những trang được phát bởi các đài truyền hình.

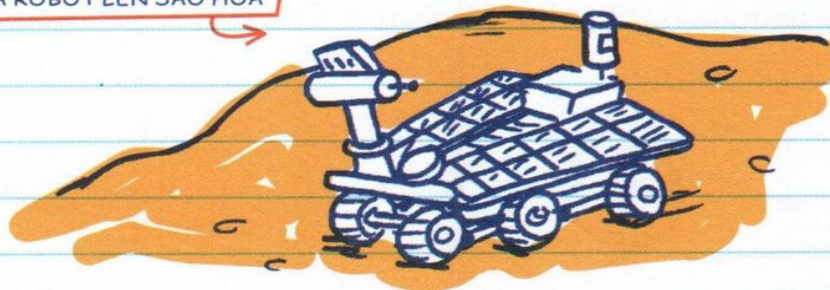

Mỹ và Liên Xô còn bị khóa chặt trong **CUỘC CHẠY ĐUA KHÔNG GIAN**, bắt đầu khi Liên bang Xô viết phóng vệ tinh nhân tạo đầu tiên, **SPUTNIK** vào năm 1957. Năm sau, Mỹ đã phóng một vệ tinh và thành lập **HỘI ĐỒNG KHÔNG GIAN VÀ PHI HÀNH GIA QUỐC GIA (NASA)**. Cuộc chạy đua không gian đã làm cho toán học và khoa học được chú trọng ở các trường học của Mỹ. Tháng 4 năm 1961, **YURI GAGARIN** của Liên Xô trở thành người đầu tiên bay vòng quanh trái đất. **NEIL AMSTRONG VÀ EDWIN "BUZZ" ALDRIN** của Mỹ là những người đầu tiên đặt chân lên mặt trăng vào ngày 20 tháng 7 năm 1969 trong dự án Apollo.

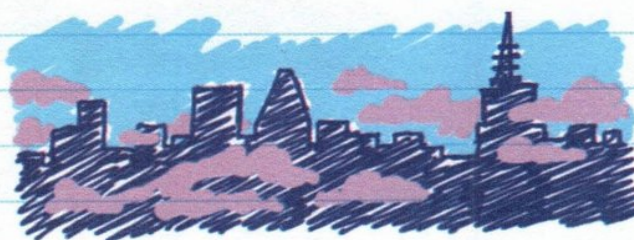
Kể từ đó, con người đã gửi máy móc vào không gian để khám phá sao Hỏa và các hành tinh khác. Những người máy đã du hành tới Mặt trời, sao chổi, các tiểu hành tinh, và vượt qua rìa của Hệ Mặt trời.

ĐƯA ROBOT LÊN SAO HỎA

MÔI TRƯỜNG

Con người đã tạo ra nhiều bước tiến kỹ thuật trong thế kỷ 20, nhưng cũng gây ra không ít sai lầm. Đô thị phát triển quá nhanh và quá lớn. Các nhà máy và lòng ham muốn sản phẩm đắt tiền như ô tô và điện thoại đã khiến bọn mình phớt lờ một thứ rất quan trọng : Bà Mẹ Tự Nhiên. Bọn mình sử dụng quá mức đất đai, dẫn đến hiện tượng **SA MẠCH HÓA**. Bọn mình **PHÁ RỪNG** để xây nhà và nhà máy. Những nhà máy thải ra các hóa chất độc hại vào không khí, tạo ra bầu trời đầy khói xám, **MƯA A-XÍT** và **BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU**.

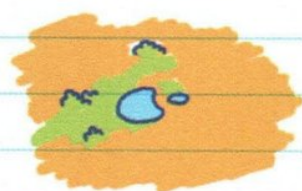
SA MẠC HÓA

hiện tượng xóa sổ cây cối và lớp đất mặt ở những vùng đất bán khô hạn, khiến các sa mạc hình thành; thường là hậu quả của gia tăng dân số

MƯA A-XÍT

là lượng mưa với hàm lượng chất hóa học chứa a-xít cao. Những hóa chất này thường được thải vào không khí do ô nhiễm môi trường

Sa mạc hóa tấn công **CÁC RỪNG MƯA**

NHIỆT ĐỚI, nơi sinh trưởng của

50% các loài thực vật và động

vật. Rừng mưa thường được gọi

là "những lá phổi" của Trái đất -

chúng đóng vai trò tối quan trọng

vào sự sống còn của bọn mình bởi lấy đi khí CO_2 trong không khí và cung cấp khí ô-xy để thở.

HIỆU ỨNG NHÀ KÍNH là hiện

tượng thế giới ấm lên do khí CO_2 gia

tăng trong khí quyển. Hiệu ứng nhà

kính góp phần vào **SỰ NÓNG LÊN CỦA**

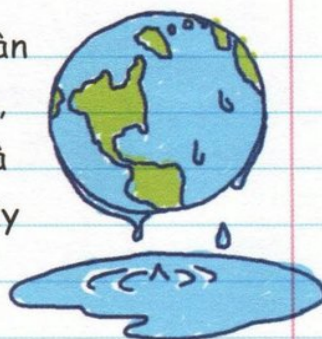
TRÁI ĐẤT - điều này không có nghĩa

là mọi nơi đều nóng lên cùng một lúc.

SỰ NÓNG LÊN CỦA TRÁI ĐẤT

hiện tượng gia tăng nhiệt độ trung bình của khí quyển Trái đất do hiệu ứng nhà kính

Đó là một phần của tình trạng biến đổi khí hậu toàn cầu và có thể góp phần dâng cao mực nước biển, tan băng ở các cực, cũng như gây nên hạn hán và bão gió nghiêm trọng. Biến đổi khí hậu có thể gây ra nạn đói khi mùa màng không thể sinh sôi và sẽ dẫn đến việc, nhiều nơi trên Trái đất không còn phù hợp cho sự sống, thậm chí nó có thể cuốn trôi các hòn đảo có người sinh sống.

Một số người coi biến đổi khí hậu là vấn đề quan trọng nhất mà loài người đang phải đối mặt- thậm chí lớn hơn những cuộc chiến tranh và bất đồng chính trị của lịch sử - bởi nó ảnh hưởng đến sự sống trong tương lai của toàn bộ hành tinh này.

PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG

là phát triển, nhưng vừa đảm bảo các nhu cầu của bạn mình vừa cho phép bạn mình bảo tồn các nguồn tài nguyên thiên nhiên bằng tái chế, giữ gìn nguồn nước và các chương trình khác

Năm 2010, gần 200 quốc gia đã cam kết giảm xả thải khí carbon bằng việc ký vào một thỏa thuận quốc tế được gọi là **NGHỊ ĐỊNH THƯ KYOTO**. Mỹ (quốc gia xả nhiều khí carbon) đã không phê chuẩn nghị quyết quan trọng này.

Tuy nhiên, năm 2015, **HỘI NGHỊ LIÊN HỢP QUỐC VỀ BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU** (còn được biết đến với tên gọi **COP21** hay **CMP11**) được tổ

chức ở Paris, Pháp. 195 nước tham dự (bao gồm Mỹ) đã đồng ý giảm phát thải khí nhà kính. Mục tiêu là giữ cho mức độ ấm lên của Trái đất dưới 2 độ C.

SỰ PHỤ THUỘC LẤN NHAU TRÊN TOÀN CẦU TRONG BỐI CẢNH HIỆN NAY

Với những bước tiến kỹ thuật trong viễn thông như hiện nay, các quốc gia và cộng đồng được kết nối chặt chẽ hơn bao giờ hết. Điều này dẫn đến việc người dân và các quốc gia càng phụ thuộc lẫn nhau. Trong nền kinh tế toàn cầu, các tập đoàn đa quốc gia đã có mặt trên toàn thế giới. **TOÀN CẦU HÓA** là quá trình khiến một cái gì đó mở rộng ra toàn thế giới, hoặc mang tính toàn cầu. Sự liên kết chặt chẽ có những ưu điểm như: các tổ chức từ các nước khác nhau có thể hợp tác cùng nhau để giải quyết các vấn đề lớn như đói nghèo, biến đổi khí hậu, chủ nghĩa khủng bố và **PHỔ BIẾN** vũ khí hạt nhân.

Một chuỗi các nhà hàng ở Mỹ, Pháp và Nga hay bất kỳ nơi nào khác là dấu hiệu của toàn cầu hóa.

PHỔ BIẾN

sự mở rộng hay phát triển nhanh chóng

Ngoài Liên Hợp Quốc, các tổ chức khác cũng đã phát triển trong kỷ nguyên phụ thuộc lẫn nhau này như **TỔ CHỨC THƯƠNG MẠI THẾ GIỚI (WTO)**. Tổ chức này được thành lập năm 1995 nhằm đặt ra bộ nguyên tắc cho thương mại quốc tế và giải quyết các vấn đề ảnh hưởng đến kinh tế toàn cầu.

Sự ra đời của **LIÊN MINH CHÂU ÂU** vào năm 1993 đã tạo ra đồng tiền chung, đồng **EURO**, trong toàn bộ các nước thành viên châu Âu. Bắt nguồn từ Cộng đồng châu Âu (EC), liên minh kinh tế này được tạo ra để củng cố nền kinh tế của các nước thành viên cũng như khuyến khích buôn bán và du lịch. Đi lại giữa các nước thành viên giờ không cần hộ chiếu, một người từ Tây Ban Nha muốn chuyển tới Pháp có thể làm việc hoặc học tập ở đây mà chẳng cần thị thực.

GIỜ HÃY KIỂM TRA NHỮNG KIẾN THỨC CẬU NẮM ĐƯỢC NHÉ!

1. Những chiếc máy tính hiện đại đầu tiên trông thế nào nhỉ?
2. Mạng máy tính (Internet) đã cách mạng hóa thế giới hiện đại ra sao?
3. Cậu hãy kể tên một số mặt trái của sự phát triển nhanh chóng của kỹ thuật xem nào.
4. Hiệu ứng nhà kính là gì?
5. Hậu quả của biến đổi khí hậu là gì?
6. Văn kiện nào đã được ký vào năm 2010 bởi gần hai trăm quốc gia với cam kết giảm xả thải khí carbon?
7. Toàn cầu hóa là gì?
8. Liên minh châu Âu bắt nguồn từ:
 - A. Cộng đồng châu Âu (EC)
 - B. Tổ chức thương mại thế giới (WTO)
 - C. NAFTA
 - D. Liên Hợp Quốc (UN)

ĐÁP ÁN

1. Những chiếc máy tính hiện đại đầu tiên đồ sộ và nặng khoảng 30 tấn.
2. Internet đã cách mạng hóa cách con người giao tiếp. Con người có thể giao tiếp ngay lập tức và tiếp cận thông tin trên toàn thế giới (Internet cũng giúp gia tăng mua sắm, giáo dục, phạm tội, chơi trò chơi trực tuyến, v.v.).
3. Một số mặt trái trong sự phát triển nhanh chóng của kỹ thuật đó là các thành phố tăng trưởng quá nhanh và các sản phẩm được tạo ra mà không tính đến tác động của chúng đối với Trái đất. Giờ đây quá trình sa mạc hóa và phá rừng, cũng như khói mù, mưa a-xít, cùng biến đổi khí hậu đang diễn ra.
4. Hiệu ứng nhà kính tức là Trái đất ấm lên do khí CO₂ gia tăng trong khí quyển. Hiệu ứng nhà kính góp phần làm nóng lên toàn cầu và biến đổi khí hậu.
5. Biến đổi khí hậu gây ra nhiều hệ quả: nước biển dâng, tan băng ở các cực, hạn hán và bão nghiêm trọng, nạn đói, ngập lụt, v.v..
6. Nghị định thư Kyoto được ký năm 2010 bởi gần 200 quốc gia (nhưng không có Mỹ) với cam kết giảm xả khí Carbon.
7. Toàn cầu hóa là quá trình biến một thứ gì đó lan rộng khắp thế giới, hoặc mang tính toàn cầu.
8. A. Cộng đồng châu Âu (EC).

Chương

44

AN NINH TOÀN CẦU VÀ NHỮNG SỰ KIỆN THẾ GIỚI LỚN NGÀY NAY

Vào đầu thế kỷ 21, mối đe dọa của **CHỦ NGHĨA KHỦNG BỐ** tăng hạng trong danh mục các mối quan tâm toàn cầu. Người dân New York nhận thấy tác động của chủ nghĩa khủng bố vào **NGÀY 11 THÁNG 9 NĂM 2001**, khi hai chiếc máy bay bị

CHỦ NGHĨA KHỦNG BỐ

việc sử dụng vũ lực tràn lan để gieo rắc nỗi sợ hãi và đạt được mục đích chính trị và các mục đích khác

đánh cắp đâm vào Trung tâm Thương mại Thế giới, giết chết hàng nghìn người và gieo rắc nỗi sợ hãi trên toàn thế giới. Chiếc máy bay bị đánh cắp thứ ba đã đâm vào Lầu Năm Góc, và chiếc thứ tư đâm vào Pennsylvania

khi các hành khách buộc

nó phải hạ cánh để ngăn

chặn kế hoạch của những tên khủng bố.

Những cuộc tấn công hung bạo tương tự cũng xảy ra ở Anh,

Tây Ban Nha, Ai Cập, Indonesia và những nơi khác. Chúng được thực hiện bởi mạng lưới **AL-QAEDA**, một nhóm khủng bố Hồi giáo quá khích.

Al-Qaeda là **NHỮNG KẺ CỤC**

ĐOAN. Hầu hết người Hồi giáo đều

LÊN ÁN những cuộc tấn công này.

NGƯỜI CỤC ĐOAN

một người có quan điểm tôn giáo và chính trị cực đoan, đặc biệt là người đấu tranh cho hành động bất hợp pháp, bạo lực và quá khích

LÊN ÁN

thể hiện sự phản đối

TUYÊN CHIẾN với **KHỦNG BỐ**

Al-Qaeda và lãnh đạo của tổ chức này, **OSAMA BIN LADEN**, được bảo vệ bởi **TALIBAN**, đảng cầm

quyền theo **CHỦ NGHĨA CHÍNH**

THỐNG ở Afghanistan. Ngày 7

tháng 10 năm 2001, Mỹ và các

nước đồng minh đã tấn công,

bắt đầu **CHIẾN TRANH Ở**

AFGANISTAN. Taliban đã bị

gạt khỏi vị trí cầm quyền.

NGƯỜI THEO CHỦ NGHĨA CHÍNH THỐNG

một người hay một phong trào tin tưởng vào việc theo đuổi những điều luật hay quy định theo cách thật nghiêm khắc và chân thật

Quân Mỹ hạ sát Osama Bin Laden vào ngày 2 tháng 5 năm 2011 ở Pakistan.

Những mối đe dọa khác đối với an ninh toàn cầu cũng diễn ra trong giai đoạn này- bao gồm những nhà độc tài quân sự hiếu chiến và sự lan rộng của vũ khí hạt nhân. Sau sự kiện 11 tháng 9, **TỔNG THỐNG GEORGE W. BUSH** của Mỹ đã khẳng định rằng Tổng thống Iraq **SADDAM HUSSEIN** có **VŨ KHÍ HỦY DIỆT HÀNG LOẠT** ở Iraq. Ông cũng cho rằng Iraq có liên hệ với Al-Qaeda, nhưng hầu hết

những điều đó đều không đúng sự thật. Mặc dù nhiều đồng minh đã yêu cầu Mỹ cho phép các thanh sát viên vũ khí của Liên Hợp Quốc có thêm thời gian để tìm bằng chứng về vũ khí hủy diệt hàng loạt, Mỹ (với sự hỗ trợ của Anh) đã bắt đầu **CUỘC CHIẾN Ở IRAQ** vào tháng 3 năm 2003. Baghdad bị chiếm đóng và Saddam bị phế truất. Chiến tranh Iraq chính thức kéo dài hơn 7 năm nhưng quân đội Mỹ vẫn còn đóng tại khu vực bất ổn này lâu hơn thế.

SAU ĐÓNG
BỊ KẾT ÁN VÀ BỊ
XỬ TỬ

Năm 2008, khi **BARACK OBAMA** được bầu là Tổng thống thứ 44 của Mỹ (và là Tổng thống Mỹ gốc Phi đầu tiên), ông đã hứa sẽ rút quân về nước. Năm 2010, Tổng thống Obama cũng đã đồng ý với Nga giảm

số vũ khí hạt nhân tầm xa ở các kho khí tài của Mỹ và Nga. Nỗi sợ hãi về vũ khí hạt nhân vẫn hiện hữu. Ví dụ, năm 2005, Bắc Triều Tiên tuyên bố sở hữu vũ khí hạt nhân và tiến hành các vụ thử nghiệm. Năm 2015, Trung Quốc, Pháp, Nga, Anh và Mỹ đã ký được thỏa thuận mang tính lịch sử với Iran nhằm ngừng chương trình hạt nhân của nước này để đổi lấy việc nới lỏng **CÁC LỆNH CẤM VẬN**. Những lo ngại về phổ biến vũ khí hạt nhân vẫn còn ở Ấn Độ, Pakistan, Trung Đông và những nơi khác.

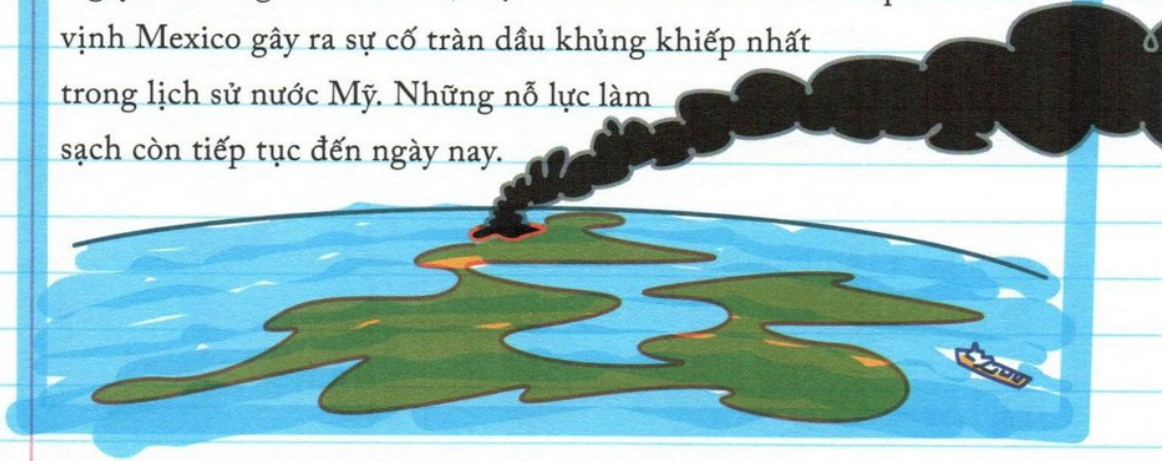
CÒN GÌ NỮA?

Thế giới càng tiến sâu vào thế kỷ 21 và càng phải đối mặt với những vấn đề như gây chia rẽ, làm giàu thêm và tái định nghĩa. Trong khi nhiều quốc gia và các tổ chức quốc tế đã tạo ra những tiến bộ vượt bậc trong lịch sử, như giải mã bộ gen người, thì nhiều thách thức vẫn còn trước mắt. Có một số sự kiện thế giới chính trong thời gian gần đây đang định hình lịch sử:

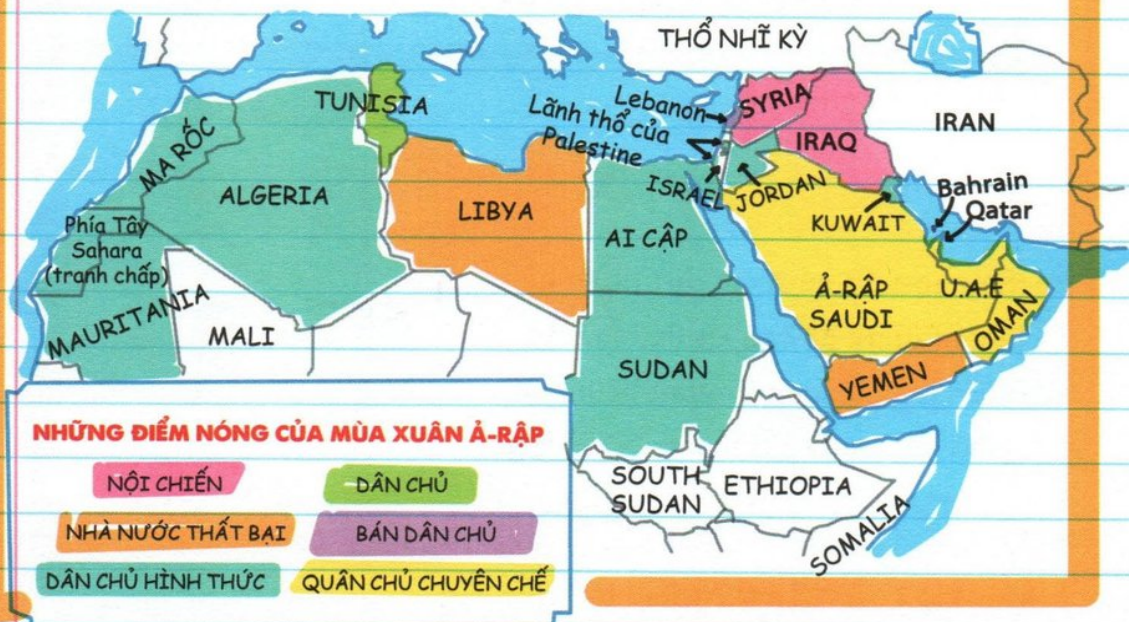
CẤM VẬN

những biện pháp (đặc biệt là hạn chế thương mại) được thực thi bởi các quốc gia đối với một quốc gia khác, để khiến nó tuân theo những quy định và chuẩn mực quốc tế

Ngày 20 tháng 4 năm 2010, một tàu chở dầu của Anh đã phát nổ ở vịnh Mexico gây ra sự cố tràn dầu khủng khiếp nhất trong lịch sử nước Mỹ. Những nỗ lực làm sạch còn tiếp tục đến ngày nay.

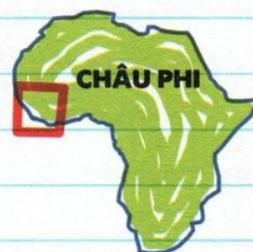
Khởi đầu với những cuộc biểu tình chống đối ở Tunisia vào ngày 18 tháng 12 năm 2010, thế giới Ả-rập đã trải qua một loạt những biến động và cách mạng lớn được gọi với cái tên MÙA XUÂN Ả-RẬP. Những cuộc biểu tình chống chính phủ, những cuộc nổi dậy và bạo loạn đã lan rộng khắp Trung Đông đến Ai Cập, Yemen, Syria và Libya.

Trận động đất mạnh nhất từng được ghi nhận tấn công Nhật Bản vào ngày 11 tháng 3 năm 2011, tiếp sau đó là một trận sóng thần quy mô lớn phá hủy nhà máy điện hạt nhân Fukushima và đe dọa nhiều người.

Sự bùng phát của dịch bệnh chết người Ebola bắt đầu năm 2014 ở Tây Phi và nhanh chóng lan rộng, gây ra một dịch bệnh toàn cầu.

Sau hơn 50 năm cắt đứt quan hệ ngoại giao, Mỹ và Cuba bắt đầu khôi phục các mối quan hệ ngoại giao vào năm 2015.

GIỜ HÃY KIỂM TRA NHỮNG KIẾN THỨC CẬU NẮM ĐƯỢC NHÉ!

1. Các nhà lãnh đạo hoạch định chính sách toàn cầu phải đối mặt với mối đe dọa lớn nào vào đầu thế kỷ 21?
2. Sự kiện gì xảy ra vào ngày 11 tháng 9 năm 2001?
3. Nhóm nào chịu trách nhiệm cho những sự kiện xảy ra vào ngày 11 tháng 9 năm 2001?
4. Hãy định nghĩa một người cực đoan. Hãy lấy ví dụ một nhóm cực đoan.
5. Tổng thống Bush khẳng định Saddam Hussein có loại vũ khí nào ở Iraq?
6. Bắc Triều Tiên đã tuyên bố nắm giữ gì vào năm 2005?
7. Sự kiện nào đánh dấu khởi đầu của Mùa xuân Ả-rập?

ĐÁP ÁN

ĐÁP ÁN

1. Chủ nghĩa khủng bố là vấn đề chính mà các nhà lãnh đạo thế giới phải đối mặt vào đầu thế kỷ 21
2. Ngày 11 tháng 9 năm 2001, một cuộc tấn công khủng bố nhằm vào Mỹ đã diễn ra: hai máy bay đã đâm có chủ đích vào Trung tâm Thương mại Thế giới của New York và chiếc thứ ba đâm vào Lầu Năm Góc. Những tên khủng bố trên chiếc máy bay thứ tư đã thất bại khi hành khách hạ cánh chiếc máy bay ở một cánh đồng của Pennsylvania.
3. Những cuộc tấn công này do Al-Qaeda một nhóm khủng bố Hồi giáo cực đoan thực hiện.
4. Người cực đoan là người có những quan điểm chính trị hay tôn giáo cực đoan và ủng hộ những hành động bất hợp pháp, vũ lực và quá khích. Al-Qaeda là một nhóm cực đoan.
5. Tổng thống Bush khẳng định Saddam Hussein che giấu các vũ khí hủy diệt hàng loạt (WMDs) ở Iraq.
6. Năm 2005, Bắc Triều Tiên tuyên bố sở hữu vũ khí hạt nhân.
7. Những cuộc biểu tình ở Tunisia bắt đầu vào ngày 18 tháng 12 năm 2010 đánh dấu sự khởi đầu của Mùa xuân Ả-rập.

HẾT